kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

ISSN 1300-9536

SAYI: 74 MAYIS 2001 750.000 TL. (KDV DAHİ

SEMA PİŞKİNSÜT
Ecevit'e karşı çıkan kadınla görüştük

VİVET KANETTİ:
Basında değişen bir şey yok

Kadınlar Medeni Kanun için dağa çıktı

Ebru Pala:
İbo'nun detone olmayan kızı

PAZARTESİ

Merhaba,

Geçtiğimiz ay esnafı sokağa, geri kalanı da döviz büroları önünde kuyruğa sevk eden kriz siyasi iradenin müdahalesiyle başka bir mecrada sürüyor. Esnaf sokakları terk etti. Kemal Derviş, ikinci Atatürk benzetmelerinin ortasında ekonomik paketi açıkladı. Derviş yeni ekonomik program için gereken parayı bulmak için yollara düşerken, az buçuk ekonomiden anlayan herkes, programın yeni bir çözüm sunmadığını, var olan problemleri ağırlaştırarak devamı ettireceğini belirtiyor. Hükümet ise her krizde yaptığı gibi kemerlerin sıkılması, sabredilmesi gerektiğini açıkladı. Biz kadınlar bu açıklamanın ne anlama geldiğini iyi biliyoruz. Yaprak, bu sayıda krizin kadınları nasıl etkilediğini ve neler getireceğini ele aldı.

Kriz, kadınları yoksullaştırıyor, hayatlarını değiştiriyor. Nevin, eski adıyla 1 Mayıs mahallesinde oturan Sultan Bayır ve Sakine Aksoy ile, işsiz kalınca Taksim'de ayakkabı boyacılığı yapan Aylin Aslan'la görüştü.

Krizin yanında başka ilginç gelişmeler yaşanıyor Türkiye'de. Bir süre önce Devlet Bakanlığı yapmış, halen Belediye Başkanı olan kişiler tutuklanıyor. Bunlara bakarak hükümetin F-tipi cezaevleriyle ilgili inadını anlamak iyice güçleşiyor. Biz dergiyi bitirirken, ölüm orucunda hayatını kaybedenlerin sayısı yirmiyi bulmuştu. Herhangi bir anlaşma ümidi görülmediği gibi, anlaşma sağlansa bile hayatını kaybedecek tutuklu ve hükümlüler var. Bir çoğu hayatını ağır sakatlıklarla, hafıza kaybıyla sürdürecek. Biz kadınların Türkiye'nin meselelerinin şiddet dışı yollarla halledilmesi konusundaki ısrarımızın anlamı daha iyi ortaya çıkıyor.

Bu karmaşa ve alt üst oluş içinde, bir grup kadın Meclis'te ertelenen Medeni Kanun'la ilgili değişiklikleri gündemde tutmaya çalıştı geçen ay. Bu konuda Antalyalı kadınların dağ eylemi dikkate değer. Bütün kadınların hayatını yakından ilgilendiren, onların eviçindeki emeklerinin bir nebze olsun değerlenmesiyle ilgili bu konuyu Yaprak ele aldı.

Bu arada, hiç beklenmedik bir gelişme oldu. Meclis İnsan Hakları Komisyonu Başkanı yken yaptığı çalışmalarıyla tanıdığımız Sema Pişkinsüt, son derece cesur bir kararla DSP Kongresinde Bülent Ecevit'e karşı Genel Başkan adayı olduğunu açıkladı. Pişkinsüt'le yaptığımız görüşmeyi kapak sayfalarımızda okuyacaksınız.

Vivet Kanetti, basının zeki, yetenekli ve başarılı kalemlerinden. Bir süre önce kendi isteğiyle büyük basından uzaklaştı. Kanetti, basında yaşananları *Pazartesi*'ye anlattı.

Geçtiğimiz ay yayınına son veren *2000'de Yeni Gündem* gazetesi çalışanlarından Evrim Alataş, *Pazartesi*'ye Ora'nın kadınları'nı yazdı. Farklı bakış açısını ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

İstanbul'un gelenekselleşmiş Film Festivalini. *Pazartesi* için Tül Akbal, Necla Algan ve Feryal Saygılıgil ele aldılar.

Bu ay, Almanya'da verdiği bir konserle gündeme gelen İbrahim Tatlıses'in şirketine bağlı çalışan şarkıcı Ebru Pala ile bizim için Ebru Soytemel konuştu. Genç kadın, üzerine çok konuşulan bu dünyayı içeriden anlatıyor.

İstanbul'da, 1 Mayıs yürüyüşünde, başka kadınlarla birlikte, **Kadınlar Burada** ve **Emekçilerin de Kölesi, Yoksulların En Yoksulu** pankartları altında olacağız.

Geçtiğimiz ay cezaevlerinden bazı okurlarımız, bizi çok duygulandırarak, para yardımında bulundular. Kendilerine içten teşekkür ediyoruz.

Okurlarımıza geçtiğimiz ay duyurduğumuz cezaevleriyle dayanışma kampanyamızı tekrar hatırlatmak istiyoruz. Bir mahkûmu Pazartesi abonesi yapmak isterseniz lütfen bizimle bağlantı kurun.

Önümüzdeki ay görüşmek dileğiyle...

Bu ayın kadınları

Aylin Aslan
C.
Ebru Pala
Emel Akın
Fatma Şener
Halime Güner
Louise Michel
Raise Nine
Sakine Aksoy
Sema Pişkinsüt
Sevna Akpınar
Sultan Bayır
Sündüz Haşar
Vivet Kanetti

bülent ecevit, chp'de ismet inönü'nün yerine genel başkan olduğundan beri aktif siyaseti hep genel başkan olarak yürüttü. şimdi ise hükümetin başında ama becerilerinin en çok sorgulandığı bu döneminde ona karşı aday olma şerefi bir kadının, tbmm insan hakları komisyonu başkanıyken yaptığı cesur çalışmalardan tanıdığımız sema pişkinsüt'ün oldu.

solculuğu da demokratikliği de herkesin malumu olan dsp'nin delege yapısıyla pişkinsüt'ün seçilmesi mümkün değildi. ama bülent ecevit, böyle bir yarışa bile katılmaktan çekiniyordu. elinde de güçlü bir silah vardı: tüzük.

pişkinsüt'ün adaylığı üzerine verdiği demeçte bunun tüzüğe göre mümkün olmayabileceğini ima etti. bu tehdit yeterli olmamış olacak ki, kongre salonunda pişkinsüt'ün doğrudan tehdit edilmesi gündeme geldi. kongre salonu, türkiye'nin milliyetçi politika içinde tanıdığı görüntü ve erkek suratlarıyla doluydu. televizyonlardaki o unutulmaz görüntü: annesinin önüne siper olan yüce, yaşlı bir partiliden tokat yiyor.

demokratik sol tüzük, ancak bir adayın konuşmasına izin verecek demokratiklikteydi. sema pişkinsüt, hükümet komiserine başvurmasına rağmen kongrede konuşma yapamadı. bülent ecevit, herhangi bir eleştirinin seslendirilmesine tahammül edememişti.

ama herkes onun gibi düşünmüyor. başta kader olmak üzere bir çok kadın kuruluşu sema pişkinsüt'ün adaylığını destekleyen ve bütün kadın ve insan hakları kuruluşlarını aynı desteği vermeye çağıran açıklamalarda bulundu.

sema pişkinsüt seçilebilseydi, düşündüklerini uygulayacak ortam ve kadroyu bulabilir miydi? kongre salonundaki yalnızlığına bakarak buna olumlu cevap vermek kolay değil. seçilseydi, pişkinsüt'ün dsp'ye oy kazandıracağı açıktı. ama dsp kongresi bunu bile göz önünde bulunduracak bir halde değildi. kongre salonuna asılı barış güvercinleri kongreye barışçıl bir hava vermeye yetmiyordu tabii ki. dsp kongresiyle ilgili olarak tek teselli, hüsamettin özkan'ın parti meclisine seçilenler arasında en az oyu alması oldu.

pişkinsüt'le adaylığı ve görüşmeleri üzerine konuştuk.

DSP'de Ecevit'in karşısına çıkmaya Sema Pişkinsüt cüret etti ama...

Pişkinsüt'e güvercinin pisliği düştü!

önce sizi tebrik etmek istiyorum kararınız için. nasıl karar verdiniz aday olmaya?

Bu yeni bir şey değil aslında. Ben Aydın'dan milletvekili seçildim biliyorsunuz. Ama seçildikten sonra Türkiye Milletvekili olmaya çalıştım. Türkiye nin her yerini gezdim, halkla, insanlarla konuştum, partililerle görüştüm ve bu ülkedeki değişim ihtiyacını gördüm. O yüzden bu değişimi halk adına, seçmenler adına talep ediyorum. Talep de etmiyorum, temsil ediyorum; o yüzden genel başkanlığa aday oldum. Ve asıl sorulması gereken benim bu cüreti nereden bulduğum değil, neden bugüne kadar başka aday çıkmadığıdır. Benim tek şiarım değişim, değişim, değişim...

bugün türkiye bir iktisadi krizin ortasında. bu krizle ilgili bugünkü hükümetin politikalarından farklı önerileriniz var mı?

Bu ülkede yönetimden kaynaklanan sıkıntılar vardır; yönetimle çözülebilecek sıkıntılar vardır. Bunu ben söylemiyorum, bunu halk söylüyor. Bugün Türkiye'deki zihniyet değişiklikleri icraatlara yansımıyor. Seksenlerden sonra yerleşen sistemin, ranta dayalı olarak geliştirilen sistemin, üretime kaydırılması lazım. Bunun bölüşüme de etki yapması lazım. Ve bunu sağlamak için de partimizin Genel Başkanlığı görevinden başlamak üzere parti kurullarının çalışması ve katılımcılığın işletilmesi gerekir diye düşünüyorum. Bu konudaki değerlendirmelere, parti tabanının ve halkın, yani DSP'ye oy vermiş ve DSP üyesi olan kişilerin çok net biçimde baskısı var.

medeni kanun'da kadınlar lehine yapılacak değişikliklerin ertelenmesi biliyorsunuz çok tartışılıyor, bu konuda ne düşünüyorsunuz? eğer kongre sizi seçerse bu konuda ne yapabileceğinize inanıyorsunuz?

Bu da son derece köklü, önemli bir konu. Bazı konuların yasalarda yer alması çok önemli değil. önemli olan uygulama alanları ve bu alanlardaki denetimlerdir. Uygulama alanlarındaki hataların görülmesi, denetimlerin doğru yapılması tekrar politikalar oluşturulmasını sağlar. Bizde bu eksik. Atatürk döneminde, 1926'da çıkartılan Medeni Yasa son derece gelişkin bir Medeni Yasadır. O zaman kulluktan çıkıp birey haline geldiğimiz ve yurttaş olduğumuz bir dönemdir. Ama o günden bu güne bazı konuları daha farklı değerlendirmeye başladık. Seçme seçilme hakkımızın elde edilmesinden sonra parlamento yolu açılmasına rağmen geldiğimiz nokta, toplumda kadının statüsü meydandadır. Her ne kadar gelişme gösterse de ancak ekonomik yönden rahatlığı olan kadınlarımız belirli bir gelişme gösterebilmekte. Bütün dünyaya, Türkiye'ye baktığımızda neo-liberal politikaların hâkim olduğu kapitalist bir yapı içerisinde yaşıyoruz, buna rağmen mülkiyet hakkımız yok, mülkümüz yok. Dünyada bütün mülkiyetlerin yüzde 1 i kadınlarım, Türkiye'de ise bu oran yüzde 8.7. Türkiye'de, kırsal alanda kadınların mirasla gelen toprak mülkiyeti var, o nedenle biraz yüksek dünya ölçüsünden. Ama bunlar düşük rakamlar. Böyle bir ortamda özellikle liberal politikaların izlendiği, rekabetçi sistem içinde, bunun üst-yapı kurumlarına, yani hukuktan, sağlıktan, ekonomiden, kadın haklarına ve kültürel haklara kadar yansımasını değerlendirdiğimizde kadın zayıf kalıyor. Siyasal anlamda partilerin içerisinde yer alamıyor çünkü ekonomik zayıflığı bölüşüm tablosundaki yerini almasını, üretimden pay almasını da engelliyor. Ö nedenle yapılması gereken kadına ekonomik özgürlüğünü de kazandırarak, rekabet edebileceği ortamların geliştirilmesi. Bu bir yandan hep söylenen eğitim, ki eğitim de bir üst yapı kurumudur, ancak esas olan, alt yapı, ekonomidir. Bugün ekonomik özgürlüğü olan kadının hukuksal haklarını çok daha net kullandığını, eğitim yönünden daha ileriye geçtiğini görüyoruz. Ama bunların kullanılmadığı ortamlarda, aile içinde şiddet görmüşseniz bile, gidip bir mahkemeye müracaatınızı doğru düzgün yapamıyorsunuz. Aslında seçme seçilme hakkımız var ama bir kadın kalkıp milletvekilliğine aday olma, parti içerisindeki üst kurullara gelme hakkını elde edemiyor. Yasalardaki değişiklikler önemlidir ama bu seferki Medeni Yasa'nın değiştirilmesinde en önemli nokta kadının mülkiyet hakkının. boşandıktan sonra ayakta durabilmesinin ve ekonomik özgürlüğünün sağlanmasının önünü açacak olan maddelerin çok iyi değerlendirilmesidir. Burada, bu noktada düğümleniyor, dikkat edilirse kadına bunu da verirsek, parası da olunca, evli olarak durmayacak, aile içindeki şiddete tahammül etmeyecek, o zaman bırakır gider gibi kaygıları, erkek egemen bakış açısının getirdiği değer yargılarını çok net olarak görüyoruz.

kadının evdeki çalışması hiçe sayılıyor.

Kadının evdeki çalışması, ikinci bir iş olarak dışarıda çalışması hiçe sayılıyor. Ayrıca çoğu kadın bugün ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta, o hiçe sayılıyor. Bugün para karşılığı, gelir elde ederek çalışan kadın sayısı yüzde 20'lerin altında, bunun da büyük bir kısmı zaten yüksek tahsili olanlar.

sema hanım, siz meclis içinde insan hakları konusunda en çok çalışmış insanlardan birisiniz. gözaltı ve tutukluluk sürecinde yaşananların çok

tartışıldığı bir dönemden geçiyoruz. ölüm oruçlarının da ötesinde, türkiye cumhuriyetinin cezaevleri politikası tartışılıyor. bununla ilgili ne düşünüyorsunuz? gelecek günlerde, belki hayata geçirme şansınız olmasa bile, bugünkü politikalara alternatif önerileriniz var mı?

İnsan haklarının bir defa çok net bir biçimde toplumun geniş kesimlerinin sorunu olduğunun kabul edilmesi lazım. İnsan hakları bugün çok marjinal kesimlerin içerisinde değerlendirilmeye, sanki insan hakları savunucuları denince, silâhlı eylemi savunan bir takım terör grupları, siyasi islam yanlıları ya da tırnak içerisinde, "mandacı" diyebileceğimiz, bire bir, koşulsuz teslimiyetçi olan grupların sorunuymuş gibi değerlendirildi. Devlet ve yurttaş arasındaki hakların sorgulanması diye dile getirildiğinde bu tür bir yaklaşım otomatik olarak halk tarafından da devlet düşmanlığı diye algılandı. Bunun karşısında demokrasi düşmanları diyebileceğimiz, statükoyu savunan, "insan hakları insanlar içindir" ya da "ne gerekiyorsa o yapılmalıdır" biçiminde yaklaşan grupların değerlendirmeleri insan hakları kavramının toplumda benimsenmesinde zorluk yarattı. İnsan hakları son derece geniş kesimleri ilgilendirir, hepimizin sorunudur. Bu konuda bire bir devlete bağımlı olan, cezaevlerinde olduğu gibi, karakollarda olduğu gibi çeşitli yerlerde uygulanan muamele, halka çok değişik bir biçimde yansımakta. Örneğin, kışlada, örneğin karakolda, örneğin okulda, örneğin parlamentoda şiddet olayını gördüğü zaman, ki aile içerisindeki şiddet de dahildir buna, şiddeti benimser. Onun için, cezaevleri, karakollar son derece önemlidir, devlet ideolojisinin topluma yansıtıldığı noktalardır ve bu konuda devletin çok dikkatli olması gerekir. Hükümetlerin denetim fonksiyonlarını çok iyi geliştirmiş olmaları gerekir. Parlamentonun bu konuya çok özen göstermesi gerekir. Üç tane beş tane mahkûmun hakkının savunulduğu ya da cezaevlerindeki suçluların hakkının savunulduğu gibi bir takım değerlendirmeler yerine, aslında bu türdeki yaklaşımların toplumun demokratikleşmesinde çok önemli olduğu bakış açısıyla bunların yapılması gerektiğine inanıyorum. İşkence dünyanın her yerinde insanlık suçu olarak değerlendirilir, yasalarımız işkenceyi reddetmiştir. Bütün uluslar arası norm yasalara imzamızı koymuş vaziyetteyiz. Ama buna rağmen uygulamalarda yaygın biçimde, özellikle ifadeye dayalı olan sorgu mekanizmalarında kötü muamele ve işkence yapılmaktadır. Bu konuda etkin olabilmek gerekir. Söylediklerimizle yapılanlar arasındaki farkı kaldırmak gerekir. Sorumlu olanlar en üst makamlardır. Alttaki bir tane sorgu personelini veya polisi suçlamak yerine yukarıdan başlayacak şekilde bu denetimi geliştirmek lazım.

İllerde valiler ve adli amirler olarak da başsavcılar sorumludur. Sistemi, adli kolluk yapısını ve delillere dayanan sorgu mekanizmalarını geliştirmediğimiz takdirde yüzeysel uğraşı yaparız ve sonuç alamayız. O zaman bizim yaptığımız çalışmalarda İstanbul'daki Emniyet Müdür Yardımcısının söylediği gibi, "Biz emir versek bir gecede işkence durur ama suç patlaması olur," gibi mazeretler gündeme getirilir. Bunlar yanlıştır. Adli kolluk yapısı Türkiye'de elli senedir konuşuluyor, yirmi sene önce Başbakanımız çok net olarak adli kolluk yapısı içinde işkencenin önlenmesinin çok önemli olduğunu dile getirmiş olmasına rağmen, bugün hukuk devletinin önü hâlâ açılmamakta ve sorunlar tam olarak çözülememektedir.

Hukuk devletinin yerleştirilmesi, yargının önünün açılması için Parlamento'dan başlamak zorundayız. Demokratik Sol Parti olarak da, bunu özellikle 83. ve 100. maddelerde yapılacak kısıtlamalarla, yolsuzlukların üzerine gitmek amacıyla dile getirip, savunucusu ve bizzat uygulayıcısı olmak durumundayız.

sizce bu ölüm oruçları çözülebilir mi?

Gayet tabii çözülebilir. Başından beri Sayın Adalet Bakanımız, hepimizin bildiği gibi, F-tipi cezaevlerine geçişteki o olaylar sırasında kamuoyunun önünde, bir noktada da devlet sorumluluğu taşıyarak söz vermişlerdi. Bu sözlerin içerisinde, kamuoyunun da geniş bir biçimde takibini yapabileceği bağımsız denetim kurullarının oluşturulacağını söylemişlerdi. İçeride, herhangi bir şekilde, infaz memurlarıyla ya da idareyle ya da, devlet düşmanı olarak değerlendirdikleri kişiler bile olsa, içeridekilerle ilgili sorunları takip edecek infaz hâkimliğinin kurulacağını söylemişlerdi. Yine terörle mücadele konusunda iyileştirmeler yapılacağını söylemişlerdi. Aylar geçmesine rağmen bu konuda herhangi bir icraat yapılmadı. Ölüm oruçları geldi 180. günlere, yaşamını ortaya koşmuş insanlar, suçları ne olursa olsun, bu işin bedeli ne olursa olsun, teker teker hayatlarını kaybederken, yaşama hakları ellerinden giderken biz bazı değişimleri yapamıyoruz. Elbette dışarıdaki terör gruplarını asla ve asla savunmak mümkün değildir, elbette o grupların içeriye baskısı olduğunu kabul etmek durumundayız, ama buna rağmen, ister bilinçli, ister bilinçsiz, orada ölümler oluyorsa, bunu önleme yollarının farklı bakış açılarıyla aranması lazım. Burada devlet küçük düşmez, aksine devlet insan yaşamı üzerinde, suçlu da olsa, suçsuz da olsa tavrını koyduğu için daha yücelir. Ama bu konuda terör örgütlerinin sözlü olarak getirdiği bir takım konuların kabul edilmesi gibi bir şeyi asla söylemiyorum. Ancak F-tipinde sosyal alanların yokluğu, bir kişilik, üç kişilik hücreler şeklinde yerleştirilmiş olması insanların beyinlerinin ve düşünce aktivitelerinin bir noktada engellenmesi son derece hoş olmayan, 21. yüzyılda değerlendirilmesi mümkün olmayan durumlardır.

bütün bu önerileri gerçekleştirebilecek kadro devlet içinde mevcut mu sizce?

Ben her zaman siyasi anlamdaki kararlılığın çok önemli olduğunu ve siyasetçilerin bu bilinci yansıtan söylemlerinin sisteme aşağıya kadar etki edebileceğini düşünüyorum. Ancak bugün Türkiye'de bir çok konu birbirine girmiştir. Yargının önü açılmamakta, bağımsız yargıda sorunlar olmakta, bunun yanı sıra Yürütme, son derece güçlü yapısıyla Yasamayı kuşatmış durumdadır. Seksenlerden beri bütün siyasetçiler bundan şikâyetçi olmalarına rağmen iktidara geldikleri zaman nimetlerinden yararlandıkları için, hükümet içinde yer aldıklarında Yürütmeyi kullandıkları için bir türlü gerekli değişimi yapamamışlardır. Yasama organı olarak da sadece yasa yapmak değil, Parlamentonun prestijinin devletin fonksiyonuyla birlikte geleceğine yeterince inanmıyoruz ve gereğini yapmıyoruz. Teknik yapının da araştırmacı ve bilimsel bir biçimde desteklenmesi gerektiğine inanmıyoruz. Hem yönetimde, hem de Parlamento içi çalışmalarda bu eksikliğimizin çok net olarak göründüğünü ve bu bedelin de maalesef halka çıkartıldığını bir kez daha söylemek istiyorum. Sadece bunları dile getirebilmek ve bunlar konusundaki çözüm yollarını tartışılabilir kılmak bile bu Kongrenin başarısı olacaktır...

başarılar dileriz...

ayşe düzkan

Şehirden olmazsa dağdan!

Antalyalı kadınlar, Medeni Kanun'la ilgili seslerini şehirden duyuramayacaklarına kanaat getirip dağa çıkmaya karar verdiler. Aşağıda bu özgün eylemde yaşadıklarını bulacaksınız.

Beydağları'nın Bakırtepe Zirvesine (2547m-Dünya Kadın Zirvesi) çıkma girişimimiz Antalya Valiliği'nin ve Jandarma Komutanlığı'nın engeliyle karşılaştı. Eylemin yasaklandığına ilişkin yazı Perşembe günü (26 Nisan) öğleden sonra bize ulaşmıştı, bir kaç arkadaşın koşuşturmaları sonucu Vali Ertuğrul Dokuzoğlu'dan eylemi sloganısız ve pankartsız olarak yapabileceğimiz ve basın bildirimizi okuyabileceğimiz yönünde sözlü olarak izin alındı.

Ancak Saklıkent'e vardığımızda jandarma bizi bekliyordu, basın bildirisini bile okuyamamıza izin vermek istemediler. Bu arada ulusal basının orada bizimle birlikte olması jandarmanın sertleşmesini engelledi. Biz kadınlar olarak yine de Zirve'nin yamaçlarına kadar tırmandık. Birçok ilden kadının ve kadın kuruluşunun destek telefonlarını aldık ve tüm kadınlara ve basına dinlettik (Van, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Gölcük, Ankara, Değirmendere, Karadeniz Ereğli). Basın açıklamamızı okumaya çalışırken bunu önleyen Jandarma Alay Komutanlığı mensuplarına rağmen sanırız ki şarkılarımızla, sözlerimizle ve dövizlerimizle aktarmak istediklerimizi aktarabildik. Ayrıca yeni aldığımız bir habere göre kendimizi dağdaki jandarmadan kurtarmış olsak bile, eylemimiz ve özellikle de basın bildirimizin altında imzası bulunan kurumlar listesi şehirdeki emniyet birimlerinin dikkatini çekmiş ve bizi yarın (30 Nisan Pazartesi)kendilerini ziyarete çağırmışlar. Herşeye rağmen gerçekleştirdiğimiz bu eylem, umarız Medeni Yasa'nın kadınları koruyan ve destekleyen eşitlikçi nitelikte çıkması taleplerimize dikkatleri çeker.

Eyleme 150 küsur kadın katıldı, bunların önemli bir kısmı Sütçüler Toplum Merkezi'nde Kadının İnsan Hakları Eğitimi almış kadınlar ve onların çocukları idi.

Kadınlar Eşitlik İstiyor, Kadınlar Dağlardan Sesleniyor!

Biz Antalya'dan ve Türkiye'nin diğer illerinden gelen kadınlar, bugüne kadar Medeni yasa ile ilgili olarak sesimizi şehirlerden duyuramadık. Turkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu da kapılarını kadın örgütlerine kapattı ve sesimizi duymak istemiyor. Biz kadınlar, bugün sesimizi daha rahat duyurabileceğimiz inancıyla dağlarda, Beydağları'nın, bir zirvesi olan Bakırtepe'deyiz ve "Kadınların sesini duyun artık !" diyoruz. 2547 metre rakımı olan ve Antalya'lı kadın dağcıların 1994 yılı 8 Mart'ında "Dünya Kadınlar Zirvesi" olarak adlandırdığı Bakırtepe, yıllardır kadın dağcıların 8 Martlarda tırmandığı ve zirvesine feminа işareti yerleştirdiği bir dağ ve bu nedenle biz kadınlar için önemli.

Yürürlükteki Medeni Yasa, Cumhuriyet Devrimi'nin bir programıdır ve çıkarıldığı dönemde kadın hakları açısından bir devrim niteliğindedir. Ancak gelinen süreçte yasa, çağımızın gereksinimlerini karşılamaktan uzak kalmıştır. Uzun süren mücadeleler sonucu, kadın örgütlerinin önerileri dikkate almarak Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan Türk Medeni Yasa Tasarısı nihayet TBMM Adalet Komisyonunda görüşülmeye başlanmıştır. Bu, ülkenin yarısını oluşturan biz kadınlar için oldukça zor yakalanmış tarihi bir süreçtir.

Mevcut Medeni Yasa'nın aile hukuku kısmında, kadın-erkek eşitliğini zedeleyici birçok hüküm bulunmaktadır. Aile birliği reisliği, aile birliğinin temsili, ikametgah seçimi, velayet hakkının kullanılması, evlilik yaşı, soyadı ve mal rejimleri konularında mevcut yasadaki hükümler eşitliği zedelemektedir. Bu eşitsizlik Kadın Örgütlerinin ve Baroların görüşleri doğrultusunda, Adalet Bakanlığınca hazırlanan tasarıda giderilmeye çalışılmıştır. Tasarı görüşülmekte olduğu Adalet komisyonunda birçok itiraz ve direnmeyle karşılaşmaktadır. Tasarıda en önemli gördüğümüz değişikliklerden biri, kanuni mal rejiminin "edinilmiş mallara katılma rejimi" olmasıdır.

Çalışmasına izin verilmeyen, çalışsa bile emeği karşılığı elde ettiği gelirine el konulan, eşit eğitim olanakları bulunmayan ve emeğini evine harcaması için zorlanan kadının bu emeği, yürürlükteki yasamız ile değerlendirilmemekte, boşanma halinde kadın korunmasız ve yoksul kalmaktadır. Yeni tasarıda, kadının evine harcadığı bu emek, aile birliğine bir katkı olarak değerlendirilmekte ve boşanma halinde eşlerin, evlilik birliğinin kurulması tarihinden itibaren edinmiş oldukları ve kişisel mal olarak nitelendirilmeyen mallarının eşit olarak paylaşılacağı öngörülmektedir.

Komisyonda yapılan itirazlarda, "edinilmiş mallara katılma rejimi"nin kişileri servet avcılığına yönlendireceği söylenmektedir. Bu gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü evlilikten önce sahip olunan mallar, kişisel maldır ve paylaşıma konu edilmeyecektir. Komisyonda kanuni mal rejimi olarak "edinilmiş mallara katılma rejimi" nin kabul edilmemesi için direnmenin başka bir anlamı vardır. Yüzyıllardır kadını erkeğe malıkum eden, kadını evine hapseden zihniyet bu durumun sürdürülmesini istemektedir.

Ülkemiz nüfusunun % 51'i ni oluşturan ancak tapuda kayıtlı malların ne yazık ki yalnızca % 8.3'üne sahip olduğu görülen kadınlar için oldukça önemli olan ve tasarıda da önerilen "edinilmiş mallara katılma rejimi", kanuni mal rejimi olarak be-

nimsenmeli, tasarı bir an önce yasalaşmalıdır. Komisyon çalışmaları mal rejimleri konusunda kilitlenmiş, bu maddelerin görüşülmesi ertelenmiştir.

Biz kadınlar,Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan Türk Medeni Yasa Tasarısının halen bazı eksikleri bulunsa da bir an önce yasalaşmasını istiyoruz. Bu işin takipçisi olacağız. Yasada biçimsel değişiklik istemiyoruz. Komisyondan ertelenen maddelerin görüşülmesine tekrar başlamasını ve kanuni mal rejiminin "edinilmiş mallara katılma rejimi" olarak kabul edilmesini istiyoruz. Çağdaş uygarlığın ve uluslararası sözleşmeler ile verilen taahhütlerin gereği budur.

Ayrıca, yürürlükteki medeni yasanın zamanın Adalet Bakanı Mahmut Esat BOZKURT tarafından kaleme alınan genel gerekçe kısmı yeni tasarıya alınmamıştır. Bu genel gerekçe bugün aynen geçerlidir. Medeni Kanunun genel gerekçe kısmı özüne dokunulmaksızın Türkçeleştirilerek yeni tasarıya alınmalıdır. Yasalar laiklik temelinde yapılmalı, din bir vicdan işi olarak kalmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin de imzaladığı, "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi", imzacı devletlere, ülkelerinde kadın erkek eşitliğini yasalar ve toplum önünde sağlama ödevi yüklemektedir. T. C. Devletinin bu yükümlülüğünü bir an önce yerine getirerek, kadın-erkek eşitliğini yasalarda ve yaşamın her alanında sağlamasını istiyoruz.

Saygılarımızla.
29.04.2001

*Yerel Gündem 21-Antalya Kent Konseyi Kadın Meclisi, **Akdeniz Kadın İst. Des.Eğt.Grubu Derneği**, Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi, **Antalyalı Kadınlar Dayanışma Derneği**, Atatürkçü Düşünce Derneği Ant. Şb.,**Cumhuriyet Kadınları Derneği Ant. Şb.** Türk Kadınlar Birliği Ant. Şb., **Eczacılar Odası Ant. Şb.**, Eğitim-Sen Antalya Şb. **İnşaat Mühendisleri Odası Ant. Şb.**, Makina Mühendisleri Odası Ant. Şb. **Antalya Barosu**, Sütçüler Toplum Merkezi - Kadının İnsan Hakları Projesi Antalya Çağdaş Eğitim ve Kültür Vakfı **ODTÜ Mezunları Derneği Ant. Şb.** ANAP,CHP,DSP,DYP, EMEP,İP,ODP Kadın Kolları ve Komisyonları **Adana Kadın Sığınmaevi Koruma Derneği** ANAKLTÜR **Ankara Barosu** Kadın Danışma Merkezi, **Anti Militarist Feministler**, Bağımsız Kadın İnsiyatifi-İstanbul, **Boğaziçi Kadın Araştırmaları Kulübü**, Bursa Bağımsız Kadın İnsiyatifi, **California Üniversitesi, Berkeley Kampüsü Türk öğrencileri ve mezunları**, Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği, **Çanakkale Ev Kadınını Destekleme Proje Grubu**, Çukurova Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Uygulama Merkezi, **Ege Kadın Dayanışma Vakfı (EKDAV)**, Ege Kadın Araştırmaları Derneği, **Georgia Eyaleti Atlanta şehrinden Türk Sanatçılar**, EŞ-İZ (Eşitlik İzleme Platformu), **Feminist Kadın Çevresi**, İRİS Eşitlik Gözlem Girişim Grubu, **İstanbul Feminist İnsiyatif**, İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi, **İzmir Barosu Kadın Komisyonu**, İzmir Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Komisyonu, **Jiyan Kürt Kadın Kültür Evi**, KA-MER Kadın Merkezi,-**Diyarbakır KA-DER**, Kadın 2000 Kadının İnsan Hakları Bilgi Belge Merkezi, **KİDOG-Kadın İçin Destek Oluşturma Grubu**, Kadın Dayanışma Vakfı (Ankara), Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kadın Kurultayı E-Mail Grubu'ndaki 188 kadın, Kadının İnsan Hakları Projesi (KİHP), **Kadınlarla Dayanışma Vakfı - İstanbul**, Kadın Haklarını Koruma Derneği İzmir Şb., **KAZETE**, Mersin Bağımsız Kadın Derneği, **MOR ÇATI Kadın Sığınağı Vakfı**, Öteki Ben Lezbiyen Feminist Dergi Girişimi, **Pazartesi Dergisi**, Pennsylvania, **New Jersey**, New York Eyaleti'nden ev kadını, profesyonel, amatör, akademisyen, organizatör kadınlar, **8 Mart Kadın Grubu**, Uçan Süpürge, **Ümraniye Kadın Merkezi**.*

MHP Savaşçıları Önde, Erkekler Arkada,
Cephe Tamam!

'karılara malımızı yedirmeyiz'

Medeni Kanun Taslağı'nda kadınları ilgilendiren en önemli maddeler, yani evlilikte edinilen malların paylaşımı -biz buna "Akçalı Maddeler" diyoruz- 'erteleme' engeline takıldı. Kadınlar, "Evlilikte edinilen mallar eşit paylaşılsın" deyince MHP milletvekilleri - şimdi kansız politika yapmaya başladılar ya!- ayağa kalktı. Kendilerine yakışır bir ikiyüzlülükle bunun "Türk ailesini maddiyatçı" bir kurum haline dönüştüreceğini savunurken, bir yandan da kadın temsilcileri tehdit etmekten geri kalmadılar. Tabii bu arada, kadın izleme gruplarının Adalet Komisyonundaki ilgili görüşmeleri izlemelerini de yasakladılar, yaptıkları "karı" muhabbeti basında geniş yankı bulduğu ve "imajları" yıprandığı için.

MHP'li ve FP'li Adalet Komisyonu üyelerinin görüşleri ibretlik! Yüzyıllardır kadınların emeğine, bedenine, kimliğine ve özellikle mallarına erkekler el koyduğunda aile maddiyatçı değildi de, kadınlar eşit mal paylaşımı talep edince aileler birden maddi birimler haline ge-

liverdi. Kuşkusuz, MHP'li FP'liler bununla erkek kamuoyuna seslenme hamlesi yaparken, bir yandan da mal bölüşümü maddelerinin komisyondan geçmesini önlemeye çalışıyorlar. "74 yıldır gerçekleşmemiş, bir 7 yıl da biz tartışır erteleriz" diye açıkça belirttikleri gibi, kadın baskı gruplarını yorarak akçalı maddelere karşı can siperane mücadele verdikleri açık seçik görülüyor.

"Saf kan Türk" MHP milletvekillerinin incileri bununla da kalmıyor. Birden bire imam nikâhlı kadınların haklarının savunucusu kesildiler ve politika araçlarından demagojiyi de öğrendiklerini kanıtladılar. Bu tasarı kadın haklarını tam olarak kapsamıyormuş, imam nikâhlı kadınları da içermeliymiş!.. Sevsinler! Bakın hele, imam nikâhlı kadınları savunmak kimlere düşmüş!

Hatırlayalım. Medeni Kanun ülkemizde ilk kez 1926'da kabul edildiğinde kadın hakları alanında şu iki yeniliği getirmişti: Erkek çokeşliliğinin (taaddüd-i zevcat) kaldırılması ve talak-ı selasenin yani erkeğin üç kez 'boş ol' demesiyle boşama hakkı demek olan İslami boşamanın yasaklanması. Şimdi 'vatansever' MHP'li milletvekilleri Medeni Kanun u medeni kanun yapan ilk unsuru delmeye çalışıyorlar. Niçin? Fırsattan istifade erkeklerin çokeşliliğini ve imam nikâhını meşrulaştırmak için. Bu 'öneriler' karşısında çoğu kadının da kafası karışmış görünüyor. Oysa, evliliğin bütün yükünü kadının sırtına yükleyip erkeği resmi nikâhın sorumluluklarından kurtaran imam nikâhı bir kadınlık sorunudur. Bu sorunun çözümü kadınların isyanında yatıyor, Medeni Kanun'a eklenecek maddelerle mal paylaşımı adı altında imam nikâhının meşrulaştırılmasında ve yasalaştırılmasında değil.

Hadi yürüyüşe gidelim, hem de gezmiş oluruz...

Geçtiğimiz ay eskiden oturduğum mahalleme gittim. Şimdiki adıyla Mustafa Kemal, önceki adıyla ünlü 1 Mayıs mahallesi. Oraya gitme sebebim komşum olan iki kadınla görüşmekti. Söyleyecek çok sözleri vardı...

İstanbul'daki yaşamlarını ilk kez 1 Mayıs'ta kurmuşlar, elleriyle yaptıkları gecekondularda... Zorlu yaşam koşulları dışında bir çok acı deneyim yaşamışlar. Söyleyecek çok sözleri var. Yıllardır yüzünü görmediğim eski komşum Sultan Bayır'ın evinde bunları dinlemek için toplandık, eşleri ve evde olan çocuklarıyla. Sakine Aksoy'un büyük oğlu cezaevinde açlık grevinde. Oğlu cezaevine girdikten sonra migren ağrıları daha da artmış. Dört çocuğu var. Sultan Bayır böbrek hastası, her an diyaliz makinesine bağlanabilir. Büyük oğlu askerde, üç çocuğu var.

Onlarla mahalleye ilk geldikleri tarihten bugüne kadar yaşadıklarını konuştuk. Anlattılar: mahalleyi, krizi, cezaevlerini, Derviş'i, Ecevit'i...

"Perişanız kurban perişan"

Mahalleye geldiğiniz yıllarda nasıldı burası?
Sakine: Buraya geldiğimizde su yoktu, elektrik yoktu. Su tankerlerinden su almaya gidiyorduk. Çocuklarımız çıplaktı, sokaklardaydı. O zaman buraya genelev kurmak istediler. Çocuklarımız kucağımızda, E-5 yoluna gittik. Polisler etrafımızı sardı. Yolu kapattık, konuşmalar yapıldı, izin vermedik genelev kurmalarına. Çok zorluk çektik. Evler inşaat halindeydi. Adamlar gidip cereyan takıyorlardı, gelip kesiyordu devlet. Seksen küsurlara kadar böyle sürdü.

Neden genelev kurmak istediler buraya?
Sakine: Buranın adını kirletmek için. O zaman genelev kuramadılar ama bu sefer de geceleri getiriyorlardı kadınları buraya. Taksilerle gelip götürüyorlardı pezevenkler. Şimdi de yapıyorlar, önünü tutamadık.
Sultan: Bizim hayatımız yağ, tüp, su kuyruklarında geçti. Çocuklarımız hastalanıyordu, burada araba olmadığı için çocuğu sırtımıza alıp başka bir mahalleye yürüyüp oradan arabaya biniyorduk.

O yıllarda gecekondularınızın yıkılmaması için askerlerle mücadele de ettiniz...
Sakine: 1977 yılıydı. Olaylar oldu, askeriye geldi buraya, üç gün, dört gün ekmeksiz, susuz kaldık. Olaylar bir hafta sürdü, tam on iki kişi öldü. Sonra askeriye girdi mahalleye, her yeri delik deşik etti. Sanki biz adam öldürmüşüz. Onların gayesi bizim teslim olmamızdı. Evlerimizi yıkmak istiyorlardı. Bu kadar halk nereye gidecek, bilmem kaç bin tane ev yapılmış.
Sultan: Mahallemiz artık gelişti. Hastane var, elektrik var, okul var ama çoluk çocuk için hiç iyi değil burası. Çocuklar bali, tiner kullanıyor. Ben diyaliz hastasıyım, beyin işsiz, bir iş bulun beyime, ne iş olursa. Kızım evli, oğlumun biri asker, perişanız kurban perişan.

Burada çoğunlukla Aleviler oturuyor değil mi?
Sultan: Bizim apartmanda on daire var bir Erzincanlı, bir Sivaslı, bir Erzincanlı, bir Sivaslı... Hepsi karşı karşıya. Ama Sümniler de var, aramızda ayrımı filan yok, memnunuz birbirimizden.

Çeşitli eylemler oluyor. Siz gidiyor musunuz eylem olunca?
Sultan: Ben gitmek isterim ama bir mahalleden bir kişi gidemez. Eğer topluluk giderse ben de giderim. Halam geldi bir keresinde, "Yürüyüş var, gel beraber gidelim, hem yürüyüşe katılırız hem de gezmiş oluruz" dedi. Gittim ben de. Güzel bir şey yani, isterim gitmek.

Gazi olaylarından sonra burada da eylemler oldu, neler yaşadınız o zaman?
Sultan: Telefonlar dinleniyordu zaten, sonra kestiler tamamen. Gazetelerde üç kişi öldü dendi ama aslında yedi kişi öldü, açığa vermediler. Bir haftadan fazla sürdü olaylar. Buraya hiçbir araç girmedi, ne otobüs ne taksi. Yürümek zorunda kaldık. Burasının adı çıktığı için herkes korkuyor, halbuki dışarıdan gelip yapıyorlar.

"Madem çocukları ikna etmek istediler, niye bize haber vermediler?"

Sakine: Benim oğlumu Gazi olaylarından sonra aldılar. Bir araba yakılmış, bizim haberimiz bile yoktu. O olaylardan üç gün sonra gece bir buçukta on polis evi bastı, Aslan'ı alıp götürdüler. Altı yıldır yatıyor pisi pisine. Yaktılar, yıktılar ya cezaevlerini, şimdi de bizim çocuklardan tazminat istiyorlar. Dava açmışlar. O Adalet Bakanı demiş ki, para versinler, çocuklarını görmesinler. Ama ben sağ oldukça sürüne sürüne de olsa gidip geleceğim. Onda şeref, vicdan varsa hiç olmazsa çocukların ortamını biraz düzeltsin. Yazık,-ne gençler ölüyor. Dilerim ki o bir kara sinek olup duvara yapışsın. Onlara yağlı kurşunlar rast gelsin, felç olsunlar, onların da evlatları var. Ona da diyorum, başbakana da diyorum.
Senin oğlun da açlık grevinde mi?
Sakine: Oradaki arkadaşlara destek olmak için açlık grevi yapıyor. Operasyonda da yaralandı oğlum. Ayağından vurmuşlar, iki parmağı koptu, sonra diktiler. Madem çocukları ikna etmek istediler, niye bize haber vermediler operasyon yapmadan önce. Biz çocuklarımızı ikna ederdik belki. O sırada da gittik ağladık sızladık bırakmadılar. Üç sefer de nezarete attılar bizi. Gidiyoruz diye saldırdılar, dövdüler, küfür ettiler.

Şu anda hangi cezaevinde?
Sakine: Edirne'de yatıyor çocuğum. Orası cezaevi değil hücredir. İki üç tane gardiyan geliyor görüş sırasında, kapının orada bekliyor goriller gibi. Çocuklarla yarım saat görüştürüyorlar, asla daha fazla değil. Her hafta o kadar yol, para, yarım saat görüştürüyorlar. Bizim paramız yok, ancak on beş günde bir gidiyoruz ne yapalım.

"Ne demişler, dolana dolana başına gelir"

Peki mahalle halkı olarak gecekondularınız için birlikte mücadele ettiniz. Şimdi ortak mücadele edebiliyor musunuz?
Sultan: Eskiden birlik vardı, bir parça ekmeğimiz olduğunda birlikte yerdik. Şimdi öyle değil. Bazısı evini yaptı, köşeyi döndü, bazısı da içeri düştü, ezildi, böyle sürünüp gidiyoruz işte.

Kriz var şimdi, ne düşünüyorsunuz?
Sultan: Bu Ecevit ne zaman başa gelse böyle oluyor.
Sakine: Böyle giderse millet birbirini yiyecek valla. Millet köye gidiyor, kirasını ödeyemeyen üç dört ev köye gitti.

Esnaf bile sokağa döküldü...
Sakine: Önceden bizim gençlerimiz yürüdüklerinde, "Zam var, bankalar soyuluyor" dediklerinde, esnaf, "Siktirdin, bunlar komünist, bunlar terörist" diye çocuklara baskı yapıyordu. Ne demişler dolana dolana başına gelir, şimdi de onlar yürüsün, biraz da onlar cop yesin. Ne diyorlar, susma... neydi o?

Susma sustukça sıra sana gelecek.
Sakine: Sıra sana gelecek, şimdi sıra onlara gelsin. Sol görüşlüler hırsızlık yapmadı, puştluk yapmadı, işçilerin, herkesin hakkını savundu. Ama bizim çocuklarımızı yanlış anladılar, şimdi de onların başına geldi, daha fazlası gelsin, bu az.

Ne olacak peki böyle?
Sakine: Ne olursa olsun, nereden inceyse oradan

→

Gazi Mahallesi Kafkami, 1 Mayıs Mahallesi'nde de protesto edilmişti

kopsun. Valla ben ne olduysam onlara da öyle olsun.

Mahallede insanlar daha çok ne tür işlerde çalışıyor?
Sultan: Kadınların bir çoğu ev işine gidiyor, ne yapsınlar? Kocaları da işçi. Çoğu inşaatlarda çalışıyor, çoğu da kahvede oturuyor. Kadınlar gidip çalışıyor, para getiriyor. Kadınların elinden parayı alıp kahveye gidiyorlar.

Eskiden Refah Partisi evlere yiyecek getiriyordu...
Sultan: Yine öyle, hâlâ getiriyorlar.

Yardım getirdikten sonra ne oluyor?
Sakine: Onlar, "eğer çarşaf giyerseniz size her ay para bağlanır" dediler. Ben, valla ne çarşaf giyerim ne de para isterim dedim.

Var mı bunu kabul eden?
Sakine: Var, yakınımızda üç kadın var onlar gidip her ay alıyorlar paralarını.

Kriz için Kemal Derviş diye biri geldi...
Sakine: O adamın yüzü güleç, yumuşak bir adam. bu adam ne yapabilir? Biraz sert olması lazım.

Ecevit sert mi?
Sakine: Yok ya, Ecevit zaten ölmüş gitmiş.

Ya Bahçeli...
Sakine: Bahçeli hiç bir boka yaramıyor. Ecevit de bir şey yapamaz bu haliyle...
Sultan: Ya adamın gençliği iyidir, şimdi yaşlanmış adam ne yapsın?
Sakine: Yok, onun ayağı uğursuz. Sonra sol görüşlü değil, demokratik de değil. Hep faşizme çalışıyor.

Ama eskiden böyle düşünülmüyordu.
Sakine: İşte öyle diyerek milleti kullandı. millet artık uyandı. Şimdi o altın olsa ben üstünden geçmem.
Sultan: Eskiden, Karaoğlan olduğu zamanlarda ben öyle çok seviyordum ki onu. Oğlum olunca ismini Bülent koydum.
Sakine: Başa geçtiğinde Ecevit'e bizim dedelerimiz kurban kesti, 2000'de Bülent Ecevit bizim çocuklarımızı kurban diye kesti. Hapisaneleri çocukların üzerine yıktı. kimisini öldürdü, kimisini hücreye attı. Allah onun belasını versin, defolsun gitsin ya. Halktan biri gelsin yerine, halkın derdini bilen, temiz, dürüst biri gelsin. İnsanlar aç, durmadan hırsızlık yapılıyor. Af çıkardılar, gidip hırsızları, tecavüzcüleri çıkarttılar. Niye bizim sol görüşlü, onurlu insanlarımızı çıkarmadılar? Kendileri gibi onursuz insanları çıkarttılar...

Nevin Cerav

Taksim'de bir boyacı kız:

'Pes ettim artık!'

Gencecik kadın ellerinde plastik eldiven, boya sandığının başında bir adamın ayakkabılarını boyuyor. Upuzun sarı saçları yüzüne dökülüyor...

Gelip geçen insanlar ise önce kadına sonra şüpheyle çevreye bakıyor. Acaba bu bir kantera şakası mı diye... Genç kadının yanına gidip konuşmak ve fotoğraf çekmek istediğini söylüyorum, kabul ediyor. Adı Aylin Aslan, yirmi iki yaşında. Biz konuşurken çevremizde kadınlı erkekli bir kalabalık oluşuyor. Arada bir laf atıyorlar. "Yaz kızını yaz. Yaz da utansınlar başımızdakiler", "Bu kızcağız kötü yola da başvurabilirdi ama namusuyla boyacılık yapıyor. Yaz da görsünler, örnek olsun." Röportajın ortasında yaşlıca bir kadın yanınıza geliyor ve "Bak ben seni hep izliyorum, çok dikkatli izliyorum. Çok açık olma," diye nasihat ediyor. Genç kadın bu tür sözlere alışkın bir tavırla gülüyor. Onunla tüm bu kargaşa içinde güçlükle konuşabiliyoruz.

Daha önce ne iş yapıyordunuz?
Güvenlikçiydim.

Nerede?
Otelde. Otelin ismini vermeyeyim. Beş yıldızlı iki otelde çalıştım.

Nasıl başladınız güvenlik işine?
Ben daha önce Polis Gücü'nde judo takımında oynamıştım. Güvenlikçi olmam için teklif geldi. Ben de boştaydım, kabul ettim. Sonra işimden ayrıldım. Dört buçuk aydır işsizim. Her gittiğim yerde, "Bize de sizin gibi biri lazım," dediler ama sonra aramadılar.

Güvenlik işi mi aradınız yine?
Güvenlik işi aradım. başka işler aradım, ama olmadı. Benim ailem burada değil, İzmir'de. Bir arkadaşımla birlikte oturuyorum.

İşinizden neden ayrıldınız?
Çünkü evime çok uzaktı, ayrılmak zorunda kaldım.

Ayakkabı boyacılığı yapmak aklınıza nasıl geldi?
Birgün arkadaşımla iş için Okmeydanı'na gittik, bir görüşme yaptık. Bize bekleyin dediler. Üzerimizde de sadece dört milyon lira vardı. Karnımız açtı, o parayla kahvaltı yaptık, eve dönecek kadar yol paramız bile yoktu. Sonra durakta beklerken boyacılık yapan yaşlı bir amca gördük. Oradan aklıma geldi. ben de yapabilirim dedim. Gittim bir boya sandığı aldım. başladım.

Ne kadar zamandır yapıyorsunuz bu işi?
Yirmi gün oldu daha.

Tepki gösteren oldu mu?
Müşteriler ilk önce inanmadı. Polis misin, araştırmacı mısın diye soruyorlardı. Bazıları da kamera şakası yapılıyor sandı. Bayanlar daha çok yaklaşıyor. Erkekler, "Biz cesaret edemiyoruz," diyorlar. Ama artık yavaş yavaş alışıyorlar. Geçen gün de yaşlı bir amca geldi, yetmiş yaşında bir avukatmış. Bana çiçek yaptırıp getirdi.

Bundan sonrası için ne düşünüyorsunuz?
Bilmiyorum. Ben yirmi iki yaşındayım, pes ettim artık. Hiç bir şey düşünemiyorum. Mesela ay sonu gelecek, kirayı nasıl ödeyeceğim, onu da düşünemiyorum. Sadece şu anda boya yapıyorum.

Sorması ayıp kazancınız nasıl?
Günlük yedi milyon filan.

Kriz hakkında ne düşünüyorsunuz?
Sadece şunu söyleyebilirim. Zaten maddi durumu iyi olanlara hiç bir şey olmuyor, olan bize oluyor. Türkiye'nin başında olanları bizler seçtik ve biz gençler işsiziz. Onlar bizi bu hale getirdi. Bence onların değişmesi lazım.

(Biz konuşurken yan taraftaki boyacılar, "Bize gelen yok mu?" diye laf atıyorlar.)

Diğer boyacılar sizi rakip olarak görüyor galiba?
Benim için, "O geldikten sonra bize iş kalmadı." diyorlarmış ama aslında öyle değil. Onlara giden zaten gidiyor, bana gelen özellikle geliyor. Ben onların işine engel olmuyorum ama onlar öyle düşünüyor. Aslında daha olumsuz davranabilirlerdi bana ama belki yan tarafta polisler olduğu için girişemediler.

Teşekkür ederiz, bol kazançlar.
Çok sağolun...

Nevin Cerav

Gazi Mahallesi Katliamı, 1 Mayıs Mahallesi'nde de protesto edilmişti

kopsun. Valla ben ne olduysam onlara da öyle olsun.

Mahallede insanlar daha çok ne tür işlerde çalışıyor?
Sultan: Kadınların bir çoğu ev işine gidiyor, ne yapsınlar? Kocaları da işçi. Çoğu inşaatlarda çalışıyor, çoğu da kahvede oturuyor. Kadınlar gidip çalışıyor, para getiriyor. Kadınların elinden parayı alıp kahveye gidiyorlar.

Eskiden Refah Partisi evlere yiyecek getiriyordu...
Sultan: Yine öyle, hâlâ getiriyorlar.

Yardım getirdikten sonra ne oluyor?
Sakine: Onlar, "eğer çarşaf giyerseniz size her ay para bağlanır" dediler. Ben, valla ne çarşaf giyerim ne de para isterim dedim.

Var mı bunu kabul eden?
Sakine: Var, yakınımızda üç kadın var onlar gidip her ay alıyorlar paralarını.

Kriz için Kemal Derviş diye biri geldi...
Sakine: O adamın yüzü güleç, yumuşak bir adam, bu adam ne yapabilir? Biraz sert olması lazım.

Ecevit sert mi?
Sakine: Yok ya, Ecevit zaten ölmüş gitmiş.

Ya Bahçeli...
Sakine: Bahçeli hiç bir boka yaramıyor, Ecevit de bir şey yapamaz bu haliyle...
Sultan: Ya adamın gençliği iyidir, şimdi yaşlanmış adam ne yapsın?
Sakine: Yok, onun ayağı uğursuz. Sonra sol görüşlü değil, demokratik de değil. Hep faşizme çalışıyor.

Ama eskiden böyle düşünülmüyordu.
Sakine: İşte öyle diyerek milleti kullandı, millet artık uyandı. Şimdi o altın olsa ben üstünden geçmem.
Sultan: Eskiden, Karaoğlan olduğu zamanlarda ben öyle çok seviyordum ki onu. Oğlum olunca ismini Bülent koydum.
Sakine: Başa geçtiğinde Ecevit'e bizim dedelerimiz kurban kesti. 2000'de Bülent Ecevit bizim çocuklarımızı kurban diye kesti. Hapisaneleri çocukların üzerine yıktı, kimisini öldürdü, kimisini hücreye attı. Allah onun belasını versin, defolsun gitsin ya. Halktan biri gelsin yerine, halkın derdini bilen, temiz, dürüst biri gelsin. İnsanlar aç, durmadan hırsızlık yapılıyor. Af çıkardılar, gidip hırsızları, tecavüzcüleri çıkarttılar. Niye bizim sol görüşlü, onurlu insanlarımızı çıkarmadılar? Kendileri gibi onursuz insanları çıkarttılar...

Nevin Cerav

Taksim'de bir boyacı kız:

'Pes ettim artık!'

Gencecik kadın ellerinde plastik eldiven, boya sandığının başında bir adamın ayakkabılarını boyuyor. Upuzun sarı saçları yüzüne dökülüyor...

Gelip geçen insanlar ise önce kadına sonra şüpheyle çevreye bakıyor. Acaba bu bir kamera şakası mı diye... Genç kadının yanına gidip konuşmak ve fotoğraf çekmek istediğimi söylüyorum, kabul ediyor. Adı Aylin Aslan, yirmi iki yaşında. Biz konuşurken çevremizde kadınlı erkekli bir kalabalık oluşuyor. Arada bir laf atıyorlar. "Yaz kızını yaz. Yaz da utansınlar başımızdakiler", "Bu kızcağız kötü yola da başvurabilirdi ama namusuyla boyacılık yapıyor. Yaz da görsünler, örnek olsun." Röportajın ortasında yaşlıca bir kadın yanımıza geliyor ve "Bak ben seni hep izliyorum, çok dikkatli izliyorum. Çok açık olma." diye nasihat ediyor. Genç kadın bu tür sözlere alışkın bir tavırla gülüyor. Onunla tüm bu kargaşa içinde güçlükle konuşabiliyoruz.

Daha önce ne iş yapıyordunuz?
Güvenlikçiydim.

Nerede?
Otelde. Otelin ismini vermeyeyim. Beş yıldızlı iki otelde çalıştım.

Nasıl başladınız güvenlik işine?
Ben daha önce Polis Gücü'nde judo takımında oynamıştım. Güvenlikçi olmam için teklif geldi. Ben de boştaydım, kabul ettim. Sonra işimden ayrıldım. Dört buçuk aydır işsizim. Her gittiğim yerde, "Bize de sizin gibi biri lazım," dediler ama sonra aramadılar.

Güvenlik işi mi aradınız yine?
Güvenlik işi aradım, başka işler aradım, ama olmadı. Benim ailem burada değil, İzmir'de. Bir arkadaşımla birlikte oturuyorum.

İşinizden neden ayrıldınız?
Çünkü evime çok uzaktı, ayrılmak zorunda kaldım.

Ayakkabı boyacılığı yapmak aklınıza nasıl geldi?
Birgün arkadaşımla iş için Okmeydanı'na gittik, bir görüşme yaptık. Bize bekleyin dediler. Üzerimizde de sadece dört milyon lira vardı. Karnımız açtı, o parayla kahvaltı yaptık, eve dönecek kadar yol paramız bile yoktu. Sonra durakta beklerken boyacılık yapan yaşlı bir amca gördük. Oradan aklıma geldi, ben de yapabilirim dedim. Gittim bir boya sandığı aldım, başladım.

Ne kadar zamandır yapıyorsunuz bu işi?
Yirmi gün oldu daha.

Tepki gösteren oldu mu?
Müşteriler ilk önce inanmadı. Polis misin, araştırmacı mısın diye soruyorlardı. Bazıları da kamera şakası yapılıyor sandı. Bayanlar daha çok yaklaşıyor. Erkekler, "Biz cesaret edemiyoruz," diyorlar. Ama artık yavaş yavaş alışıyorlar. Geçen gün de yaşlı bir amca geldi, yetmiş yaşında bir avukatmış. Bana çiçek yaptırıp getirdi.

Bundan sonrası için ne düşünüyorsunuz?
Bilmiyorum. Ben yirmi iki yaşındayım, pes ettim artık. Hiç bir şey düşünemiyorum. Mesela ay sonu gelecek, kirayı nasıl ödeyeceğim, onu da düşünemiyorum. Sadece şu anda boya yapıyorum.

Sorması ayıp kazancınız nasıl?
Günlük yedi milyon filan.

Kriz hakkında ne düşünüyorsunuz?
Sadece şunu söyleyebilirim. Zaten maddi durumu iyi olanlara hiç bir şey olmuyor, olan bize oluyor. Türkiye'nin başında olanları bizler seçtik ve biz gençler işsiziz. Onlar bizi bu hale getirdi. Bence onların değişmesi lazım.

(Biz konuşurken yan taraftaki boyacılar, "Bize gelen yok mu?" diye laf atıyorlar.)

Diğer boyacılar sizi rakip olarak görüyor galiba?
Benim için, "O geldikten sonra bize iş kalmadı," diyorlarmış ama aslında öyle değil. Onlara giden zaten gidiyor, bana gelen özellikle geliyor. Ben onların işine engel olmuyorum ama onlar öyle düşünüyor. Aslında, daha olumsuz davranabilirlerdi bana ama belki yan tarafta polisler olduğu için girişemediler.

Teşekkür ederiz, bol kazançlar.
Çok sağolun...

Nevin Cerav

Gürbüz Çapan'ı nasıl bilirsiniz?

Sizi bilmiyoruz ama biz onu eski solcu belediye başkanı, Kübalı Elian'ın manevi babası, Esenyurt'un banisi, ne olduğunu anlayamadığımız, hiç bir Mahalli İdareler dersinde görmediğimiz yeni belediyecilik anlayışının mucidi, eli öpülmek konusunda Çiller dışında pek kimsenin rağbet etmediği Demirel'in elini öpen adamı olarak biliyoruz.

Gürbüz Amca

İşin doğrusu Gürbüz Çapan Esenyurt Belediye Başkanı olunca ya dek hakkında pek bir şey bilinmezdi. Ne zaman ki Gürbüz amcamız- kendisi yüzüne baktığımızda amca dedirtecek bir ifadeye sahiptir-geçmişini ifşa ederek farklı bir belediyecilik anlayışıyla Esenyurt'u kalkındıracağı iddiasında bulundu, işte o gün bu gündür yapıp ettikleriyle gündemden düşmedi.

Kendisini Kübalı Elian sorununda aldığı o muhteşem tavırla da hatırlayacaksınız. Küba'yla Amerika arasındaki bitmeyen gerilimde yeni bir halka olan Elian krizinde, insana "Sana ne oluyor" dedirtecek bir özne olmuştur Gürbüz Çapan. Olaya müdahale etmek noktasında işi, annesini kaybetmiş bile olsa babası çok şükür sağ olan Elian'a manevi baba olma raddesine kadar vardırmıştır. O dönemi hatırlayın. Gazetelerde, Esenyurt halkının hangi kesimi olduğunu bilemediğimiz insanlar "Elian bizimdir" dövizleri taşıyarak Amerika aleyhine sloganlar atıyorlardı. Esenyurt bizim bildiğimiz öyle Elian'la uğraşacak kadar sorunlarını çözmüş bir semtimiz değil. Hatta iş oraya gelene kadar binlerce problemi olan bir yer. Tabii biz eksik biliyor olabiliriz. Gürbüz amca oraları öyle bir hale yola koymuştur ki millet Elian krizinde bile bu denli örgütlü tavır alabilmiştir.

Seksen öncesi gecekondu yapardık geyiğini duymadığınız kimse kalmadı. Gürbüz amcamız da şu an yaptığı belediye çalışmalarını o günlerine dayandırıyor olmalı ki, bir röportajında Esenkent projesini "Türk solunun Türk halkından özür dileme projesi" olarak tanımlamıyor. Yalnız Gürbüz amca bu aralar biraz zor durumda. Arsaları ucuza kapatıp yaptırdığı kooperatif projeleriyle paraya para demediği söyleniyor. "Denizde kum Gürbüz'de para" lafları ortada dolanıyor. Tabii bizim ülkemizde "Ne oldum demeneli, ne olacağım demeli" özdeyişi her daim hatırda tutulması gerekli bir atasözüdür. Politik arenada kimin ayağının ne zaman kaydırılacağı belli olmaz, hesaplar ince ince yapılır. Zaten iyi para kazanmanın genellikle helal yollardan olmadığı ülkemizde açık yakalamak da zor bir iş değildir. Gürbüz Çapan'ın kardeşi Günay Çapan'ın Pınar Eliçe'yle Dubai'deki sekiz yıldızlı otelde kalabilecek kadar paraya sahip olması pek aileden kalan parayla olmuyor. Aileden kaldıysa bile bu ailenin Gürbüz amcadan oluşmuş olma olasılığı hayli yüksek. Bunlar işin dedikodu boyutu. Asıl mesele ülkemizde en alttakiler için ekmek kapısı, biraz daha yukarıdakiler için kısa yoldan köşeyi dönme yolu, en tepedekiler içinse sekiz yıldızlı otelde kalabilme lüksü ve ihtişamı anlamına gelen rantiyecilik ve mafyalaşma meselesi. Bu işler bizde eski faşistlerin, modern deyimle ülkücülerin, eylediği işler. Gürbüz Çapan ise bu durumu katkı olarak kendini Türk solu adına halkımızın konut problemini çözmeye ve sağcılara karşı zafer elde etmeye adamış. Bu işleri yaparken pek de legal yollardan hareket etmediği de yapılan incelemelerden ortaya çıkıyor.

Türk solu adına hareket eden Gürbüz amca, röportajlarında canhıraş bir tarzda sola saldırıyor. Mütemadiyen eskiden yaptıklarının yanlış olduğunu hatırlatıyor. Tabii kendi içinde bir tutarlılığı da yok değil. Sonuçta eskiden halkımıza gecekondu yapıyormuş, sosyalizmi bıraktıktan sonra (15 Kasım 1998 - *Gazete Pazar*) toprak dağıtmaktan vazgeçip kooperatif evleri yapmaya başlamış. Bizim halkımızın da apartmanlarda oturmaya hakkı var diye düşündüğünü kendisiyle yapılan röportajlarda ifade ediyor. *Hoşçakal Yarın* filminde oynadığı gecekondu yıkan belediye başkanı rolünü de bu sebepten mi seçti acaba? Yalnız anlayamadığımız bir şey var. Naçizane biz de bu halkın bir parçası sayılırız. Ve hiç de öyle kibrit kutusu gibi apartman dairelerine tıkılmak istemiyoruz. Müstakil evlerde oturmak bizce daha iyi ama madem Gürbüz amca öyle istiyor ne diyelim. Gürbüz amca sağın hâkimiyetine karşı yaptığı çalışmaları bakın nasıl anlatıyor: "Azizler var ya, biz de onlar ölmeden kurtulamayacağız. Aziz ölünceye kadar azizdir ama yavaş yavaş temizlenecekler. Çoğu gitti azı kaldı. Benim belediyeciliğim iyi bir örnektir. 4500 dönüm yeri dağıtmışım. İyi etmişim ulan, gene yaparım. Diyorlar ki komünist olduğu için yaptı. Müslüman olduğum için yaptım (*Gazete Pazar*-1998)"

Neden ipliği pazara çıktı?

Müslümanlıktan mı komünistlikten mi yaptı orasını allalı bilir ama Gürbüz amcanın bu işleri pek usulünce yapamadığı ortada. Tabii Gürbüz amcanın ipliğinin pazara çıkmasının dönem itibariyle de bir önemi var. Partisinden istifa ettikten sonra, CHP'den ayrılanlarla kurulması düşünülen yeni parti için Gürbüz Çapan'ın da maddi bakımdan partiyi destekleyeceği bilinen, konuşulan bir şey. Gürbüz amca her ne kadar solu daima eleştirse de gereken durumlarda soldan tamamen kopmamayı bilir. Ama bu sefer galiba ayağı sürçtü.

Şimdiye dek hatırı sayılır kimi kişilere Esenyurt'ta sağladığı barınak hizmetiyle yerini koruyan Gürbüz amcanın vukuatları pek ortalığa dökülmezdi. Kardeşinin ortağı olduğu Cumhuriyet matbaasında sendikalaşan işçilerin işten atılmasının yankı yaratmamasının bir sebebi de solla kurduğu farklı ilişkilerdi.

Gerek sol cenahta, gerek başka cenahlarda herkesi idare eden Gürbüz amca, Deniz Baykal'ın ağzı kulaklarında seyrettiği bir duruma düştü birdenbire.

Daha ne diyelim. Gürbüz amca verilemeyecek hesabımız yok diyor ama bu yazıyı yazarken gözucuyla baktığımız televizyonda, DGM yollarını arşınlıyordu ve çıkarıldığı mahkemede tutuklandığı haberini izliyorduk.

Başak

ölümler sürüyor...

Ölüm oruçları altıncı ayını da geride bırakırken hükümetin mahkumlarla görüşmeme tavrı devam ediyor. Çağdaş Hukukçular Derneği Ankara'ya giderek hükümetten adım atmasını isterken, İzmir'de polis ölüm orucuna dışardan destek verenlere saldırdı.

Küçükarmutlu, çoğumuzun çok bildiği bir yer değil. Bazılarımız için gecekondu yıkımlarında aşina olduğumuz görüntülerinden hatırlanabilir. O kadar. Bir grup tutuklu yakınının Şenay Hanoğlu'nun evinde ölüm orucuna başlamasına dek bizim için de orası öyle bir yerdi. Ne yazık ki Küçükarmutlu artık evlere temizliğe giden kadınların yakınlarının cezaevlerinde yaşadıklarına karşı ölüm orucu eylemi yapan, hatta çocuklarının gözü önünde gün gün eriyip ölen kadınlarla anılacak.

Ölüm oruçları altıncı ayını doldurdu. Ölü sayısı bu yazı yazılırken yirmiydi. TÜSİAD ve Turizm Bakanı canım ülkemizin imaj zedelenmesine uğrayacağından, turizmin olumsuz etkileneceğinden iyice korkup hükumetten çözüm istedi. Büyüklerimizin çözüm istediği saatlerde onlar Küçükarmutlu'da, kocası cezaevinde olan Şenay Hanoğlu'nun evinde ölüm orucundaydılar İsimleri günlerce faksla gazetelere iletilmişti. Adalet Bakanlığı'na iletilen onca mektupta, onca telgrafta hep adları vardı: Şenay, Hulya, Gülsüman, Fatma, Zehra, Canan ve Reşit Yaşar. Hepsini bir arada göremedik. İki ayrı evde kalıyorlardı. Ziyarete gittiğimizde Gülsüman Ada Dönmez hayatını kaybetmişti, yatağı boştu. Aynı odada yatan Şenay Hanoğlu yataktan kalkamayacak durumdaydı. "Konuşabilecek misin?" diye sorduğumuzda "Hayır" diyecek gücü bulamadı kendisinde. Zorla kafasını yana çevirdi. Hülya da çok zor konuşuyordu. Söylediği tek söz, "Arkadaşını öldü" oldu. Diğer evde kalan Zehra ve Canan ise üniversite öğrencisi iki kardeş. Canan, kendisine sorulan "Bir aileden iki kişi fazla değil mi?" sorusuna, "Kimse bedeli bölüp kişilere ve ailelere pay etmemiş ki!" diye cevap veriyor. Onlarla görüşemedik. Konuşmakta zorlandıkları söylendi. Diğerlerine oranla daha iyi durumda olan Fatma ve Beşit Sarı'yla görüşebildik. Fatma, yirmi iki yaşında Balıkesirli, İstanbul Üniversitesi Felsefe bölümü öğrencisi

"Daha önce de F Tipi cezaevleri ile ilgili çalışmalarımız vardı. Kampanyalarımız sürerken içeridekilerin durumunu dışarıdakilere daha iyi anlatabileceğimizi düşündük. Cezaevindekilerin hep yemek yediği söylentileri ve bazı spekülasyonlar olduğu için bu şüpheleri kırmak, yani bir anlamda içeridekilerin tanıklığını yapmak için ölüm orucuna başladık. Gülsüman ablayı 147. günde kaybettik. Ben 150. gündeyim. Ailem Balıkesir'de, onlar da her aile gibi düşünüyor tabii. Hangi anne babu kızının, oğlunun ölümünü görmek ister ki. Ama ben bir şekilde onlara da bunu kabul ettirdim. Yaşayacak belki daha çok güzel şeylerim olacak hayatında ama ben pişman değilim. Tabii ki yaşamak isterim ama böyle bir ülkede hiç sesimi çıkarmadan yaşamak istemiyorum. Tarihi bizim haklı olduğumuzu mutlaka yazacaktır."

Hangisi kahramanlık

Gülsüman Ada Dönmez, evlere temizliğe gidiyormuş. On bir yaşında bir oğlu var. Kocası cezaevinden tahliye olduğunda, ölüm orucuna girmesini istememiş. Bu konuda taviz vermeyen Gülsüman, kocasından boşanmış ve ölüm orucuna Şenay Hanoğlu'nun evinde devam etmiş. Ölüm orucu boyunca evlerine temizliğe gittiği kadınlar ziyaretine gelmiş, onu yalnız bırakmamışlar. Öldüğünde dünyada cezaevi sınırları dışında ölüm orucunda ölen ilk kadın ünvanının yanında bir de "kahramanlık" ünvanı aldı. Yapmak istediği şeyler için kocasını boşayan, çocuğunu annesiz bırakmayı göze alarak ölmeyi seçebilen Gülsüman için aldığı kararlar mı yoksa ölümü mü daha kahramanca? O hafif nemli, gecekondu kokulu evlerden, Emirgân gibi semtlere temizliğe giderek yaşayan bir kadın için boşanmak, çocuğuyla birlikte arkadaşının evinde ölüm orucuna başlamak-pek vurgulanmasa da-Gülsüman'ın en kahramanca yanı.

96 Ölüm oruçlarında bir kadın öldü. Dünyada ölüm orucunda hayatını kaybeden ilk kadın oldu Ayçe İdil Erkmen. İsmi bir kültür merkezine verildi. Bu yıl "Hayata dönüş operasyonu"nda hayatını kaybedenlerle birlikte ölen kadınların sayısı onu aşıyor. Dikkati çeken bir nokta da ölüm oruçlarının bu yıl cezaevleri dışında da yapılması. Varoşların yoksul kadınları artık çocuklarının peşinde cezaevleri kapılarında beklemekle kalmayacaklarını böyle göstermeyi seçtiler. Peki varoşların yoksul kadınlarının ve gençlerinin seçenekleri çok bol mu? Kadınlar için evlere temizliğe gitmek, gençler içinse ofis boy ya da sekreter olmaktan başka şans var mı? Böyle bir ortamda kendilerini davaya adayan kadınların Türk solu açısından kazanımları "Devrime meşale olmak." Kürt hareketinde kadınların öne çıkması alışıldık bir durumdu. Türk solunda ise kadınlar açısından yeni bir süreç başlıyor. Türk solu içindeki kadınlar artık eylemlerde "kahraman" olarak tanımlanıyorlar. Onlara özel sloganlar hazırlanıyor, cenazelerinde onların mücadelelerine farklı anlamlar yükleniyor.

"Kahraman" bir kadın: Şenay Hanoğlu

Şenay Hanoğlu 1966 Tokat doğumlu. Yoksul bir ailenin çocuğu. Şu anda Kandıra F Tipi Cezaevinde olan kocasıyla 1989'da İstanbul'a yerleşmiş. Devrimcilerle Alibeyköy'de otururken tanışmış. Kısa bir süre sonra eşi tutuklanarak cezaevine konulmuş. Şenay, 19 Aralık katliamında yakılarak ölen Nilüfer Alcan'ın kendisinin devrimci mücadeleye katılmasında en çok emeği olanlar arasında olduğunu söylermiş hep. Daha sonra Küçükarmutlu'ya taşınan Şenay, evlere temizliğe giderek çocuklarının ve kendisinin geçimini sağlamaya çalışmış. F Tipi cezaevlerinin gündeme gelmesiyle birlikte kampanyalarda görev almış, en son olarak da ölüm orucu gönüllüsü olmuş. Bıraktığı vasiyetinde eşine şunları söylüyor: "Yücel'e söyleyin ölüm orucuna başladığımdan bu yana hiç tereddüt etmedim, hiç pişman olmadım, hep kararlıydım."

Şenay Hanoğlu'nu Küçükarmutlu'ya ilk gittiğimizde gördük. Bir daha görme fırsatımız olmadı, olmayacak. O, on gün sonra sloganlar, şarkılar marşlarla arkadaşlarının omuzlarında son yolculuğuna uğurlandı.

Gazi Cemevi önünde toplanan kalabalığın ellerinde ölüm orucunun 160. gününde hayatını kaybeden Şenay Hanoğlu'nun ve Gülsüman Dönmez'in oğluyla birlikte çekilmiş resmi var. İnsanın canını acıtan bir resim. Resimde aslında üç kişi var. Üçüncü kişi Gülsüman ve oğlunun arkasındaki duvarda asılı olan İrfan Ağdaş'ın resmi. İrfan Ağdaş lise öğrencisiydi. Alibeyköy'de *Kurtuluş Gazetesi* satarken polis tarafından öldürüldü. Resim içinde resim. Ölüm içinde ölüm. İrfan Ağdaş öldürülmüş olmasaydı belki bugün aynı gazeteyi sattığı için cezaevinde olacaktı. Yaşayacaktı. F Tipi cezaevinde yaşamak, yaşamak değil diyerek ölüm orucuna yatacaktı belki de.

Kim bilir belki de...

Beyhan

Vivet yahut Emine'yle bir görüşme.. .

"Basında olup biteni Emine

Farkındasınızdır, Türkiye'nin en başarılı kalemlerinden Vivet Kanetti son kıyımdan çok önceleri ve kendi isteğiyle uzaklaştı "büyük" basından. Onunla bu sektördeki son gelişmeleri ve kadın gazetecileri konuştuk. Bu usta gazetecinin gözlemleri, yorumları ve mesleki bakışı sizin de ilginizi çekecek.

Gazetelerde köşe yazılarınızı ilgi ile severek okuyorduk. Bu ara gazetelerde rastlayamıyoruz yazılarınıza. Ne oldu?

Ağustos 2000'de bir tahammül damlası taştı ve bıraktım gazeteyi... Biraz reenkarnasyonu olduğum Haşim üzerine *Karizma* ve *Virgül* dergilerinde yazdım... Çok sevdiğim edebiyatçı Colette üzerine gene... *Öküz*'e, arkadaşım Zeynep'in(Tunuslu) dergisi *Amman*'a yazdım... E. Emine olarak da her gün çalışma isteyen yoğun bir hayatım var, yani romanlar... "*Turuncu Kayık*" birkaç ay önce çıktı. O turuncu kayığa binerek, yıllarca ekonomik özgürlüğümü sağlamış bir meslekten, gazetecilikten uzaklaştım... En son, yayıncımı terk ettim... Bir cesaret başka bir cesareti kamçılıyormuş! Şimdi yeni bir iş ve yeni bir yayıncı dönemim başlayacak. Reenkarnasyonlara alışkınım...

Gazetecilige başladığınız dönemle bugünü karşılaştırdığınızda genç kadrolarda nasıl bir değişim gözlüyorsunuz?

Siz, basında birbirini fark edecek ortam mı var sanıyorsunuz? Bir kast sistemi var bu sektörde. Bazı patronlar ve genel müdürler biliyorum, müessesesinde çalışan elemanların yüzde 90'ına cam pano gibi davranırlar. Patron, yazarlarını(bir iki istisna hariç) görmez. Köşe yazarı, muhabiri görmez. Halbuki o köşecinin bazen ne kadrosu vardır, ne odası, hatta ne masası, ama gene de işini muhabirinkinden daha havalı sanır... Muhabirler de boş durmazlar ve her kesten fazla köşe yazarlarını küçümserler: hele bu yazarlar hakiki gazeteci değilse, haber telaşı, meslek haşhaşı nedir bilmezlerse, bir olay patladığında bunu mutfakta sıcağı sıcağına herkesle birlikte yaşamamışlarsa, bir tür "evden servis" yapıyorlarsa...

Sonra gençler, daha az gençlerin araba altında kalması için dua ederler, olgunlar, gençleri görünce kendilerini öteki tarafa itmeye gelen Azrail'i görmüş gibi olurlar... Erkekler, hep birbirlerine rakipmiş gibi davranırlar, hep didişirler, ama kritik anlarda birbirlerini kollarlar... Kadınlar ise hep birbirlerine can ciğermiş gibi davranırlar, ama kritik anda birbirlerine sırt çevirirler... Kadınlara ayrılmış pasta o kadar ufaktır ki, pay talep edenlerden biri eksildi mi, geriye kalanlar mutlaka bir oh çekerler, doğrusu bu!

Üsttekiler alttakileri adamdan saymaz, alttakiler üsttekilere en ufak bir takdir, hakiki saygı, beğeni beslemez. Herkes herkesin gözünde cahildir, ahlaksızdır, yalakadır ve oportünisttir... İşte böyle!

Bu böyle daha ne kadar gider sizce ? Olumlu değişim beklentiniz ne ölçüde?

Siyasetle basının ensest ilişkilerine son verme kararlılığı hakikiyse, belki son can çekişme turlarındayız... Ama ben ambulansa ateş edenlerden değilim... Söyleyeceğimi, sektör daha etli canlı bir zamandayken söyledim ve yazdım, "Türk basını cinsiyet ayrımcıdır" diye kampanya da başlattım. *CNN International* a. Amerika'daki merkeze açık mektup yazdım... O sırada gene bir işsizlik dönemindeydim, yazdığım gazete kapanmıştı, yeni yazacağım daha kurulmamıştı, minimum tevazuyla başka gazetelerden bana mutlaka iki üç teklif gelmesini bekliyordum, hiçbiri gelmemişti, meslekteki en iyilerden Zeynep Göğüş de işinden olmuştu. Kadın işsizliğinin nasıl tabu olduğu üzerine, daha önce basında sessizce kayan başka kadın yıldızlar (ki kimileri ne parlaktı) üzerine çok düşündüm ve o mektubu yazdım. Bu kampanya istediğim kadar uzun soluklu olmadı, çünkü işlerini henüz kaybetmemiş gazeteci arkadaşlarımızdan, özellikle hemcinslerimizden yeterli destek almadık. En yakın saydıklarımızdan, arkadaş bildiklerimden hele, hiç... *CNN International*'in Amerikalı başkanı, rakamlar, istatistikler ve vaadlerle dolu bir cevap döşendi mesela bu mektuba, ama hemcinsim meslektaşlar, değil köşelerinde bahsetmek, bu olay hiç yokmuş gibi davrandılar. O zaman tabii adres defterinizde bir takım isimlerin üzerine tükenmez kalemle kalın bir çizgi çekiyorsunuz...

Sizce neden ve nasıl oldu bu?

Şimdi anlıyorum ki, samimiyetle tek tek şu mantığı yürütüyorlardı: "Madem ben kadınımı ve çalışıyorum, madem yükseliyorum, demek ki bu meslek cinsiyet ayrımcı değildir, demek ki bu kampanya bir saçmalıktır". Ama anlamak başka, dostlukları onarmak başka şey.

Bugün duyuyorum, o gün sessiz kalmış ve şimdi maalesef işlerinden atılmış hemcinslerimiz, artık basında "kadın düşmanlığı"ndan bahsediyorlar... Haklılar. Ama büyük, köklü, derin bir haksızlığın miladı, hiçbir zaman son haksızlık, üstelik size yapılmış olan değildir, olamaz, hiç olabilir mi?

Zeynep Göğüş'le, katıldığımız iki tv programında sadece bugünkü son manzaraya değil, geçmişte işsiz kalışlarını normalmiş gibi kabullendiğimiz arkadaşlar üzerine de dikkati çektik... Gül Önet'ten başlayarak... Daha yakın zamanlardan Nilgün Uysal... Yazgülü Aldoğan (ki üç sene boyunca "sessizce" işsiz kalmıştı), Ayşe Önal... Zeynep Avcı. Bu isimleri böyle tek tek saydık. Ayrımcılıktan bahsedecekseniz bu şart. Tek tek savacaksınız isimleri...

Bir gün size de çarparak haksızlık, hep köklü bir tarihle beslenir ve her hamlesinde biraz daha artan şiddetini, doğrudan o tarihten alır... Örneğin Zeynep Göğüş gibi profesyonel, AB ve petrol gibi Türkiye için hayati önemde konulara vakıf bir gazetecinin, en verimli döneminde işinden çıkartılmasına, başka gazeteye çağrılmamasına karşı grupta bile tamamen tepkisiz kalınması, bu olay hiç yokmuş gibi davranılması, bir yıl sonra bu kez kendi başlarına gelecek toplu çıkartmalara ve bu çıkartmalardaki şekil ve üsluba da bir zemin hazırlıyordu aslında... Bir şey bir kere olmaya görsün, mutlaka başka kereler de olur, olması kaçınılmazdır...

Bunlardan bahsetmek beni üzüyor. Sanki artık yabancı ve çok uzak bir dünyadan söz ediyorum. Unuttum o dünyayı... Ama bazı şeyleri elbette hep hatırlayacağım... *Yeni Yüzyıl*'ın kapanması ile *Yeni Binyıl*'ın kurulması arasındaki bir yılı aşan zamanda, işsizim ve Zeynep Göğüş, ki o sırada onun işi var, beni devamlı arıyor, yokluyor, ne yaptığımı, ne yapacağımı, nasıl geçineceğimi soruyor, egoma pansuman sarmak için abartılı yalanlara başvurmaktan bile çekinmiyor... Sonra o çok zor bir donemden geçtiğinde, elbette ben de yanında olacaktım... Umarım, bugün toplu halde işini kaybetmiş kadınlar da kendi aralarında tadarlar bir dayanışmayı... Güzel şey, kadınlar arasında hakiki ve sağlam bir arkadaşlık. Ve bizde ne yazık ki en pahalı havyardan daha nadir.

Gözlemlere dayalı inancım, değişmiş değil. Türk basını derin, köklü bir biçimde cinsiyet ayrımcı. Medya dışına çıkartılmış, veya kaçırtılmış "tamdık" profesyonel kadınları bir sayayım bakın size, siz de sonra aynı gazetelerden geçmiş, aynı kıdemden, çok

Vivet'ten daha iyi anlatıyor"

yakın formasyondan, aynı tecrübe düzeyinden erkek meslektaşlarının bulunduğu mevkileri göz önüne getiriniz... Bakın:

Zeynep Göğüş, Gülgûn Feyman, Nilüfer Kuyaş, Zeynep Avcı, Ayfer Tunç, Ayşe Önal, Azer Bortaçina, Nilgün Uysal, Oya Berberoğlu, Duygu Asena, Ayşe Düzkan, Güldal Kızıldemir, Leyla İsmier, Canan Barlas, Zeynep Oral, Emine Uşaklıgil, Zeynep Atikkan, Hülya Ekşigil, Yaprak Özer, Nilgün Cerrahoğlu, Ayça Atikoğlu, Seda Güler...Ve daha niceleri ve niceleri ..

Kimileri de diyor ki, "Basın herkese karşı suçlu, sadece kadınlara karşı değil"...

Bunu ben de çok duydum: "Türk basınındaki kıyım sadece cinsiyetçi kıyım mı?" Elbette değil ve zaten kim bunu iddia etti? Ama basının ölçüsüz, cezasız, hukuksuz, anarşist kıyımcılık dosyasında, cinsiyet ayrımcılığı çok özel ve kabarık bir bölümü hakkeder Bunu yok saymak, ülkemizde her spesifik meselenin Marksist devrime havale edildiği, aksini savunmanın burjuva oyunu diye damgalandığı o faşizan dönemi hatırlatıyor bana...

Çekinmeden ve defalarca tekrarlanmalı. Evet, Türk basını feci derecede cinsiyet ayrımcı. Kopyeci, aktarmacı, arakçı, ilk elden tanıklıktan yıllardır vazgeçmiş bir basın, temel görevine karşı yıllardır ihanet içinde, kanaat gazeteciliğini öne sürerek, esas görevi habercilikten vazgeçişini gizlemeye çalışmakta, siyasi kadroyla derin ensest ilişkilere girmiş, kendi ülkesinin cezaevlerinde uzun yıllardır olup biteni bile bir gün, televizyon izleyicileri gibi ekran başında keşfetmiş, cumhuriyetin en vahim, en sarsıcı ekonomik krizlerini bile patladıkları ana kadar görememiş, objektiflik uyutması altında yeryüzünün en antipatik, en anonim haber dilinin kâşifi, yeryüzünün en cıvık, en kötü anlamda edebi, en papazca vaazcı, enformasyon kaygısından arınmış köşe yazısı stilini o icat etmiş ve.... Bütün bu kusurların üstüne.... bir de cinsiyet ayrımcı.

Sendikasız, kadrosuz, yetenek, zekâ ve haysiyet öğütücü ve.... bir de cinsiyet ayrımcı.

Yukarda saydığım kadınlar var ya... Elbette bu listeyi çıkartmak, oradaki bütün isimlerin yetenek, çap konusunda eşdeğer olduklarını iddia etmek değil... Sırf bir cinsiyet ortaklığından ötürü bireyler arasındaki farkları görmemek, onları "tek karakter" olarak algılamak en büyük, en sinsi ayrımcılık olurdu... Orada, kendi nesillerinin(erkek-kadın), mesleğimizin en parlak, en özgün temsilcileri var. Tabii çok daha vasat olanlar da... Ama ilginç ki, en az onlar kadar vasat olan erkek gazeteciler, en yakın mesai arkadaşları, nesildaşları, bugün hangi koltuklarda, hangi mevkilerde, hangi ekranlarda, kaç işte birden çalışıyorlar, kaç programa birden çıkıyorlar, hangi maaşları alıyorlar, biliyoruz.

Yaşları otuz ila altmış arasında değişen nesillerde, sadece basından kazandıklarıyla zengin olmuş, elinden en az birkaç milyon dolar geçmiş otuz erkek gazeteci adı sayabiliriz, bir çırpıda... Aynı nesillerden bu paraları görmüş tek kadın sayamazsınız, ne yukarıdaki listede (belki Gülgûn Feyman hariç), ne liste dışında... Niye böyle? Bu kadınların hepsi mi parayı önemsemiyordu, idealistti, komünistti, hırs yoksunuydu? Hadi canım! O erkekler yukarıdaki kadınlardan daha mı cevvaldi, eğitimliydi, kültürlüydü, bilgiliydi, düzgün diksiyonluydu, badem gözlü ve lepiska saçlıydı? Güldürmeyin...

Erkekler birbirini bir noktada kollar diyorsunuz, nasıl oluyor bu basında?

Erkek patron ve erkek amir, 30-40-50-60 yaşlarındaki heminslerini, çoğu kez "aile geçindiriyor" gerekçesiyle kolluyor. Ona verdiği maaşı bütün bir aileyi geçindirme, çocuklarını okutma, yetiştirme, giydirme parası olarak görüyor... Bu noktada onunla özdeşleşiyor. Aynı yaştaki çalışan kadın, bu "kollamadan" tamamen mahrum. Bekâr ve çocuksuz ise, "tek başına o kadar parayı ne yapacak?" diye, her zaman hemcinslerinden çok daha düşük maaşa çalıştırılır. Evli ve aile sahibiyse, "Bir ailenin direği erkek. Kocanın yükünü biz mi üstleneceğiz? Adamın ailesini biz mi geçindireceğiz? Burada jigolo mu besliyoruz?" mantığıyla, gene eşit işe, eşit, hatta daha üstün yeteneğe rağmen, erkek meslektaşlarından çok daha düşük maaşa talim eder...

Basında, zenginleşmiş erkek her zaman daha da zengin olma hakkına sahip. Ancak işten çıkartmalarda, kadınlardan bile çok duydum bunu: "Onun nasılsa iyi para kazanan kocası var. Onun ailesi zengin .. Onun paraya ihtiyacı yok. Valla hiç acıyamam!" Düşünebiliyor musunuz mantığı?

Bir meslekte yirmi yıl geçireceksiniz ve yeteneğiniz, mesleki performansınız ne olursa olsun, koca parasına, aile parasına muhtaç kalmanız normal karşılanacak! "Kocası var acımam", "Ailesi var acımam", "Çocuğu yok acımam"...

Gözlemleriniz çok çarpıcı.

Bunları anlattıkça içim kararıyor. E. Emine'yi daha başarılı buluyorum bu konuda. *Kırık Zarlar* romanında, Türk basınının, belki çok yakında tarihe gömülecek o isterik atmosferi, zırdelililiği, kumarı, Susurluk kazası, hafta sonu dergileri, en çılgın promosyonları var ama birebir bir gerçekçilikle değil ve hiç değilse çok daha eğlenceli bir tonla...

Sizi tanımak çok hoştu, teşekkür ederiz.

Sevhan Bolkal

Gücü bir tek kadınlara yetiyor

ibrahim tatlıses in bir yılbaşının hemen oncesine isabet eden programını hatırlıyorum. studyo, kaçınılmaz yılbaşı ortamına kavuşturulmuş. etrafta uçuşan balonlar sarı kırmızı yeşil! bir nevi kurt yılbaşısı olayı vani.programın komuğu ajda pekkan: dar bluzunun göze batırdığı silikonlarına çarpıyor arada balonlar. ibrahim tatlıses. bir yandan ajda'yla onun asla anlayamayacağı biçimde dalgasını geçip. bir yandan da yeni yılda barış mesajları veriyor.

ama ibo'nun kürtçüluğü eskidir zaten annesi "kurt asıllı" olan turgut özal ın huzurunda kürtçe turku söylemişliği de vardır. memleketimizin bu iki yarım kan kürdunun kürtçuluğu aynı hatta ilerlemiştir hep ve herhangi bir tur özgürlukçulukle uzaktan yakından ilgisi yoktur

adı. dilden dile dolaşarı. "pkk'ye vardım eden ünlüler" listesinde hep yer aldıysa da. kürtçuluk konusunda bu cumhurbaşkanlığı konserinden daha ileri gitmedi ibrahim tatlıses. bir de gazino sahnesinden, bir punduna getirip. "sayın öcalan." dediği. bunu da sonra. "yanlışlıkla yaptım," diye açıkladığı anlatılır; her zamanki sıvışık hal yani. oysa genç rakibi mahzun kırmızıgül prestij muzığu sanatçılarına, nakaratında sebepsiz vere "dağlar oy oy oy." denilen "kardeşlik türkusü"nün klibini yaptırdı. nitekim son almanya konserinde başına gelenlerden sonra mahzun'un konserlerinde "böyle şevler"in olmamasını "pkk'ye yardım etmesine" bağladı.

mahsun altta kalmadı tabii, isim vermeden bu tur suçlamalar yapanları şerefsizlikle suçladı. o da allah için sağcılığa solculuğa hep uzak durmuş bir kürtçudur ve bu açıdan. rahmetli turgut ozal a yetişememiş olması büyük bir talihsizlik bana sorarsanız. çünkü tarn onun istediği gibidir. işler şarkı turkude kalsın'

ama zamanında turgut özal'a kürtçe türkü çığıran ibrahim tatlıses. almanya'da verdiği konserdeki tepkileri bir turlu engelleyemedi işte. alttan aldı. üste çıktı. mağarada doğduğundan dem vurdu olmadı. ve büyük olduğu televole ağzıyla sövlersek. "son karede. iki elyle beceriksiz birer zafer işareti yaparken görüntulendi". insan her yerde ibraam aga olamıyor tabii.

turgut özal, ölümünden sonra eğlence hayatında sık sık resmedilen karısına elini öpturürdü. ibrahim tatlıses ise işi daha da ileri götürmüştür: perihan savaş a ve asena'ya attığı dayak "gorsel ve yazılı medya"ya yansıdı, hakkında kulaktan kulağa dolaşan cinsel içerikli rivaveller de en az asena'nın dayak yerken ki görüntüleri kadar dehşet vericidir. almanya'daki seyircilerinin karşısında boynu ne kadar bükükse. kadınlar karşısında o kadar arsız.

turneye hem ebru yaşar hem de asena katılmıştı. basın olayı, "kızlar ibrahim tatlıses yüzünden birbirine girebilir." diye yorumladı. derya tuna yla ayrılmalarına da asena'yı doverken "kameralara yansıvan görüntüler" sebep olmuştu. eminim siz de elinizde olmadan haberdarsınız bundan. derya hanım, adeta, başka bir kadınla dövecek kadar yakınlaşmasına tahammul edememişti eşinin. şehvet ve karı kocalık aşktan ne kadar uzak şeyler değil mi?

aynı turnede yer alan ebru pala da idobay şirketine kaset doldurdu ama asena ya da ebru yaşar kadar ünlu olmadı. onun "ibrahim bey"le adı da çıkmadı. bu kadarcık bir farklılığa bile tahammül edemeyen bu dünyanın iç yüzünü. onunla *ebru soytemel* konuştu.

ayşe düzkan

Ebru Pala

İbo'nun detone olmayan kızı...

İbrahim Tatlıses'in şarkıcı kervanına katılan Ebru Pala, kaseti yapılmadan önce Tatlıses'in montajcısı olarak çalışıyordu.

Ben seni montajcı olarak tanıyordum. Nereden çıktı bu kaset çıkarma, şarkıcı olma işi?

Biliyorsun Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunuvum. O kadar çok sevdim ki televizyonculuk işini, okulu ekip, dört senelik okulu dokuz senede bitirdim. Ama o zamanlar özgür yaşama hayallerim vardı, ailemden ayrı. Evimin içi taksitle aldığım. eşyalarla doluydu. Önümü görememeye başlamıştım, depresyona girmiştim. Fakat çalışmak zorundaydım. Bir gün Ayşe Özgün'le çalışırken ona şarkı söyledim. O da benim için bir plakçıdan randevu aldı. Havada uçuşan bir şeye tutunarak bu işe başladım.

Sadece para kazanmak derdiyle mi?

Hayır, hayır, renk olsun diye. Çünkü mesela benim annem çok güzel mandolin çalar, karakalem resim yapar, sanatçı ruhuludur, babamın sesi güzeldir ama bizim ailede sadece koroda memur olanlara saygı duyulur. Müzikle uğraşan bir insan olursan kimse seni alıp evinin kadını, çocuklarının anası falan yapmaz. O yüzden benim bu işe girmemi kimse tasvip etmedi.

Peki nasıl bir şey umuyordun bu alanda. Nasıl bir şeyle karşılaştın?

Kaset yapılmasına karar verildikten sonra ben hemen, istediğim şarkıyı, istediğim insanla çalışmama izin verecekler zannettim. Öyle olmadı, İbrahim Tatlıses türkü ağırlıklı parçalar seçti. Oysa benim formatım daha Batı, gırtlak namelerim daha Batı tarzında. Ortaya iki beden büyük bir şey çıktı. İnsanlar çok sevdi, güzel de okumuşum, şarkılar da çok güzel ama benim değil. Çok fazla satmadı kasetim, iyi de oldu. Kasetim büyük patlamalar falan yapsaydı, gündemde olsaydı geri dönüşü mümkün olmayacaktı. Her şeyde bir hayır olduğunu düşünüyorum.

Peki kaset çıktıktan sonra nasıl davranman konusunda bir şey söylendi mi?

Evet, mesela ben İbrahim Bey'le üç senedir yan yana çalışıyorum. İbrahim Beyin villasında bir montaj odası var, röportaj yapmak isteyen gazeteciler oraya gelir ve beni de görürlerdi. Ama albüm çıktıktan sonra, "İbrahim Bey'in bütün sanatçılarıyla arasında bir şeyler oluyor, sizle de olacak mı?" gibi saçma sapan sorular soruldu. İbo Show'a katıldım. İlk programımdı, rahatsızdım, antibiyotik kullanıyordum, ağzım kuruyordu. Program sırasında İbrahim Bey'den su istedim, çünkü su onun yanındaydı. Programdan sonra, "Sen nasıl laubali olursun, nasıl İbrahim Tatlıses'ten su istersin", dediler. Ayrıca çok rahat olduğumu, çok samimi konuştuğumu ama nerede gülmem nerede ağlamam gerektiğini çok iyi ayarlamam gerektiğini söylediler. Dedim ki, gülmek de ağlamak da duygu işidir, gülmen geldiğinde gülersin, değil mi? Uzun, belime kadar saçlarım vardı, onları önce kestirip sonra kaynak yaptırdılar. Böyle bir saçmalık var mı ya. Şimdi artist olduğun, sanatçı olduğun zaman lens takacaksın, kaşlarını aldıracaksın, topuklu ayakkabılar giyeceksin. Bir sor bakayım, ben onları mı giyiyordum önceden; hayır.

→

İbrahim Tatlıses elinden tuttu, destek oldu lafları var. Peki, gerçekten böyle bir destek gösterdi mi sana?

İstiklal Caddesi'nde Hece Bar diye bir yerde sahneye çıkmıştım. Adam paramı ödemedi. Ve bana şöyle söyledi, "Sen bu meslekte daha yenisin, yeterince iş yapamadık, sana para ödeyemiyoruz." İtiraz edince de, "Uzatma, canımı sıkma, canını yakmayayım" dedi Ben de aradan bir kaç ay geçince İbrahim Bey'e gittim, "Hani sen benim babamdın, benim elimden tutuyordun ne oldu, bak bana böyle yaptılar," dedim. Telefonu kaldırdı, "Böyle böyle yapmışsın, yakışır mı," dedi. Karşıdaki adam eriyip, "Tamam parayı gönderiyorum," dedi. İbrahim Bey de, "Hayır sen göndermiyorsun, ben adamlarımı gönderiyorum, kızımın parasını alıyorum." dedi ve hakikaten aldı. Bu anlamda çok avantajını gördüm.

E peki hiç beklentisi yok mu? Koşulsuz mu destek veriyor, bu desteğin ona bir geri dönüşü yok mu ?

İbrahim Bey'in şirketimizde de sanatçılarla ismi çıktı. Aslında başka yerlerde de bu böyle. Racon bu ama ben onun için, dışarıdan kapısını çalıp bana kaset yap diyen birisi değilim. Bizim zaten bir hukukumuz var. Onun çok kötü yönlerini de çok iyi yönlerini de gördüm, maçodur mesela ama benim babamı da maço. Ben babamla arama bir mesafe koydum ancak bu demek değil ki ben onu sevmiyorum. İbrahim Bey'le de öyle. İbrahim Bey bana zaman zaman destek veriyor, zaman zaman vermiyor ama özgür de bırakmıyor. Ben şu adamla çalışacağım, şunu yapmak istiyorum. diyorum, "Hadi be budala, ne biliyorsun sen," diyor.
Sonra mesela bana şirketten hiç bir biçimde para verilmiyor, İbrahim Bey ben montajı bıraktıktan sonra çok sinirlenip, bana karşı maddi desteği de kesti. Kendi çabalarımla falan iş bulup geçinmeye çalıştım, hâlâ da öyle. Çalıştıkça geliyor bir yerden.

Peki o çevrede ki kadınlardan ve ilişkilerinden bahsedecek olursan...

Bu laflar İbrahim Bey'in hoşuna gitmeyecek ama insanların onu bir ilah gibi görmesini anlayamıyorum ve bana öyle gelmiyor. İyi bir insan, onu seviyorum ama çok fazla hatası var, onları da görüyorum. Onun suratına da söylüyorum bunları. Kadınlara gelince, sanki ortada altın bir tepsi ve içinde bir meyve var, en güzel olan, en çok kırıtan, en süslü olan onu yiyor. Çünkü ona müsaade ediliyor, biz müsaade ediyoruz buna.

Kadınlar arasında seni destekleyen, samimi olan hiç kimse olmadı mı, her şey orada mı kalıyor?

Her şey orada kalıyor, Esra Ceyhan'ın programına katıldım, makyaj odasında, "Merhaba, n'aber," dedi ama genelde program bitiyor bir daha görüşürüz demiyor kimse. Reklama girdiklerinde gidip makyajım tazelettiriyor, tekrar programa girdikleri zaman "evet eveeeet"diye yapmacık bir gülümsemeyle programa devam ediyorlar.

Kasetin hakkında eleştiri ya da yorum yapan, bu konuda seninle konuşan insanlar yok mu?

Popüler olmak satıyor, gündemde olmak satıyor, yoksa sesin iyiymiş, hiç detone olmamışsın, şu parça iyi kimsenin taktığı falan yok.

Peki çevrende, yaşadığın yerde bir şey değişti mi?

Hayır, pek bir şey değişmedi. Benim hoşuma gitmeyen şöyle bir şey var, kaset çıkarınca, yolda öyle sivilceli, dişinin arasında maydanoz kalmış, kirli bulucuyla falan dolaşmak gibi özgürlüklerin kalkıyor ortadan. Sürekli bakımlı olman, kuaföre gitmen, manikür yaptırman bekleniyor. Bundan çok rahatsızım. Bir de insanlar senin asla maddi sorunlar yaşayabileceğine inanmıyor. Yüzde 25 zammı ev sahibime kabul ettirebilmek için bayağı ağzımı bozmak zorunda kaldım.

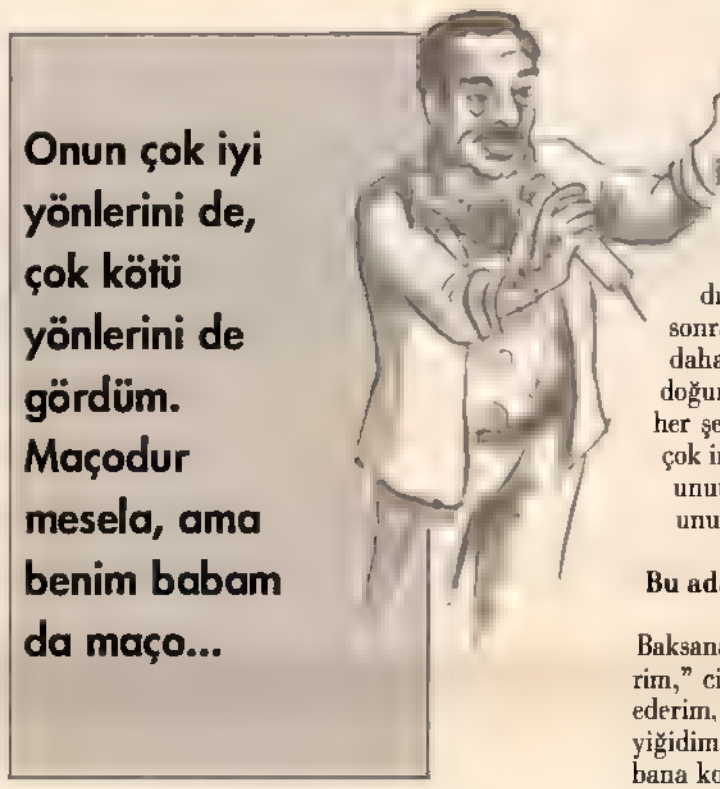

Hiç istemediğin bir senaryonun içinde yer aldığını düşündüğün oldu mu? Ben ne yapıyorum dediğin oldu mu?

İDO-BAY'ın çok genç insanlardan oluşan 'ihtiyar heyeti', "Ebru olmuyor, kasetin satmıyor, biraz gezip tozman lazım", diyor. Ben Kemancı'ya, Sefahatname'ye, Andon'a falan giderim ama onların önünde de kameralar, fotoğrafçılar yok, hayatımı bu kadar da peşkeş çektiremem. Bana, "Ebru, senin için bir aşk hikâyesi yazacağız," dediler. İyi dedim, oraya sürekli gelen bir sanatçı arkadaş minisküs ameliyatı olmuştu, hastaneye odasına gittik. *Milliyet* grubundan da bir fotoğrafçı arkadaşı çağırdık, başlık şöyle oldu, "İbo'nunkini Burçin kaptı". Bu aşk hikâyesine ikna olmam yeterince güç oldu ama bir yandan da bir sürü para harcanmış, yükleniyorlar.
Artık hayatımı müzikten kazanan birisi olarak Adana'ya, Mersin'e gidip şarkı söylüyorum. Böyle yerlerde adamlar sana şampanya gönderiyor, ne kadar çok şampanya açılırsa o kadar başarılısın, ses falan değil konu. O tür durumlarda İbrahim Bey'in adını kullanıyorum.

Rahatsız edici teklifler falan mı geliyor ki, niye buna ihtiyaç duyuyorsun?

Programınız bitene kadar gitmez, garsonla masanıza davet eder, "Ebru Hanımı otelinizden memnun musunuz, yoksa sizi başka yere yerleştirelim", falan derler. Evet derseg sonuçlarına da katlanırsın yani. Ben ne masaya giderim ne başka yere, sahneden çıkıp odama giderim.

Peki senin o "beklenen kadın imajı"na uygun davranmadığında ne gibi tepkiler geliyor?

Gerçekten şarkımı dinlemek için değil, bir iki kadeh içki içip gitmek isteyenler, sahnede aşırı seksapelli kıyafetler giyen, boyalı, cilveli bir kadın da yoksa gidiyorlar, benim de moralim bozuluyor.

Peki hangi kadınlar tutuyor o zaman böyle yerlerde, görüntünün haricinde?

Güzellik bizde her kapıyı açıyor, çok kilit yerlerdeki heriflerin maço olmasının payı var bunda, mesela Hulya Avşar örneği. Kadının yemediği halt kalmadı, yalan mı. İbrahim Bey yazın bir albüm yaptı eski şarkılarını topladı ve "Bir klip yap, benim eski görüntülerimden koy", dedi. Hülya Avşar'la çektiği filmler geldi bana. Onlardan çok güzel bir klip yaptım. Yayınlandı. Hülya Avşar, artık evliymiş , çocuğu varmış, ayıp olurmuş diye çok rica etmiş İbrahim Bey'e, İbrahim Bey de geri çekti. Neden anlayamadım, klip geri çekildikten, yasaklandıktan sonra o filmlerin hepsi her gün her bir kanalda daha çok gösterilir oldu. Bu kadın evlenip çocuk doğurdu, anne olmak çok özel ve kutsal bir şey ya, her şeyi temizledi. Temizledi mi, hayır, ama pek çok insan böyle duşunuyor. O artık bir anne denip unutuldu, biz neleri unuttuk. Susurluk'u bile unuttuk.

Bu adamla çalışmasaydım dediğin oldu mu ?

Baksana şarkıma, "Yanıyor yüreğim, yanıyor ciğerim," ciğer ne demek ben her türlü ciğerden nefret ederim, ağzuna sokmam. "Sensiz olmuyor, olmuyor yiğidim," yiğit lafı korkunç bir laf ya, koca lafı bile bana korkunç geliyor ki, bir köylü kadını bile sevgilisine, yavuklusuna yiğidim falan desin! Yok artık öyle şeyler, zaten onun parçasıydı o keşke o söyleseymiş.

Yahu çevrende, o çevrede eli yüzü düzgün hiç kimse yok mu?

Yeterince açık olduğumu düşünüyorum ben ama yok. Her şeye itiraz ettiğinde, "Satışın kadar konuş," diyorlar. Gerçi bu hayatın diğer alanlarında da var. Patronunuza, "Aaa bugün ne kadar şıksınız", dediğinizde zam görüşmesi daha kolay geçmiyor mu pek çok yerde. Ben bunun farkındayım. Ha ben istemiyor muyum bahçesinde çiçekler olan bir evde mutlu ve huzurlu yaşayayım, öyle jeepler falan değil o kadar kolay ki jeep aldırmak.

Peki bu işi bırakmayı düşünmüyor musun?

Pes etmek için çok erken olduğunu düşünüyorum henüz. Herkesin beni anlamasını istemiyorum ya da beklemiyorum, şu aşamada sadece patronum anlasa yeter beni, anlasa ve özgür bıraksa...

Ebru Soytemel

kriz, kadınlar ve feminizm üzerine notlar...

Kadınlar, bu krizden en ağır etkilenecek kesim olsa da, bu dönemi farklı donanımlarla karşılayacaklar, çünkü Türkiye'de kadınların cephaneliğinde artık feminizm var!

Bugünlerde dillerden düşmeyen "ekonomik kriz" deyişi,, pek çok iktisatçı ve toplumbilimciye göre Türkiye'nin şu anda içinde bulunduğu durumu açıklamaya yetmiyor. Krize reçete arayanlar "yapısal bir dönüşüm"den söz ediyor. Bu 'dönüşüm'ün Türkçesi yoksullaşma, sınıflar arasındaki geçişlerin azalması, orta sınıfın proleterleşmesi ve hatta açlık anlamına geliyor. "Küreselleşen" ülkelerde bu denli kalabalık esnaf ve küçük köylü sınıfının bulunmaması, bu sınıfların ortadan kaldırılması gerektiği bilim insanlarınca medyada açıkça belirtiliyor.

Bu krizde, Türkiye'de hem ekonomi hem de siyasette ABD güdümünün artacağı, şirketlerin çoğunun yabancı sermaye tarafından ucuza kapatılarak satın alınacağı, Türkiye'nin yarattığı tüm ekonomik değerlerin ABD başta olmak üzere yabancı sermayedarların eline geçeceği iktisatçılar tarafından öngörülüyor. Osmanlı dönemindeki kapitülasyonlara benzeyen bağlayıcı koşulların, bu kez küreselleşme programına uygun olarak ülkenin önüne sürüldüğü, bunun bir tür sömürgeleştirme siyasası anlamına geldiği yapılan yorumlar arasında yer alıyor. Öyle görülüyor ki bu kez postmodern kapitülasyonlardan kurtuluş yok!

Bu öngörülerle bağlantılı olarak kadınlara ilişkin soruyu sorma zamanı geldi. Bu zor yaşam koşullarında kadınların durumu ne olacak? Konuştuğum feminist iktisatçılar kadınların bu krizden en ağır etkilenen kesim olacağında birleşiyorlar. Zaten ucuz olan kadın emeği iyice ucuzlayacak. İşsizlik arttıkça kadınlar ev geçindirme sorumluluğunu daha fazla üstlenmek zorunda kalacaklar. Ucuz işgücü piyasasının en düşük ücretlilerini yine kadınlar oluşturacak.

Geçim sorunu pek çok ailenin yeniden bir arada yaşaması sonucunu doğurabilir. Büyük bir olasılıkla yeniden geleneksel büyük ailelere dönüşü yaşayacağız. Yalnız yaşama özgürlüğüne kavuşmuş kadınların ailelerinin yanına dönmesi ve böylece geleneksel baba/ağabey baskısına boyun eğmek zorunda kalmaları büyük bir olasılık olarak gözukuyor. Evli kadınlar ise kayınvalide/kayınpeder, hatta ailenin bekar üyeleriyle birlikte yaşamaya, ev koca ve çocuk bakımının yanı sıra hastabakıcılığı ve yaşlı bakımına zorlanacaklar. Kadınların sırtındaki ev işi yükü eskisine oranla katlanarak artacak.

İş olanaklarının kısıtlandığı bir ortamda kadınların giderek daha büyük sayılarla fuhuşa sürükleneceğini öngörmek fazla abartılı olmasa gerek. Fuhuş yaşının küçüleceğini, çocuk fahişelerin ve çocuk istismarının yaygınlaşacağını da...

Tüm bu olumsuz koşullara karşın ben kadınların bu kriz dönemini eski yıllardakine oranla farklı donanımlarla karşılayacağını düşünüyorum. Çünkü Türkiye'de artık kadınların cephaneliğinde feminizm var. Giderek daha fazla kadının feminizmin siyasalarını günlük yaşamına uyguladığını görüyoruz. Bana öyle geliyor ki, kadınlar bundan böyle sofrada erkeklerin önünden çektiği lokmasını daha iyi savunacak. Kamu alanında da dağılımdan daha fazla pay isteyen, daha atak bir kadın profili bekliyorum. Bu "sürekli" kriz ortamında kadınların daha saldırgan taktikler benimseyeceğini, yaşamsal haklarını aramada daha etkin olacaklarını düşünmek istiyorum. Yirmi küsur yıllık İkinci Dalga Feminist Mücadele, kadınların direniş biçimlerinde önemli değişmeler yarattı ve yaratmaya devam edecek. Kadınların bu ağır koşullarda direnme güçlerinin artacağını, daha fazla mobilize olacaklarını ve siyasallaşacaklarını öne sürmek mümkün.

Yaprak Zihnioğlu

Avrupa Birliği ve cinsiyetler arası eşitsizlik

Avrupa Birliği Sosyal Politikaları, Cinsiyetler Arası Eşitlik ve İstihdamın Türkiye Ulusal Programı Açısından Değerlendirilmesi konulu bir konferans düzenlenecek.

İstanbul Soroptomist Kulübü (iş ve meslek Kadınları Derneği) Avrupa Birliği mevzuatına uyum çerçevesinde cinsiyetler arası eşitlik ve kadın istihdamı konularının irdeleneceği bir konferans düzenliyor. Boğaziçi Üniversitesi Kültür Merkezinde. 19 Mayıs 2001 günü 13.30- 18.30 saatleri arasında toplanacak olan konferans, "Avrupa Birliği Sosyal Politikaları, Cinsiyetler Arası Eşitlik ve İstihdamın Türkiye Ulusal Programı Açısından Değerlendirilmesi" başlığını taşıyor. Toplantıda Medya ve Kadın Erkek Eşitliği, Sanayide Kadın Erkek Eşitliği, Bilim-Teknik ve Mühendislikte Kadın İstihdamı başlıklı konular irdelenecek. İki oturumdan oluşan konferansta konuşmacılar arasında Dr. Ali Rıza Basa, Prof. Türker Mimbaş, Dr. Selma Acuner, Leyla Tavşanoğlu. Bilge Özgüner, Asuman Karatepe yer alıyor. Konferans Pınar Yılancıoğlu'nun piyano resitali ile son bulacak.

Omo Kadınlar Kulubü iftiharla sunar:

Beyazdan daha beyaz

18.4.2001 günü, Lütfü Kırdar Kültür Merkezinde Omo Kadınlar Kulübü bir panelle medyaya tanıtıldı. Paneli sunan Rutkay Aziz, panelistler; Cüneyt Özdemir, Vivet Kanetti, Demet Akbağ, Derya Tuna, Yonca Ebuzziya ve bendim. Yeni bir reklam anlayışı ile oluşturulan Omo Kadınlar Kulübü, Omo Pazarlama Grubu'ndaki genç kadınlar tarafından heyecanla savunuluyor. Satışı artırmanın bir yolunun da tüketici kitle olan kadınların sorunlarına sahip çıkılmasından geçtiğine inanıyorlar. Sorun derken, çamaşır makinesinin 'pat' diye bozulması, evde umulmadık bir anda başa gelen kazalar ve ani hastalıklar, psikolojik sorunlar konusunda her an hazır ve nazır olabileceklerini, 444 00 30 no'lu telefonu aradığımızda her soruna lıızır gibi yetişeceklerini iddia ediyorlar. Altmış yaşlarında bir kadın yaşlı gözlerle, kocası kalp krizi geçirdiğinde, Omo Kadın Kulübü'nü aradığını, onlar tarafından gönderilen ambulansla eşini hastaneye kaldırdıklarını anlatınca, sorunlardan bunalmış biçimde oraya gelen izleyiciler neredeyse 'Yaşasın Omo Kadınlar Kulübü' diye bağıracaklardı. Panelde sıranın bana gelmesini beklerken konuşulanları anlamlandırmaya çalışıyordum ki Rutkay Aziz bana yönelik sorusunu sordu. "Sizce sorunların çözümünde sivil toplum kuruluşlarına nasıl bir görev düşüyor? Türkiye'de kadın konulu sivil toplum örgütlerinin, sorunların çözümünde ortak hareket ettiği söylenebilir mi?'

Soruların cevabını konuşmanın sonuna saklayarak, Omo Kadınlar Kulübü'nü tanıtmak için hazırlanmış filmde, çalışan kadından hiç söz edilmediğini, oysa onların da çok ağır bir yük altında olduklarını kendimden de örnekler vererek açıkladım. Çözüm önerilerinde evişlerini paylaşmada, erkeklerle kurulabilecek sevgiye dayalı doğru bir iletişimle onların değişebileceğine şahit olduğumu yine kendi yaşamımdan örneklerle anlattım. Soruların yanıtlarını vermede ise ülkemizdeki kadın hareketinin durumu gibiydim. Kekeledim durdum yani... Diğer panelistlerden Cüneyt Özdemir "Kadınları kadınlar kurtaracaktır. Biz ancak destek kuvvet olabiliriz!", dedi ve Doğulu kadının sorunlarından söz etti.

Demet Akbağ *Vizontele* filmi sayesinde Doğu insanı ile iyice yakınlaştığını söyledi ve "Orası Öteki Türkiye. Orada sorunlar çok farklı. Eşitlik falan gibi sorunlarla uğraşacak durumda değil onlar. Çünkü açlar, işsizler" dedi

Vivet Kanetti "Evişi yapan erkekleri çok seksi bulduğunu, evişi yapıp bebek bakınca bir erkeğin erkekliğinden olacağı korkusunu bir türlü anlamadığını" anlattı tatlı diliyle... Elbette bütün tv kanallarının magazin ekipleri, Derya Tuna'ya dikkat kesilmişti. O da 'Sevhan Hamm'a katılıyorum. Doğru bir yaklaşımla erkeklere her türlü evişi yaptırabiliriz. Örneğin İbrahim Tatlıses, bulaşık da yıkamıştır, bebek de bakmıştır,' deyince orada bulunan medya mensuplarının atacakları haber başlığını bulduğunu hissettim. Yanılmamışım. Habertürk'te baktım. Üstelik bir kadın gazeteci, onca konuşmadan çıkara çıkara "İbrahim Tatlıses'in karizması sıfırlandı" başlığını çıkarmış.

"Helal olsun" dedim. Bu ülkenin medyası bu ellerde iken biz daha çok üzülürüz kadın hareketi bir türlü toparlanamıyor diye..

Sevhan

Sempozyumdaki "tatlı kızlar"

10-13 Nisan tarihleri arasında, Eskişehir'de "Medyanın Manipülasyon Gücü" konulu uluslararası bir iletişim sempozyumu düzenlendi. Yerli ve yabancı akademisyenlerin bildırilerini sunduğu ve siyasal iletişim, kimlik, güvenilirlik ve etik konularının konuşulduğu sempozyumun bir bölümü de toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisine ayrılmıştı.

Biz sempozyumun tamamını merakla izlediysek de, oturum başkanlığını Prof. Dr. Merih Zıllıoğlu'nun yaptığı ve Arş. Gör. Ayşe Atalcalı'nın "Cumhuriyet Kadınının İnşasında Dergilerin Önemi", Prof. Dr. Seçil Büker'in "Kimlik Değiştirme Aracı Olarak Giysi: Lekeli Kadın", Dr. Suheyla Kırca'nın "Medya Ürünlerinin Küresel Yayılımı, Yerelleştirilmesi: Ulusaşırı Kimliklerin Yaratılması" ve Yard. Doç. Dr. Aysun Yüksel'in "Yıldız ve Medya Birlikteliği: Manipülatif Bir Olgu Olarak Yıldızın Kimlik Oluşturma İşlevi: Tarkan Örneği" adlı bildirilerinin sunulduğu bölümü daha bir dikkatle takip ettik. Bu uluslararası sempozyumun bir bölümünün dolaylı ve doğrudan medyadaki kadın meselesine ayrılması ayrı bir önem taşıyordu bizim için.

Orada bulunan kadın akademisyenlerden Dr. Süheyla Kırca bildirisini sunduktan sonra; "Belki hiç yeri değil ama söylemek istiyorum", diyerek, bu üç günlük süre zarfında sempozyumda kullanılan dilden duyduğu rahatsızlığı, kadın akademisyenlerden "tatlı, güzel kızlarımız" diye söz eden erkek akademisyenleri örnek vererek dile getirdi.

İzleyici olarak orada bulunan bizler, gerek kadınlara hitap edilış şeklıne, gerekse sempozyumun genelında kullanılan -taşıdığı şiddet dozunun fazlalığından dolayı "eril" olarak nitelendirdiğimiz- dile zaten çok şaşırmıştık. İlk başta spekülatif olarak tanımladığımız üslup, zaman zaman bir üniversite kurumunda olduğumuzu, konuşanların da ülkenin önemli akademisyenleri- bilim insanları olduğunu unutturacak cinstendi. Son gün gördük ki katılımcılar içinde bu durumdan tek rahatsız olan, en azından rahatsızlığını dile getirenler de kadın akademisyenler oldu. Yoksa "tatlı, güzel kızlarımız" mı demeliyim?

Nermin Yıldırım

Biz doğuştan mağduruz

Yeni kurulan Mağdur Yakınları Derneği (Mağ-Der), faaliyete başladı. Derneğin kuruluş amacını ve çalışmalarını öğrenmek için Beyoğlu'ndaki dernek merkezine gittik. Dernek başkanı Perrin Buldan bulunamadığı için, yönetim kurulundan Hif Uludağ ile görüştük.

Derneğinizin kuruluş amacı nedir?
Yakınlarını kaybeden mağdur ailelerine yöneliktir ve yakınlarını kaybeden ailelerle yardımlaşma ve dayanışma derneğidir. Bu aileleri örgütlevip bir araya getirme, ilerideki süreçte madıi manevi destek sunma, şartlarınız el verirse faili meçhul cinayetleri açığa çıkartma ve bu olayların üzerine gitmektir. Derneğimizin amacı budur.

Dernekteki mağduriyetler neleri kapsıyor?
Bizim derneğimiz her çeşit mağduriyeti kapsıyor. Hangi şekilde olursa olsun. Örneğin faili meçhulleri, kavıpları, çete ya da eroin yüzünden olan bütün mağduriyetleri kapsıyor

Dernek kurulalı ne kadar zaman oldu?
Yaklaşık dokuz av oldu. Bizim tuzugumuz yeni geldi. Yakın tarihte kongreye de gideceğiz. Bu sürede çok fazla şev oturtamadık. Fakat yavaş yavaş oturacak.

Yaptığınız eylemler var mı?
Bugüne kadar bir eylem yapmadık. Önümüze koyduğumuz bazı hedefler var. Örneğin bizim elimizde faili meçhullerle ilgili beş yüze yakın dilekçe bulunuyor. Bız bu dilekçeleri meclise vermeyi düşünüyoruz.

Cezaevlerindeki ölüm oruçlarıyla ilgileniyor musunuz?
Onlar da mağdurdur. Derneğımızin kapsadığı insanlardır. Bizi ilgilendiren bir konudur. Devletın bir an önce adım atmasını, adalet bakanının bu durıma bir çözüm getirmesini bekliyoruz. Her gün bir çok insan ölüyor. Buna yönelik çalışmalarımız da olacak.

Derneğin toplam üye sayısının kaçı kadın?
Bızım şu anda doksana yakın üyemiz var. Kadın olarak dort beş kişiyiz.

Sizin mağduriyetiniz var mı?
Evet. Birince dereceden yakınlarını kaybettim.

Daha önce başka çalışmaların içinde yer aldınız mı?
Uzun yıllardır mücadelenin içindeyim. Biz mağdur kesimiz. Bız Kurdüz. Bız doğuştan mağduruz. Ordan oraya sürünüyoruz. Gerçekten ne kendi kulturumuzü yaşayabildik ne kendi dılımizi konuşabildik. Kendi topraklarımızda yaşayamadık. Ekonomik olarak da zorluk çektik. Bu yüzden de her konuda her yönden mağduruz.

Ayşegül Oğuz

canım annem, sevgili kızım

İnsan bazen en çok annesine benzemek ister, en çok ona kızar. Ama en çok da annesini sever. İnsan en çok kızına kızar, en çok onu sever. Anne kız ilişkisinin iki tarafında olmak da çok zor.

Merhaba anne,

Hava kapalı bugün ve ben; yurttaki odamda, pencerenin hemen yanında dışarıyı seyrediyorum.

Karşı apartmanın damında üç kocaman martı dinleniyor. Öyle güzeller ki... Bembeyaz tüylerinin üstünde gri kanatları var; istesem beni bile taşıyabilecek kadar esnek tüylü, gri kanatlar... Sarı gagaları var bir de, ben en çok onları seviyorum.

Bu ülkeden gitmek, fakat aynı zamanda kalmak isterdim: Kitaplarımın başında, yurttaki odamda. Yeni yeni başladım şiir okumaya, burdaki arkadaşlarım alıştırdı beni şiire

Evet, gitmek isterdim öfke dolu bu sokaklardan, gururu lime lime edilmiş, insan olduğunun hatırlatılmasını bekleyen insanların arasından. Pasomu zamanında göstermediğim için yoksul İETT şoförlerinden azar işitmeyi sindiremiyorum hâlâ. Hâlâ alışamadım içimdeki öfkeye, sokaktakine, vapurdakine, insanların gözlerinde yer eden umutsuzluğa ve hüzne. Yaşamak bu kadar acıysa artık, bu kadar örselenmiş ve aşağılanmışsak ve eğer hâlâ farkında değilsek yaralarımızın, ne anlamı var ki insan olduğunun farkında olmanın?

Seni özlüyorum zaman zaman. Öpe öpe kızarttığım o yanaklar senin değil. Bana kızıp öğüt veren sendin hep. Akşam üzerleri eve geldiğinde, elinde poşetler tutan sendin. Mutfakta sen vardın, çalışan sendin, konuşan bendim; kızan sendin, öfkelenen bendim. Babam senden sonra geldiğinde, sıkıntım fışkırmış oluyordu çoktan, mutfak önlüğünün üstüne; ona ise gülen bir yüz ve öpecek dudaklar kalıyordu sadece.

Oysa seviyorum seni, çok seviyorum.
Anlayamamak var ya, bir de anlatamamak,
Anlayıp da gösterememek anladığım,
Ortak acılarımızı paylaşamamak beraber...

Sen ordasın, ben burdayım. Böyle bir ülkede yaşamanın ve kadın olmanın ağırlığı altında eziliyor ve yerleşik değerlere, yanlış giden herşeye karşı çıktıkça, direndikçe acı çekiyorsak ve ben bunu şimdi daha iyi hissediyorsam, biraz önce sana yolladığım öfkeli mesajı, ne bana ne de sana layık olan o sinirli sözcükleri geri alıyorum.

Son ölenlerle beraber yirmi kişi oldu ölüm orucunda yitip gidenler. Senelerce başımızda turşularının kurulması için bekleyenler hâlâ ordalar işte, tepemizde.

En son, koyu sarı gagalı Mişkam uçup gittiğinde tattığım, "bir daha geri gelmeyecek" duygusu bu sefer gazetemiz kapandığında kapladı içimi. Anadilimi hâlâ öğrenemedim anne. Hâlâ anlatamıyorum ne demek istediğimi kendi dilimde.

Bak, uçmadılar daha koca gagalı beyaz martılar. Bir adun ötesi deniz oysa. Bir adım ötesi, her doğan günle beraber içime dolan coşkun akşama doğru beni terkettiği yer.

Ben burdayım, hep burda olacağım. Özlemini çektiğim pek az şey burda olsa da; işte burdayım şimdi, Tünel'in yakınlarında bir yerlerdeyim, arşiv toplantısına yetişmek için daha hızlı yürüyorum şimdi aşağı doğru... Dedim ya, burdayım, birşeyleri değiştirmek için, insanlığımı unutmamak için.

'Mutlak'bir doğru yok artık hayallerimde, hiçbir zaman yoktu ya, belki de ben büyüyorum ve yeni yeni fark ediyorum. Daha iyisi var ve daha iyiye ulaşma yolunda çekilen acılar, akıtılan gözyaşları var. Bunca zamanın boşa gittiğine dair bir acı tat var damaklarda, heba edilmiş koskoca bir zaman yansıyor ortak kabusumuza. Daha güzel bir dünya olabilirdi, olabilir... Yaşamak, daha onurlu olabilirdi. Herkes için, senin için, benim için...

'İnsana dair' bir şeyler yapmak istiyorum, "acı"yı anlamak, anlamayanlara anlatmak ve mektubun elime geçinceye dek sarı gagalı bir martı olmak istiyorum. Bu arada, martılar uçtular ve ben pencerenin yanından çekildim; yarma kadar coşkuyla sıvanmak için, baştan aşağı....

Sevgiyle kal...

Selen

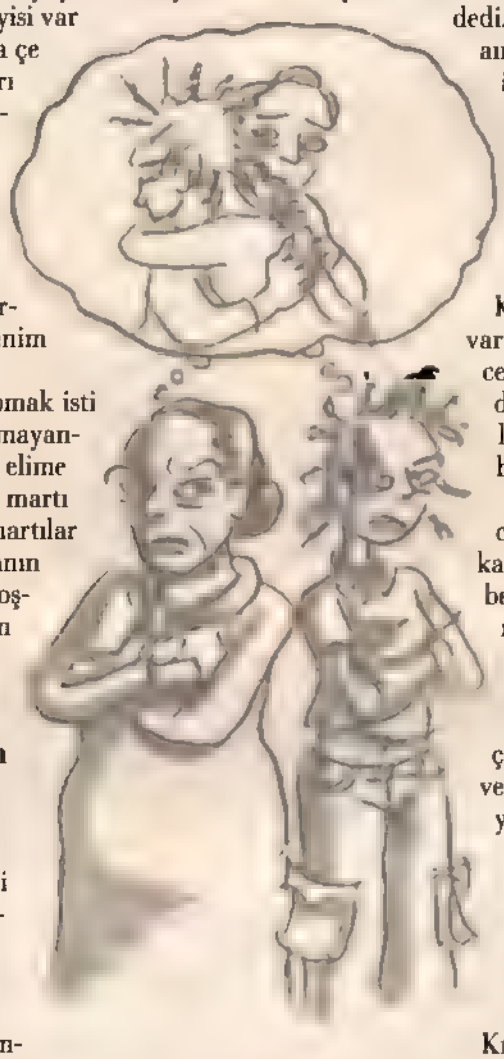

Kızımın üvey kocası

Sarı lüleli saçları, sevimli suratı ile pembe beyaz çok güzel bir bebekti kızım... Asla çok bilmiş olmadı. Ama onunla çok ilginç ve keyifli diyaloglarımız olurdu. Tüm anne arkadaşlarım da bilir bunu, küçük kızınız ya da oğlunuz inanılmaz sorular ve fikirlerle çıkar karşınıza ve bazen cevap vermekte zorlanırsınız. O sizin dışınızda, size rağmen gelişmekte, düşünmektedir, siz şaşkın izlersiniz bunu!

Belki, bütün fedakârlıklarınıza değdiğini, iyi ki doğurdum demeyi düşündüğünüz çok eğlenceli zamanlardır onlar...İşte size, onlardan bir demet...

Dört yaşındayken kızım düşünceli bir ifadeyle yanıma gelip, "Anneciğim, bütün paralar nereye gidiyor? dedi. "Nasıl canım , anlamadım," dedim. "Sen şimdi bakkala gidiyor ekmek falan alıyorsun, bakkal da kasaba gidip et alıyor, kasap da manava gidip meyve alıyor. En sonunda bütün paralar nereye gidiyor ?" dedi. "İşte böyle, dolaşıyor," desem ikna olmayacak. Onu tatmin edecek ve yanlış da olmayan bir cevap bulmalıydım. "En sonunda zenginlerin cebine gidiyor." dedim.

Tatmin olmuş bir şekilde odasına gitti.

Çok sevdiği, yaşıtı bir arkadaşı var; arkadaşının oğlu. Saatlerce hiç kavga etmeden oynuyorlar. Kızımın küçük kahve takımı var. Evcilik oynuyorlar. Arkadaşı gayet ciddi oturmuş, kızım ona, "Kahveni zi nasıl içersiniz?" diye soruyor. Dünya tatlısı arkadaşının cevabı "Hüüüüp" diye oldu. Yaklaşık beş yaşındaydı. Akşam vakitleri, anne kız camdan bakıyoruz. Bana döndü ve "Anne sen âşık mısın ? dedi. "Hayır, kızım" dedim. " Ne olur anne, âşık ol çok güzel, biz Onur'la âşığız ve evleneceğiz , ama büyüyünce değil, hemen, o beni bisikletine bindirip götürecek" dedi.

Şubat ayında, kızım henüz üç yaşındayken boşandığımda en çok istediğim şey onu alıp uzun bir yolculuğa çıkmaktı. Kaş'ta motel işleten bir arkadaş vardı, benim de motelde çalışabileceğimi söylüyor, gelmemi istiyordu. Tatile ihtiyacı olan arkadaşlarını da düşünerek ayrıca büyük bir ev tutmuştu. Ve işin güzel tarafı o evde dört kadın ve üç çocuk birlikte olacaktık istediğimiz kadar, hiç para ödemeden...Ama ben her durumu düşünerek yanıma orada parasız kalırsam satabileceğim turistik eşyalar aldım. Böylece, uzun kalmayı planladığımdan ve kızımı küçük olduğu için bavullar, bisiklet ve deniz oyuncakları gibi bir yığın yükle yola çıktım.

Maalesef her şey çok iyi gitmesine rağmen kızım ve ben temmuz ayı Kaş sıcağına ancak on altı gün dayanabildik. Sürekli ıslak saçla dolaştığımızdan olacak sinüzit olduk. Kızımın hiç iştahı kalmadı bir şeyler yedireceğim diye perişan oluyordum.

Böylece eve döndük... Ceylan hâlâ iştahsızdı. Pencerenin önünde oturmuş, ne yapsam da bir şeyler yedirsem diye kara kara düşünürken kızımın odasından bir patırtı koptu. Ne görsem beğenirsiniz, boyunun yettiği yetmediği ne kadar çanta varsa eline boynuna dolamış, bebeği, bebek arabası tangır tungur yanıma geliyor.

Hayretler içinde, "Hayrola, Ceylan hanım nereye gidiyorsunuz ?" diye sordum. "Kaş'a," diye cevap verdi. Çocuk Kaş'a evde ne var ne yok toplanır öyle gidilir sanıyordu. Birden aklıma iyi bir fikir geldi ve "Buyrun yola çıkmadan biz de birşeyler yiyelim," dedim. Ceylan, bir ev hanımı edasıyla, "Ah ! maalesef olmaz, kocanı çok kızar, sonra beni döver," diye cevap verdi. Son derece sinirlenerek, "Ne biçim kocanız var sizin," dedim. Durdu, düşündü , ve birden iyi bir cevap bulmanın sevinciyle , gözleri parladı ve, "Üvey !!!" dedi...

Nur Gönül

Beni fanusa değil, okyanusa bırak

Bazı kadınlar vardır. Hani onlar her yerdedir ve siz onlara güvenirsiniz ve kendinizi onların eline bırakırsınız. İşte benim annem de o güveni veren, o bütünleyici kadınlardan biridir. Sevgisini, otoriteyle bütünleştirmeye çalışan kimi zaman biraz dozunu kaçıran ve bazen de "Anne senin kafana bir şey mi düştü?" dedirtecek kadar beni şaşırtan çılgın bir kadındır annem.

Annemin çoğu zaman neye nasıl tepki vereceğini pek kestiremem. Mesela bazen, buna asla izin vermez dediğim şeye izin verir. Kimi zaman da çok kolay bir şey için beni yalvarmak zorunda bırakır. Annemle bütün kavgalarımız benim gezmeyi sevmem, mahallenin ve sülalenin diğer kızlarına göre çok "özgür" olmam. Kadın erkek ilişkileri konusundaki düşüncelerim ve benim onun ölçülerine göre pek edepli olmayışımdır. Mesela misafir yanında bacak bacak üstüne atmak bir edepsizliktir. Annemle her an, her yerde tartışabiliriz. Annemin en çok nefret ettiği şey biriyle konuşurken benim onun konuşmasına müdahale edip düzeltmeler yapmamdır. Bu yüzden çok kavga ederiz. Bir de annemin misafir geldiğinde bir takım işaretleri vardır. Bunu söylememe gerek yok çünkü bütün anneler ve kızlar bilir. Çay yap, kolanya tut işaretlerini ben anlamazdan gelirim. Daha geçen gün "Sen evdeyken bana iş yapmak düşmez" der. Bunlar bir yana annemle en çok güven üzerine tartışırız. Anneme bakılırsa o bana her zaman güvenir ama çevreye hiç güvenmez. Sonra ona göre bütün erkekler tehlikelidir. Elinden gelse beni cam fanusa koyar ama benim boyutlarımda canı fanus bulamıyor.

Evet annelerin çocuklarını koruma güdüsünü biliriz. Annem biraz abartır. Mesela ben, eskiden Tarkan fanatiğiydim. Evde Tarkan resimlerinden geçilmiyordu. Annem onu sevmeme şöyle bir yorum getirdi: "O topun! neresini seviyorsun?" Sanki onunla sevgiliymişim gibi.

Annem yakın zamana kadar çalışıyordu. Dolayısıyla kavga etme saatlerimiz daha çok akşama denk geliyordu. Şimdi emekli olduğu için evde ve biz yirmi dört saat kavga ediyoruz. Tabii annem Kemal Derviş modunda olduğundan, ekonomimi sakata getirmemek için çoğu zaman yalnızca kanı tepesine çıkartmakla yetiniyorum, çok uzatmamaya çalışıyorum. Annemin evde olmasına yeni yeni alışıyorum. Sabah kalktığımda onu yatakta göremeyince o kadar kötü oluyorum ki! Onunla bir sürü şey yaşıyorum. O da benimle tabii. Kadın otuzundan sonra kitap okumaya, hem de feminist kitaplar okumaya başladı.

Annemle ne kadar kavga etsek de, ne kadar birbirimizi boğmak istesek de, biz biliyoruz ki aramızdaki bağ her gün daha da güçleniyor. Çünkü anne kız arasında olan her kötü şey yerini mutlaka sevgiye bırakıyor. Bazen bu kadar kavga etmenin aramızdan bir şeyleri götürdüğü hissine kapılıyorum.

Daha fazla uzatmayacağım. Biz birbirimizi çok seviyoruz. Belki daha çok kavga edeceğiz. Tepesinin tasını daha çok attıracağım. Çünkü her şey daha yeni başlıyor ve ben de on sekizime girdim. *Biliyorum ki bir gün bana güvenecek ve beni kendine kurduğu o fanusun içine sokamayacağım anlayacaksın. Otoriteni de çılgınlıklarını da çok seviyorum. Çünkü sen benim annemsin.*

Ayşegül Oğuz

Umudumuzdu, Ulaştık!

Özal'lı yılların başladığı 80'lerin ortalarında, televizyonda gördüğümüz bir reklamla tüm yaşamımız değişti. Reklamlarda manken kılıklı bir kadın, "Sadece işaret parmağınız yorulacak", diyordu. Çamaşırları toplayıp makinenin içine dolduruyorsunuz, kapağım kapattıktan sonra zamanınız size kalıyor Babam da sağolsun hem üç kız çocuğu hem de ev işleriyle uğraşan annemize tam otomatik çamaşır makinası aldı. Gerçekten de çamaşır makinaesi temizlik hastası olan annemin işlerini oldukça hafifletmişti

Biz çok çocuğun, özellikle erkek çocuğun makbul görüldüğü, kadınların az eğitim gördüğü ya da hiç görmediği Doğu kökenli bir aileyiz. Makinayı aldığımız zamanlar üç kız kardeştik, en büyükleri bendim. O zaman dokuz yaşındaydım. Yine o zamanlar annemin üvey olduğuna inanıyordum

Çok mutsuzdum. Annem benim ona her türlü işte yardım edebileceğimi düşünüyordu. Kardeşlerimin sokakta ustlerini kirletmesinden bile beni sorumlu tutuyor, onların yerine beni dövüyordu Yani haftada birkaç gün düzenli olarak dayak yiyordum. Çamaşır makinesi alınmasına en çok ben sevinmiştim, işlerden iyice sinirleri bozulan annem benden uzak durmaya başlamıştı. Rahattım. Annem de rahattı herhalde ki, çamaşır makinesinden yaklaşık bir sene sonra dördüncü

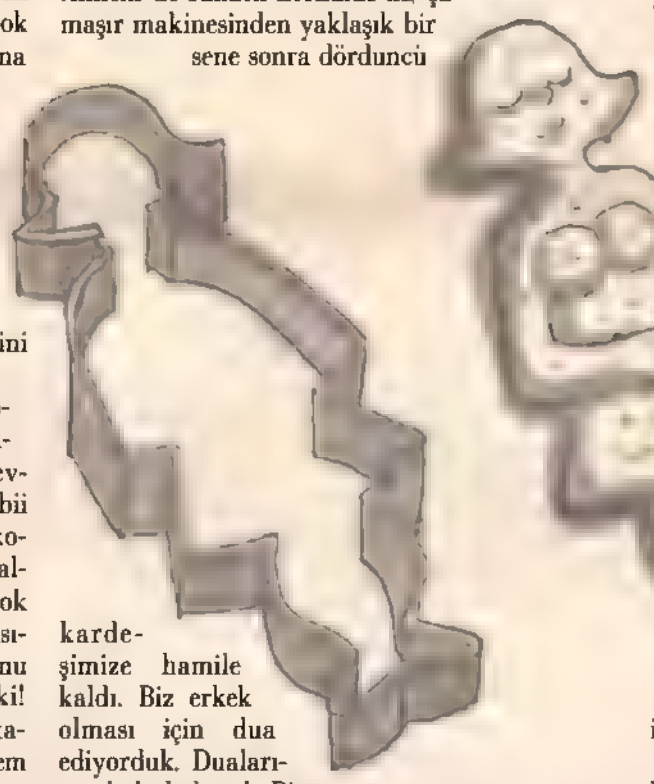

kardeşimize hamile kaldı. Biz erkek olması için dua ediyorduk. Dualarımız kabul olmadı. Bir kız kardeşimiz daha oldu. Ben ve benden on bir ay küçük kız kardeşim için eziyet dolu günler artmaya başlamıştı. Evde daima küçük bir bebek vardı. Artık isyan ediyorduk. Kız kardeşimle, anneme bir daha çocuk doğurmamasını, erkek çocuğun kız çocuktan pipisi dışında bir farkı olmadığını söylüyorduk. O zamanlar annem de sürekli işlere yetişemediğini, çocukların kendisini çok yıprattığını söylüyor, yüreğimize su serpiyordu Biz de artık kardeş yapmaz diye düşünüyorduk. Bebek biraz büyümeye başlamıştı. Bir gün, o günü çok iyi hatırlıyorum, annem, dilim varmıyor ama yine hamile olduğunu söyledi. Dualarımız kabul olmazsa bir kız kardeşe daha sahip olacaktık. Annem de kız çocuk doğurmanın ezikliğini sülaleyle, komşularla yaşayacaktı. Biz aynı duayı edecektik: "Ne olur bir erkek kardeşimiz olsun da kurtulalım bu eziyetten."

Dualarımız kabul olmadı, bir kız kardeşimiz daha oldu. Annem beşinci kızı doğurmuş, ezik bir kadındı. Benim en küçük kız kardeşimle aramda on dört yaş vardı. Annemle aramız yine bozuldu. Onu anlayamıyordum. Neden sürekli çocuk doğuruyordu. Üniversite mezunu olan, dernekler kuran başkanlıklarını yapan, siyasetle uğraşan, millete laf anlatan, çok sevdiğim hatta taptığım babam, bütün bu olanları neden engelleyemiyordu.

Biz artık beş kız çocuklu bir aile olarak kalmalıydık. Ben ev işleri ve çocuk bakımında artık tecrübeli olduğumdan anneme isteyerek yardım ediyordum. Ama hep en küçük çocuk seviliyor, diğerlerinin pek yüzüne bakılmıyordu. Hepimiz anneme çok kızıyor, bizimle daha çok ilgilenen yatarken bize sütümüzü getiren, üzerimizi örten, sinirlenmeyen, sinirlense de annemize bağıran babamızı çok seviyorduk.

Ben genç kızlık vasfına erip, kitaplar okumaya, kadınlar hakkında daha fazla şey öğrenmeye, evde yaşananların toplumun talepleri olduğunu görmeye başladıktan sonra annemle daha bir yakınlaşmaya başladım. Erkek çocuğu babamı mutlu etmek için, bebekleri de gerçekten çok sevdiği için (en azından iki-üç yaşına kadar) doğurduğunu anlamıştım.

Artık hiç erkek kardeşimiz olmayacaktı. Ben yirmili yaşlara gelmiş ve annemin erkek çocuk sevdasını tatmin için erkek gibi davranmaya başlamıştım. Evde iş yapmıyor, eve çok geç geliyor, sigara içiyordum. Evle ilgimi kesmiş gibiydim.

Yine bir gün. Ben yirmi, annem kırk yaşındayken annemin hamile olduğunu öğrendim. Olüyordum utançtan. Nasıl olurdu da bunca yıl sonra... Bu ne azim, bu ne sevda, bu ne cesaretti...

Benim bir küçüğümün evlilik hazırlığı yaptığı dönemlerde annemi kürtaja götürmeye, kürtaja göndermeye çalışıyor, hayatından bezdiriyordum. Ama annem nuh diyor peygamber demiyordu.

"Anne, köyde kadınlar kürtaj olamadıkları için, günah olduğu için, tarlada çalıştırılmak için, Almanya'da da çocuk parası almak için doğuruyorlar. Sen neden kendini ve bizleri yıpratıyorsun. Ama nafile. Erkek olsun diye dua etmednn. İnadına bir kız daha istiyordum. Kız olsun. Kız olsun. Kız olsun...

Ve erkek oldu. Beşinci kızdan sonra bir erkek kardeşimiz oldu. Benimle arasında yirmi bir yaş, annemle kırk bir yaş fark var. Annem şimdi çok mutlu, biz de mutluyuz. İsmi Umut Ulaş Onun için çektik bunca sıkıntıyı. Umudumuzdu, Ulaştık diyorlar.

Anneciğim çok sıkıntı çektin, çok uğraştın, çok yıprandın, kadınlığından da ezildin. "Değmezmiş bunca sıkıntıya, hepiniz benim için aynısınız" diyorsun. Sen de hepimiz için çok sevdiğimiz annemizsin.

Çiğdem

Ora'nın kadınları

Bir coğrafyanın kadınlarını su gibi akan bir yazıda dile getirmek kolay olmaz elbet. 'Ha!' dedi mi kelimeler peş peşe dökülüp, bir mektup akışkanlığı oluşmuyor...

Bir coğrafyanın kadınları ancak ortak yanlarıyla dile getirilebilir. Ama Ora nın kadınlarını anlatmak biraz dalıa kolaydır. Çünkü orada her türlü noktalama işaretinin kullanıldığı, ama noktalanmamış kadınların ortak hayatları vardır.... Çünkü yaralı bu coğrafyadaki tum öyküler de yaralıdır. Kanarlar..

"En iyi nasıl anlatılır Ora nın kadınları" sorusuna küçük ayrıntılarla yanıt aramaya çalıştık. Ukala "durum tespitleri" yapmanın uzağında durup baktık. Görebildiğimizi yazdık. "Görebildiğimizi" diyorum, çünkü onlar, her şeyi gösterdi aslında.

● Ora'da yani mütemadiyen savaşların yaşandığı coğrafyada, savaşın hukuku belirlenmişti. Düşman, eve geldiği zaman en iyi hizmet verilir, evinden çıktığı andan itibaren de onu öldürme hakkı tanınırdı. Ve kadınlar, can yakan savaşlar, çatışmalar, kavgalar uzarsa, başlarındaki tülbentlerini çıkarıp atarlardı ortaya. Bu aynı zamanda, kadının, elinde kalan son şeyini yani namusunu ortaya atması demekti. Bu, erkekler için utanç vericiydi. Tulbent ortaya düştüğü anda kavga biterdi.

● Ora'da kadınlar, halaylarda kol kola oynarlardı erkeklerle. Ama, sadece halaylarda kalırdı bu beraberlik.

● Kadınlar, her daim istila altında olan coğrafyada, "Leşkere Romi'nin"*(*)* eline geçip "kirletilmesin" diye çoğu kez kardeşleri, kocaları, babaları tarafından öldürülmüştü.

● Bir büyük baş hayvan fiyatına satılıp, gönülleri başkasında kaldığı zaman, aile meclisinin hukukuna göre bir tenhalıkta öldurulürlerdi.

● Otuzuna varmadan yaşlanırlardı.

● Çocuklarını. "Hüşşş! Leşker hati"*(**)* diye uyuturlardı. Ve o çocuklar, tanklı tüfekli misafirler geldiği zaman, oyuncak tabancalarını saklayacak delik ararlardı.

● Çok çocuk doğururlar, üzerlerine gelen kumalarla aynı evi paylaşırlardı.

● Ora'nın kadınlarının elleri, Ora'nın ovalarına, dağlarına, susuz topraklarına benzerdi. Kuru, kıraç...

● Kadınlar, "hay"lı "hoy"lu, "le"li yanık türküler söylerlerdi hep bir ağızdan. Yanık sevda türküleri..

● Her dönem "haki giysili" misafirlerle yaşadı, haki giysililerce arandı onlar.

● Ora'nın kadınlarının oğullarıyla kızları önce "gizemli" davranmaya başladı. Oğulları birkaç günlüğüne ortadan kaybolmaya, kızları daha değişik konuşmaya, bir şeyler okumaya başladılar. Tıpkı, beş çocuğunun beşi de dağları ev tutan bir kadının anlattığı gibiydi tüm çocuklar. Yani, once içine kapanıp, sonra yerde yatmaya başlayan, nadiren banyo yapan çocuklar gibi... Ora'nın kadınları, bu davranışların "dağ koşullarına hazırlanma" anlamını taşıdığını ancak çocukları gittikten sonra öğrendiler

● Çocukları giden kadınlar, günlerce yol gözlediler. Haber alabildilerse keyiflerine diyecek yoktu. Haber alamadılarsa, en güzel umutlara sarılıp hayal kurmaktan başka çare de yoktu.

● Ora'nın kadınlarının çocukları, kocaları, kardeşleri bazen keklik, yani kılavuzluk niyetine evden alınıp götürüldüler. Bir daha dönmemek üzere. Ya da kendi deyimleriyle "Tox u tıje"*(***)* edildikten sonra evlerine dönebildiler.

● Kimi gidenlerden hiç haber alamadı. Kimi ise öldüğünün haberini aldı, cenazeyi asla.

● Köylerine gelen haki giysili yabancılar karşısında başlarını dik tutup, ellerini bellerine alıp, "Weyyyyy, bitti sanisen? Daha gönderecex çox çocux war" diyip, arkasında duran kafaları kazılı, saçları dağınık çocuklarını gösterdi. Restini çekti. "Hawar'larını *(****)* ise haki giysililer köyden uzaklaştıktan sonra yükseltti

● Dağların zirvelerindeki karların altına gömülen çocuklar şanslıydı. Çünkü Ora'da karın dört mevsim erimediği yerler vardı. Yamaçlardaki çocukların, uzuvları kesilmiş cesetleri, baharla birlikte kanayan kardelenler oldu. Çekilen karların altında, erimiş bedenleri çıkan çocuklardan analarının haberi hiç olmadı. İşte bu yüzden. Ora'nın tüm dağları artık birer "kimsesizler" mezarlığıydı. Kutsaldı....

● Ora nın kadınlarının evleri ateş topu, koyunları telef, köyleri virane oldu. Ve köylerinde tandır başında ekmek yapan kadınlar, çocukları dağları seçince, büyük şehirlerin vitrinlerinde "otantik pazara" çıktılar.

● Kadınların kocaları şehrin ortasında ensesinden vuruldu.

● Bir kısmı "resmi", bir kısmı da "firari" silah taşıyan köylerin kadınları, resmi silahlıların tecavüzüne uğradı, çocuk doğurdular. Çocuklarını yetimhanelere verip, adaletin kapısını çaldılar. Onlara sadece "kirlenmiş" kelimesi armağan edildi. Elleri boşta kaldı. Çocuklarını özlemekten korktu, nefret ettiler.

● Ve oranın genç kadınları yönünü dağlara çevirdi. Sevgili yerine keleş, bebek yerine bomba taşıdılar koyunlarında. Artık Ora'nın tüm hamileleri sakıncalıydı. Ora'nın kadınları, diğer hemcinslerinin yetimhanelerde büyüyen çocukları aşkına belki de, karınlarına patlayıcı koymayı tercih ettiler.

● Dört duvar arasında kalan "mahkûm" kadınlar ateş oldu.

● Geride kalanlar. sevmenin "lüks" olduğunu, trajedinin ortasında hiçbir şeyin namuslu kalamayacağını düşündüler. Parmaklarına alvans takıp. "ılkemizle nişanlıyız" dediler. Ve bir dağın kenarında, memeleri, başları kesik, tecavüz edilmiş halde bulunduklarında, parmaklarında hâlâ alyansları vardı.

● Kocalarının kaçırılıp öldürülmelerinden önce çocuk büyütmekle, sakin ama korkulu ev hayatı sürmekle uğraşan kadınlar, kocalarından aldıkları bayrakla önce kendi dünyalarını değiştirdiler. Ardından dünyayı değiştirmek için yola koyuldu, seçim sandığı başında kurşunlanmayı göze alanlarca milletvekili, belediye başkanı seçildiler. Ve şimdilerde, o kadınlar, başka kadınların bir araya gelip çamaşır makinelerinden, bulaşık makinelerinden sözettikleri gibi, "Senin kaç tankerin var?" diye konuşuyorlar. "Senin ev toz tutuyor mu" dercesine, "Sen çöpleri nasıl topluyorsun?" diyorlar birbirlerine... "Ben kanalizasyonları ön plana aldım", diye muhabbet ediyorlar...

● Köyleri ateşlendikten sonra şehir merkezlerinde kimi zaman yapayalnız kalan kadınlar, perdeleri üzerlerine çekemediler. Ev onları boğar oldu. Duvarlarına, gözlerinden öperek uğurladıkları oğullarının kızlarının fotoğraflarını astılar. Ora'daki evlerin duvarlarına her an karşılaşılabileceklerin fotoğraflarını asmak hiçbir anlamı ifade etmez oldu.

● Çok değil, yirmi yıl öncesine kadar evinden çıkmayan kadınlar, kocalarıyla birlikte, albenili giysiler giyinip, üç renkten flamalar takıp, tilililer çekerek yürür oldular.

● Ve doğan çocuklara gidenlerin adlarını verdiler.

● Müzik grupları kurdular, tiyatro toplulukları, dergiler...

● Haber sunmaya, haber yazmaya başladılar.

● Şimdilerde, on beş yıldır susmayan silahlar susunca, dağlara gönderdikleri oğullarına, kızlarına çeyiz hazırlamaya başladılar, "Belki gelirler" diye...

● Şimdilerde, oğulları kızları ölenler, çeyiz hazırlayan analar aşkına, kapı kapı dolaşıp, o çocukların ölmemesi için uğraşıyorlar

● Her hayatın birbirinden farksız trajediler barındırdığı, artık ortaya atılan tülbentlerin savaşı durdurmaya yetmediği Ora'nın kadınları, bazen bir lokantanın vitrininde, bazen bir yürüyüş kortejinde, bazen gece vakti selpak satan çocuklarını sokaklardan toplarken, bazen duruşma salonlarında karşımıza çıkıyorlar.

● Ve Ora'nın kadınları, çocuklarını uyutmak için anlattıkları vahşi hikâyeleri değiştirmek, torunlarına daha masum hikâyeler bırakmak için her gün biraz daha hesaplaşarak, tarihe temiz sayfalar açmaya çalışıyorlar.

Evrim Alataş

(*) Leşkere Romi: Yabancı asker
(**) Leşker hati: Asker geliyor
(***) Tox u tije: Öldüresiye dövmek...
(****)Hawar: İmdat

taşlarım zarar görmesin diye

Bergama, toprağı azıcık eşeleseniz kalıntı bulabileceğiniz bir kent. Kent içinde sarı tabelalarla işaret edilen tarihi yerlerden biri de eski adı Bazilika olan Kızılavlu. Kendisi yaşayan tarih olan Raise Nine otuz üç yıldır buranın bekçiliğini yapıyor.

Bergama'da otobüsten indiğim andan itibaren sorduğum herkes Raise Nine'yi tanıyor. Sora sora ulaştığımı Bazilika nın (Kızılavlu) bekçisine, saat sabahın sekizi olduğu için, "Teyzeyi uyandırmayayım" dedim. "Yok canım eski topraktır, saat altıda kalkar" diye cevap verdi. Kalıntıların arasında küçük bir ev. Kapının önünde beni görünce, "Kahve içecek biri geldi işte" oldu ilk sözü. Sonra arkası geldi.

Kaç yaşındasın, kaç yıldır burada yaşıyorsun?
Seksen beş yaşındayım. Elli iki senedir buradayım. Burada vazifeliydim. Bekçilik yapıyordum. Sonra emekli oldum. Buranın ilk müze muduru Osman Bayatlı vardı. O, burayı yaptırdı bize. "Siz, ölesiye kadar burada kalın, buraya da bakarsınız", dedi.

Çocuğun, kocan?
Yalnızım. eşimi kaybettikten sonra da gitmedim İzmir Karşıyaka'da bir kızım var

Buradaki hayatını anlatır mısın?
Annemle babam Midilli Adası'ndan gelmişler. Biz burada doğmuşuz. Yedi kardeştik. Şimdi kaldık üç kişi. Ara sıra geliyorlar. Kızım da geliyor haftada bir. Alışverişimi yapıyor, yemeciğimi yapıyor gidiyor. 1949'da girdim buraya. Kocam yorgancıydı ama burada daha çok çalıştı. Burada geçti gençlik onurum. Otuz üç sene vazife gördüm. Bir gün iznim, raporum yok. Taşlarım zarar görmesin diye bir yere ayrılmadım. Biz çekildik ne taş kaldı yerinde ne bir şey. İnsan bu kadar sene bakınca da benimsiyor. Bakıyorum bir taş parçası ortada, onu alıp yerine koyuyorum. hepsinin yerlerini biliyorum artık. Ben ilkokul okudum. Atatürk sağolsun okuma yazmayı getirdi bize. Ben Atatürk'ü de gördüm biliyor musun? Burayı ziyarete gelmişti. Haki bir pantalon giymişti. Başında kasket. Alelade biri gibi. Yüzünde başka bir şey vardı. baktıkça bakası gelirdi insanın

Yirmi beş yaşlarındaydım bekçiliğe başladığımda. Zıp zıp zıplıyordum buralarda. Şimdi oturup kalkmak bile zor. Eskiden de tam yemeğe oturuyorduk, ya bir turist ya da misafir geliyordu. Kalkıyorduk sofradan. Turistleri ben gezdiriyordum. Beyimle birlikte rehberlik yapardık. Bütün hayatımız burasıydı. Şimdikiler saat gelsin de gidelim diye bakıyorlar

"Romandır benim hayatım"

Elinden düşürmediği Birinci paketini çıkarıp yenisini yakıyor. Kırk üç senedir içiyormuş.

"Alman Harbi zamanıydı. Benim sıkıntıdan burnum kanamaya başladı. Doktor bana sigara iç, geçer dedi. İçtim geçti. Sonra da alışkanlık oldu. Hele şimdi yalnızken çok içiliyor. Bazen diyorum keşke burnum kanasaydı da içmeseydim bunu. Çok şükür iyiyim ama, birilerine muhtaç olmaktan korkuyorum. Gece ikide yatıyorum sabahı altıda kalkıyorum, bazen kendi kendime "Yat uyu, senden ekmek isteyen yok, su isteyen yok", diyorum ama uyuyamıyorum.

"Baştakiler böyle olursa..."

Geçen gece düşündükçe sinirlendim. Ah dedim bilsem telefon numaralarını, desem benden artık ne köy olur ne kasaba çekilin bu milletin başından diyecektim. Ya idare edin, ya çekilin. Yüz elli milyonla memurlar kira verip ev geçindirmeye çalışıyorlar. Bir ay içinde kaç kez zam yaptılar. 1946'dan beri particilik var. Eskiden Menderes'e oy verirdim. En son Ecevit'e verdim. Biz hep Demokrattık. Eskiden buradan İzmir'e gitmek için ne yol vardı ne vesait. Menderes bir geçti her şey düzeldi. Ama tutmadılar adamı. Memleketi o uyandırdı. Ama şimdi ülkemiz batağa gidiyor. Bakalım şimdi Derviş geldi. Millet televizyonda bağırıyor. "İki senedir evime et girmedi. Çocuğuma bir ayakkabı alamıyorum" diye. Onları düşünen yok. Bir de hükümete yardım istiyorlar. Milletvekilleri maaşlarının yarısını verse memurlara zam olur be. Biz kimseden hayır görmedik.
Bir zaman Ecevit geçti her şeyi karneye bağladı. İnönü zamanı yokluk çoktu. Bergama'da herkes uyuz olmuştu şekersizlikten. Kükürtlü suyla yıkanırdık bize bulaşmasın diye. Evdeki şekeri biten üzümle içmişti çayını o zaman. Ekmek bir gün yarım, bir gün çeyrek verilirdi. Ankara'ya giderken cücüklenmiş buğdaylar görüyorduk trenlerde. Millet açlıktan ölürken niye öyle yaptılar ki. Neymiş harp olmuş da çocukları babasız bırakmamışlarmış. Çocuklar açlıktan. hastalıktan öldü o zaman.

Ev işi, misafir, turistler

Her işi ben yapardım. Gündüz turistlerle geçerdi. Gece yarısından sonra belediye reisleri, avukatlar gelirdi. Onlara da çay, kahve yap, şurup hazırla derken zaman geçerdi. Kahvaltı hazırlıkları için bahçeye giderdim. Beyimi kaldırmazdım. Giderken cebime mutlaka bir avuç kum doldururdum. Ne olur ne olmaz karşıma biri çıkar bana bir şey yapmaya kalkışır diye. Gözüne kumu atar kaçarım diye düşünürdüm. Kahvaltıyı hazırlayıp beyimi kaldırırdım.

Günün nasıl geçiyor?
Sabah erkenden kalkıyorum. Tereyağımı, yumurtamı, közlediğim biberimi yiyorum. Kolesterol falan bilmem. Çünkü fenni şeyler yemiyorum. Hepsi köy mahsülü. Bahçem var arkada. Soğancık, sarmısakcık ekiyorum. Köpeklerimi besliyorum, hele hava güzelse kapıda oturup sigaramı da yakıyorum, değmeyin keyfime.

Mutlu yaşadım diyebiliyor musun?
Mutsuz oldum desem yalan olur. Ama bazı gün gelirdi, burası bana karanlık olurdu. Gözlerimi kırpıştırırdım hava mı kararı diye. Sıkılırdım. Herkesler denize giderdi beni de çağırırlardı, gidemezdim. Bu öyle bir vazife ki herkes tatil yaparken benim tatil yapmamam gerekirdi.

Kadınlarla ilgili söyleyeceklerin var mı?
Kadınla erkek eşit olamaz. Ne de olsa erkektir. Kadın erkeğine hürmet edecek. Kadın kocasına hürmet ederse Allah'ın yanında da sevgili olur. Kadının cenneti erkeğinin ayaklarının altındadır.

Niye öyle olsun?
Ne de olsa kadındır. Biz kırk sene geçindik. Hiç birbirimizin kalbini kırmadık. Ben bazen kızar gibi olurdum. Durur du karşında. Sonra da var mısın bir tavlaya derdi. O zaman küslük biterdi. Ben de ona derdim ki "Erkeksin biraz sertliğin olsun". "Ben gavur muyum ki" derdi. Çok tatlı geçindik. Şimdi nişanlıyken gezip tozuyorlar, evleniyorlar bir ay sonra geçinemiyoruz diyorlar. Bizim zamanımızda sevgi başkaydı. Geçen gün buranın bekçisi karısıyla kavga etmiş, gelmiş bana boşanacağım diyor "Sus bakiyim eşşek", dedim. Ev halidir hepsi olur dedim. Beyim de çok çektirdi bana. Çok yemek seçerdi, hamur işi, börek isterdi. Üşenmezdim yapardım.

Ama senin aklın kocandan az değil, hem evi hem burayı çekip çevirdin...
Bu yaşta aklını karıştırma benim

"Bu kadar işi yapmaktan yoruldum artık" deseydin huzursuzluk çıkar mıydı?
Bilmem çıkardı belki. Hiç demedim ki!

Beyhan Demir

‘ben de sizin gibi âşık olmak isterdim’

C. bizim sınıfta. İki senedir tanıyorum kendisini. Hani yırtık kız diye bir şey vardır ya, her sınıfta olur bir tane, bizde ki de C., ama o boş bir kız değil!..

Zor büyüyor, sorunları var, senin benim gibi bir şey aslında. Farklı olduğu için zorlanıyor. Çünkü o, mesela bir erkeğe özgürce (ve hatta kabaca) asılacak kadar cesur. Röportaj için bayağı yalvardım. “Senin için yaparım” dedi. Buluşacağımız yere geç kalmadan - ki bu bir lütuf sayılır - geldi. Çok az konuştu ama her şeyi anlattı.

Önce aileni anlat.
Annemle babam ayrı. Ben annemle kalıyorum. İkisi de diş doktoru.

Annenle oturuyorsun değil mi? Onun şu an birlikte olduğu biri var mı?
Yok ama olsun diye elinden geleni yapıyor. Sürekli süsleniyor, yeni kıyafetler alıyor. İşyerinde bir adam var, evli, galiba onu seviyor. Sürekli ona poğaça alıyor. Bir ara bir adamla daha birlikte olmuştu. Tam babamla ayrıldıkları sırada. Adamı kokainmandı.

Hadi yaa. Peki üzülmüş müydün o zaman?
Evet, tabii. Yani bazen aramızda sorunlar oluyor, hatta bazen onu sevmediğimi düşünüyorum. Ama ona zarar gelmesini istemiyorum.

Peki sen hiç kullanmayı düşündün mü?
Hayır.

Babanın birlikte olduğu birisi var mı?
Evet. Ama o benim bildiğimi bilmiyor, yani söylemiyor. Benim annemle babam boşanmadan önceki bakıcımla birlikte babam. Salak kadın bizim evden hep babamı arıyordu. Biz bilmiyoruz zannediyordu. Fakat bizim telefondan son aranan numara gözüküyor.

Peki, annenle yaşamaktan memnun musun?
Yani, evet. Bazen sorun oluyor ama babamla yaşamak istemezdim doğrusu. Çok kötü olurdu.

Babanla görüşebiliyor musun?
Evet her pazar. Bir de çarşamba günleri. Beni boks derslerine götürüyor.

Ne yapıyorsunuz buluşunca?
Yemek yiyoruz. Sinemaya gidiyoruz. Sohbet ediyoruz. Klasik muhabbetler, dersler nasıl falan. Böyle şeyler.

Boş zamanlarında ne yaparsın?
İnternet. Tek yaptığım bu. Porno sitelere giriyorum *(gülüşüyoruz)*.

Mesela cumartesi günleri ne yaparsın?
Sabah kalkarım, internete girerim. Sonra CD’ciye giderim, VCD filmi alırım. Onu seyrederim. Evde televizyon seyrederim. Öyle işte.

Sigara kullanıyor musun?
Eskiden içiyordum ama şimdi kullanmıyorum.

Annen biliyor muydu?
Hayır, bilse öldürürdü beni herhalde. Bir ara duymuştu, bana çok kızmıştı. Ama ben yalanladım. O da inandı. Zaten şimdi içmiyorum, arada, bazen içiyorum. Eskisi kadar değil.

Peki hiç uyuşturucu kullandın mı? Yani denedin mi?
Yok, yalnızca esrarlı sigara içtim. Bir arkadaşımın evinde. Çok kötü başım döndü. Ama isterdim, uyuşmayı isterdim. Ama bunun bana zarar vereceğini biliyorum.

İçki içiyor musun?
Evet Yoğurtçu Parkında (Kadıköy’de bir park) bazen bira içiyoruz arkadaşlarımla.

Ama Yoğurtçu Parkı çok tehlikeli bir yer. Orada sarhoş olmaktan korkmuyor musun?
Yaa, çok sarhoş olmuyorum zaten. Biraz kafam iyi oluyor o kadar.

Biraz cinsellikten bahsedelim. Kızlara asılıyorsun, lezbiyensin galiba.
Yani kızların vücudu çekici geliyor ama erkeklerle yatmak istiyorum. Biseksüelim galiba...

Porno sitelere giriyorsun...
Evet, orda hem kız, hem erkek resimleri var. (sonra uzun uzun adresler vermeye başlıyor)

Peki Ne hissediyorsun o resimlere bakarken?
Ne bileyim, içim bir tuhaf oluyor. *(gülüyor)*

Hayatının nasıl olmasını isterdin?
Ne bileyim, annemle babamın birlikte olmasını isterdim. Sizin gibi ben de âşık olmak isterdim. En yakın arkadaşım yok, olmasını isterdim. Daha “normal” olmak isterdim.

Şu anda bir sevgilin var mı?
Yok. Gerçi herkesin çıkma teklifini kabul ediyorum.

Neden?
Bilmem.

Hayatında bazı olaylar oluyor, bazı sorunlar. Bunların sadece şanssızlık olduğunu mu düşünüyorsun?
Yani, öyle düşünmüyorum ama sadece benim hatam olduğunu sanmıyorum. Mesela öğretmenlerle aramın kötü olması... Benim hatam var saygısızlık gibi. ama onların da hatası olduğunu duşunüyorum. Gerçi şimdi bazı öğretmenlerle aram düzeldi. Ben haklıyım ama onlar da kendilerine hiç laf edilmesin, hep susulsun istiyorlar. Farklılığa tahammülleri yok. Ben istedim mi çok iyi olabiliyorum. Derslerimi falan düzeltiyorum. Mesela Türkçe yazılısında çok güzel bir kompozisyon yazdım, başka hiçbir şey yazmadım hoca üç verdi.

Neden düzelttin hocalarla aranı, pek şikayetçi değildin?
Annem hasta. o yüzden veli toplantısında falan öyle şeyler soylemesinler diye.

Nesi var annenin?
Bilmiyorum, bana söylemiyor. Ama sürekli doktoruyla konuşuyor.

Peki gelecekle ilgili planların neler?
Ben küçüklüğümden beri bir belgesel programı yapmak istemişimdir. O yüzden gazeteci olmak istiyorum. Bir de boks öğretmeni.

Neyle ilgili bir program olacak bu?
Deniz üzerine... Benim koleksiyonunum var, böyle deniz kabukları, köpek balığı dişler falan, küçüklüğümden beri topluyorum. Hatta sırf bunun için Kıbrıs’a bile gidiyorum.

Peki daha yakın gelecekte, yani lise sınavlarında ne yapacaksın? Annen falan istiyor mu kazanmanı?
İstiyor ama kazanamayacağımı biliyor. Bir özel okul var ben ona gideceğim. Annem de biliyor orayı istediğimi.

Hayatta kendine en çok güvendiğin konu ne?
Dövüş. Şimdi boks dersleri de alıyorum. Çok gelişicem.

Peki stres atabiliyor musun boksta?
Evet.

Annenle baban ne olmanı istiyor peki?
Babam avukat olmamı istiyor. Annemin benle ilgili bir fikri yok.

Haziran

NOKSAN-60-NOKSAN (İDEAL KÖŞE)

Gülay Batur

Florence Nightingale
(2 Mayıs 1820 - 13 Ağustos 1910)

Hasta bakımının uzmanlaşma gerektiren bir meslek olmasına öncülük eden ve ilk hemşirelik okulunu açan İngiliz hemşire. Kırım savaşı sırasında geldiği Selimiye Kışlası'nda yaptığı çalışmaları ve sonradan adına açılan hastane nedeniyle Türkiye'de hemen herkesin bildiği Florence Nightingale, gerek yaşam biçimi gerekse kadınlara bakışı açısından çağının çok ötesinde bir feministti. 19. yüzyılda çağdaşı kadınlar oy hakkı mücadelesi verirken, o, bu konudaki kazanımların kadınların kurtuluşuna çözüm getirmede yetersiz kalacağını duşunuyordu. Nightingale, orta ve üst sınıftan kadınların içinde bulunduğu baskıyı, basılan ama yayınlanmayan üç ciltlik kitabı *Suggestions For Thought to Searchers after Religious Truth* (Dini Gerçeklerin Ardındakileri Araştıranlara Öneriler)'de anlattı. Aile kurumu içinde kadınların ezilme biçimlerini, sadece erkeklerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş gündelik hayatı ve kadınların bunları içselleştirme mekanizmasını tanımladığı bu kitapta Nigtingale, çok sonraları İkinci Dalga Kadın Hareketi'nin üzerinde duracağı özel hayattaki ezilmenin çok yönlülüğüne dair ipuçlarını veriyordu. Erkeklerin buyruğundaki kadınların mutlu olmadıkları halde mutluymuş gibi göründüklerini, "aptalları memeleri ile beslemek" dışında saygın bir işleri olmasına asla izin verilmediğini ve bu sistemin sürmesinin gönüllü kölelerin varlığına bağlı olduğunu söyleyen Nigtingale, erkek egemen sistemin üst-orta sınıf kadınlara dayattığı "ailesinin kadını olma" rolünü reddetti ve hiç bir zaman evlenmedi. Çok zengin bir ailenin ikinci kızıydı. Ailesi, İngiltere'de yoksul kadınların fazla bir seçeneği olmadığı için hemşirelik yaptığı o günlerde, Florence gibi üst sınıflara ait iyi eğitimli bir hanımefendinin, hastalık kapma pahasına. hemşire olmak istemesine şiddetle karşı çıktı. Sadece ailesinin değil, hemşirelik ve yöneticilik hayatı boyunca, erkek doktor ve görevlilerin düşmanca tavırları ve protestoları ile karşılaştı. Ancak, bu karşı çıkışlar Nightingale'i yıldırmadı. İlk kez 1860'ta İngiltere'de bir hemşirelik okulu açtı. Ömrünün son on yılında tamamen kör olan Florence Nightingale 1907'de daha önce hiçbir kadına verilmeyen üstün hizmet ödülü aldı. Öldüğünde mezar taşına sadece adının baş harfleri yazıldı.

Maria Montessori
(31 Ağustos 1870 - 6 Mayıs 1952)

İtalya'da tıp diploması alan ilk kadın olan Montessori eğitimde devrim niteliği taşıyan ve kendi adını alan bir eğitim tekniğini geliştirdi. Çocukların "tıpkı kelebekler gibi sınıflara doldurulup iğne ile sıralara tutturulduğu" klasik eğitim sistemine karşı çıkan Montessori, 1907'de bir işçi semtinde açtığı çocuk evinde kendi yöntemini oluşturdu. Çocukların bireysel inisiyatif almasına ve iç disiplinine dayalı bu sistemde, öğrencilerin gönüllü bir biçimde öğrenme sürecine katılması sağlanıyor ve bireysel yeteneklerin geliştirilmesi hedefleniyordu. Montessori, çocuk eğitiminde, boncuklar, tahta bloklar, ölçü kapları gibi basit nesnelerin çocukların ilgisini çekmede ve öğrenmeyi kolaylaştırmada etkli olduğunu keşfetti. Bireyselliğin ön planda tutulmasına rağmen, ev işleri grup etkinliği olarak gerçekleştiriliyor ve bu işlerin öğrenciler arasında paylaşılması sağlanıyordu

Montessori kırk yıl boyunca ülke ülke dolaşarak eğitim programları düzenledi, okullar açtı. 1922'de hükümet tarafından İtalyan okullarında müfettişlik görevine getirildi. Ancak faşist Mussolini yönetimine karşı olduğu için 1934'de terk etmek zorunda kaldığı ülkesine bir daha geri dönmedi.

Uç kez *Nobel Barış Ödülu* ne aday gösterildi.

Birinci Dalga Kadın Hareketi'nin felsefesini oluşturan temel kitaplardan biri sayılan *Woman in the Nineteenth Century* (Ondokuzuncu Yüzyılda Kadın, 1845) adlı kitabı kaleme alan feminist duşunur. Amerika'nın ilk profesyonel kadın gazetecisi ve uluslararası haber muhabiriydi. Aynı zamanda iyi bir eleştirmen ve edebiyatçı olan Margaret Fuller. dönemin seçkin sanatçıları arasında yer aldı.

Küçük yaşlardan itibaren. ağır bir disiplin altında, hukukçu olan babası tarafından evde eğitildi. 1835'te babasının ölümünden sonra parasal güçlükle karşılaştı ve öğretmenlik yapmaya başladı. Boston'da Transandantalistler adlı bir entelektüel grubun çıkardığı derginin yayın yönetmenliğini üstlendi. 1839-18++ arasında kadınlar için "söyleşi" dersleri düzenledi.

Bu derslerde edebiyat, eğitim, mıtoloji ve felsefe konularında tartışmalar yapılıyor, böylelikle kadınların yaşamının zenginleştirilmesi ve toplum içindeki konumlarının yükseltilmesi amaçlanıyordu. Oy hakkı ve eşitlik talebi çerçevesinde şekillenen Birinci Dalga Kadın Hareketi'ne esin kaynağı oluşturan temalar bu toplantılarda oluştu ve daha sonra Margaret Fuller bu fikirleri *Woman in the Nineteenth Century* kitabında olgunlaştırdı. Fuller'a göre kadınlar eğitim yoluyla evden ve aileden bağımsızlaşabilirdi. Kadınlar kişisel yeteneklerini geliştirebilmeli, "istiyorlarsa gemi kaptanı bile olmalarına izin verilmeli"ydi.

Bu kitapta Fuller siyasal eşitlik talebinin yanı sıra kadınların mirastan mahrum bırakıldığı yasalarda da reform talebini dile getirdi. 1848'de Roma'da, Papa ve Vatikan'a karşı İtalyan devrimcilerin yanında yer aldı. Burada bu devrimi destekleyen Ossoli Markisi Giovanni Angelo ile gizlice evlendi.

Devrim sonrasında kurulan cumhuriyet yönetiminin devrilmesinden sonra Amerika'ya dönmek üzere ailesi ile birlikte yola çıkan Fuller, New York yakınlarında bindikleri geminin batması sonucu hayatını kaybetti. Böylece, İtalyan Devrimi ile ilgili çok önemli el yazmaları da onunla birlikte kayboldu.

Ölümünden sonra kardeşi önemli yazılarını *At Home and Abroad* (Yurdumda ve Yurttan uzakta, 1856), *Life Without and Life Within* (1858) adlı kitaplarda yayınladı.

hazırlayan: Yelda Türel

büyük türk erkeklerinin kadınlar için düşündükleri

"Kadınlar yalnız bir taraftan göz ucuyla yanlarındakine bakıp, diğer taraftan esvaplarının kıvrımlarıyla meşgul olurken ciddidirler. Eğer onların dünyaya bundan daha mühim şeyler yapmak için gelmiş olmalarını istiyorsanız, diyebilirim ki, bir de çocuklarına ninni ve masal söylerlerken!"

Yukarıda ki satırların sahibi, kadınlarla ilgili bir çok yazı yazmış, hatta kadın sorunu ile ilgilenmiş büyük Türk erkeklerinden biri olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu'dur *(d.1889-ö.1974)*. Daha çok roman ve öykü yazarı olarak tanıdığımız Yakup Kadri, *Nur Baba*, *Kiralık Konak*, *Hep O Şarkı*, *Hüküm Gecesi*, *Sodom ve Gomore*, *Yaban*, *Ankara*, *Panaroma* gibi romanların yazarıdır. Eserlerinde Türk toplumunun Tanzimat'tan sonra geçirdiği siyasal ve toplumsal değişimleri ele alır. Yakup Kadri, romancı kişiliğinin yanı sıra diplomat ve politikacıdır ve elbette diğer bütün Türk büyükleri gibi kadın sorunundan uzak kalması ve bu konuda söz söylememesi mümkün değildir.

Kadınlar hakkında düşündüklerini. *"Kadınlık ve Kadınlarımız" (1913-1915)* ve *"Bir Huysuzun Defterinden"(1913)* başlıkları altında yazmıştır. Makalelerinde, kadınının yuvada kalarak esas vazifesini. başka bir deyişle cemiyet hayatında üzerine düşeni, yerine getirmesinin gerekliliğinin üzerinde durur, anneliği yüceltir. Türk kadınlarının başka ülkelerin kadınlarına, batılılara benzemesini onaylamaz: "Türk kadınları nasıl olmalıdır? Türk kadınları gibi; yani tıpkı kendileri gibi".

Kadınların, toplumda gelenekleri devam ettirme açısından görevlerini bildirir; süse düşkün kadınları eleştirir; kadının kocasına ve sadece eve bağlı olmasını ister. Evin dışına çıkan kadını hoş karşılamaz, kadını evin bir parçası olarak görür: "...Bazı Türk hanımları, mensup bulundukları memleketin, pest (aşağı) ve muzmahil (çöküntüye uğramış) kaldığım işiterek telaşa düşüyorlar ve bu telaş saikası iledir ki evlerinden dışarıya fırlayıp çirkin bir erkek kalabalığına karışmak, bu kalabalıkla beraber meçhul bir ufka doğru koşmak istiyorlar ve unutuyorlar ki, asıl vazifeleri evde kalmaktır ve daima ileriye doğru koşanları, çok koşarak hududu aşmaktan ve mühlik bir macerada kaybolmaktan men etmektir. Daima her ileri gidenin kalbinde bir geriye dönmek iştiyakı bulunsun diye geride muhakkak kadının beklemesi lazımdır... Kadınlar milletlerin usâresini alan ananelerin yegâne muhafızı ve medeniyetin beşiği olan evlerin, nigehbânıdırlar (bekçi). Bence 'Ulyss'in sergüzeştini tetviç eden *(taçlandırma)* en ulvi vakıa Penelope'nin kasnağı başında onu yirmi sene beklemesidir "

Yakup Kadri'ye göre, kadının varolma nedeni, erkeği beklemektir denebilir. Kadın, evinden hatta bulunduğu ülkeden giden kocasını beklemeli; her arzusunu, varlığının her zerresini yalnız ona saklamalıdır: " Erkek tirdamnı *(ok mahfazası)* şakırdatarak, göğüs açık, baş açık, bazen hatta aylarca süren boğuşmaya gittiği ve kadın, her sabah muattar yağlarla oğunmuş vücudunu renkli bir tüle sararak ve sakit çatı altında hasret şarkıları söyleyerek yüzükoyun gidenin avdetini beklediği zamanlar hayatın daha sade, fakat daha beliğ bir manası vardı; giden filvaki bazen çok gecikirdi. Fakat kadın, onu daima kendinde saklamasını, kendi vücudunda okşamasını bilirdi. Öyle ki erkek geldiği zaman onu ilk bıraktığı sabahdaki kadar sıcak ve âmade bulurdu. Ve kendinin kana, toza toprağa karışmış vücudunu ona doğru uzattığı zaman, kadın onun bir damla terinde bütün tabiatın ve hayatın hulasasını içmiş olurdu. Erkek bazen hiç gelmezdi. Fakat bu gelmeyiş kadına o gelişten daha ulvî gelirdi. Çünkü siyah matem örtüsü altından, etrafındaki insanların kendine karşı hürmet ve şefkatle çevrildiğini görerek bu nazarda sanki beşerin bütün güzelliğini emmiş olurdu. Siz hayatın böyle saadetlerinden ve bu ulvî felaketlerinden mahrumsunuz. Çünkü erkeğinizin elleri ok kullanmasını, bacakları dağları aşmasını unuttuğu gibi siz de vücudunuz her an için visâle âmade, fakat gözleriniz daima çocuk saffetiyle memul, onu beklemeyi bilmiyorsunuz "

Bir başka yazısında yeni evlemniş bir geline tavsiyelerde bulunur, ona kocası için nasıl çekici olabileceğini anlatır: "...Zevcinize karşı daima ulvi bir sırrın timsali gibi kalın; ta ki o, daima size doğru koşsun". Kadın iffetiyle de yakından ilgilidir: " Kadınlar, kaç yaşında olurlarsa olsunlar, ne kadar tecrübeden, ne kadar felaketten geçerlerse geçsinler, mevcudiyetlerinin harim bir köşesinde daima genç kızlık iffetlerinden bir şey saklarlar."

Yakup Kadri, ailenin gerekliliğine önem verir ve sürekliliğini kadından bekler, kadına küçük evlilik sırları verir: "Bir kadın nelere kadir değildir! Bizim masallarımızdaki bütün sihirbazlar hep kadın cinsindendir. Siz de bu sihirbazlardan biri olunuz, genç kocanıza, her gün başka şekil ve kıyafette görünmesini biliniz. Öyle ki, onun gözleri üzerinizde daima yeni bir şey görür gibi hayretle dolaşsın. Kendinizi ona damla damla verin ki kalbinin harareti asla sönmesin. İşte, sizin saadetiniz sizden gelecek bütün bu sanialara *(iftira, uydurma)*, bütün bu sihirlere bağlıdır. Saadet denilen şeyi dışarıdan beklemeyiniz. O size avdet etmek için yine sizden nebeân *(pınar suyu)* edecek bir hayal usaresidir."

Yakup Kadri, Türk kadının örtünmesinden yanadır, onların çarşaflarını, peçelerini çıkarmamaları için adeta yalvarır, kadınları sadece kendisi için varmış gibi görür, bütün kadınları sahiplenir, kıskanır: "Bu çirkin asrın ve bu çirkin muhitin yegâne süsü, yegâne güzelliği sizin çarşafınız ve peçenizdir. Yalnız bunlardır ki gözlere hala bakmak tahammülünü, bakmak arzusunu veriyor...Sizi böyle gördükçe bir kadının başka türlü nasıl giyinebileceğim düşünüyorum ve çarşafsız bir kadın tahayyül edemiyorum. Siz bizim aşkımızın, hürmetimizin, siz bizim kıskançlığımızın muti mahbubeleri (sevilen kadın) değil misiniz? Vücudunuzun şeklini alan bu...mahbesi sizin etrafınıza, sizin yüzünüz üstüne biz ördük; bizim ihtimamımız, bizim muhabbetimiz ördü. Sizi güneşten, havadan, sizi kem nazardan sakındık da böyle yaptık. Yazık değil mi ki o saçlara güneş vursun, o yüzü havalar, tozlar hırpalasın! Yazık değil mi kimaazallah- o gözlerin harimine, kolayca, laubali bir yabancı gözün kıvılcımı sıçrasın..."

"Bir huysuzun defterinden" isimli mektup şeklinde kaleme alınmış yazılarında, nasıl bir kadın istediğini dile getirir: " İlim ve fikir sahasında sendeleyip düşecek kadar beceriksiz olmamakla beraber, sakın, kardeşim, sakın, dikkat ki, dimağı kalbinden daha mütekâmil olmasın...Eğer karşıma, maazallah, bir de 'hukuku nisvan', 'medeniyet-i hazıra', 'terakkiyat-ı milliye' gibi şeylerden bahseden bir kadın dikecek olursan benim felaketime sebebiyet verirsin, istikbalimi mahvedersin kardeşim".

Yakup Kadri, kadınları bir sihirbaz olarak görür, onların hareketlerinde kurnazlık, şeytani bir tılsım arar; kadınların kamusal yaşamda varolmasını, eşitlik hakkı mücadelesini doğru bulmaz. 1921 tarihinde kaleme aldığı feminizmle ilgili görüşleri ise şöyledir: "Bizdeki kadınlık aleminde terakki zannedilen şeyler hep surî ve zahirîdir...süstür, ziynettir...terakki içten gelen bir şeydir, ruhun ve şahsiyetin güzelliğe ve iyiliğe doğru bir nevi inkişafıdır. Kadınların ruhunda böyle bir inkişaf hasıl oldu mu? Eskisinden daha iyi valide midirler? Eskisinden daha iyi zevce midirler?... Eskisinden daha iyi kadın mıdırlar?"

Feryal Saygılıgil

Kaynaklar:

- *Akı, Niyazi: **Yakup Kadri Karaosmanoğlu; İnsan-Eser-Fikir-Üslûp**, İletişim Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2001.*
- *Pakalın, Mehmet Zeki: **Tarih Boyunca Kadın-Erkek Dedikoduları**, Ahmet Sait Basımevi, İstanbul 1949.*
- *Yücel, Hasan Ali: **Edebiyat Tarihimizden**, Birinci Cilt, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1957.*

Ne koca, ne imparator...

Paris Komünü'nde bir anarşist feminist

Louise Michel evlilik dışı bir çocuk olarak dünyaya geldi. İmparatora bağlılık yemini etmeyi de evlenmeyi de reddetti. Kadınların "yeter artık" diyecekleri o güne inanıyordu...

Louise Michel

(29 Mayıs 1830 - 9 Ocak 1905)

Erkekler tarafından yazılagelen tarihin içinden feministlerin, unutturulmuş, yok yere suçlanmış, adı kötüye çıkarılmış kadın kahramanları keşfetmeleri çoğu zaman sabırlı ve meşakkatli bir çabayı gerektirir. Reel politikada sözü edilmeyen, ders kitaplarına girmemiş olan bu kadınların tarihe katkılarının meydana çıkarılması daha çok tesadüflere bağlıdır; çoğu kayıtlara geçmeksizin, ölümleriyle birlikte yok olup gider. Fransız tarihinin en çalkantılı dönemlerinden Komün Günleri'nde barikatlarda. ölümü hiçe sayan cesaretinden dolayı unutturulması mümkün olmayan Louise Michel, yiğitliğiyle olduğu kadar, şairliği, yazarlığı ve eğitimle ilgili deneysel çalışmalarıyla da anılmaktadır. 1886'da yayımlanan Amlar'ında *(Memoires)* yer alan düşünceleri bugün hâlâ canlılığını korumaktadır.

Bir toprak sahibinin evlilikdışı çocuğu olarak Fransa'nın küçük bir köyünde dünyaya geldi, annesi malikânede hizmetçilik yapan bir kadındı. Louise'i annesi ve baba tarafından dedesiyle ninelerı buyüttu. Doğada varolan herşeye karşı sevgi beslemeyi ve ezilenlerin hakkını savunmayı küçük yaşta bu ortamda öğrendi. Büyüdükçe eşitsizliklere ve haksızlıklara karşı öfkesi arttı. Öğretmen olarak yetişen Louise Michel, yasama meclisini dağıtarak kendini imparator ilan eden III. Napoleon'a bağlılık yemini etmeyi reddettiği için, resmi okullarda görev yapmaktan alıkonuldu. Evlenmeyi de reddeden Louise Michel'e göre, aşkı öldüren evlilik ilişkisinin herhangi bir ticari pazarlıktan farkı yoktu.

14 Temmuz, 1870'te Fransa ile Prusya arasında çıkan savaş, Fransa'nın yenilgisiyle sonuçlanmış ve Paris Prusyalılarca kuşatılmıştı. Louise Michel ilk kez bu tarihte, işgalci güçlere karşı mücadelede direndiği için tutuklandı. 18 Mart 1871'de Paris'te geçici hükümete karşı direniş başladı. 26 Mart'ta yapılan seçim devrimcilerin zaferiyle sonuçlandı ve halk iradesine dayalı Komün yönetimi kuruldu. Amaç sınıf karşıtlığını ortadan kaldıracak, toplumsal eşitlik temelinde bir düzen kurmaktı.

Anarşist hareket içinde yer alan Louise Michel, aynı zamanda ezilen kadınların erkek zulmünden ve baskısından kurtulmaları için de mücadele etti. Kadın işçilerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi için Kadınlar Birliği Merkez Komitesi'nin kurulmasına öncülük etti. Ona göre, değişmesi zorunlu olan ilk şey cinsler arasındaki ilişkinin niteliğiydi. "Erkeklerin de bu uğursuz toplumda çile çektiğini kabul ediyorum," diyordu. "Ama kadınların bedbahtlığı hiçbir şeyle mukayese edilemez. Sokakta maldır; mezardan farkı olmayan manastırlarda cehalet elini kolunu bağlar, kurallar onu bir makinenin dişlileri gibi kıstırarak, kalbini ve beynini un ufak eder. Evde ise sorumlulukları altında ezilir. Erkekler, kadınların durumunun değişmesine tahammül edemez. İşlerine ve ünvanlarına el uzatılmasından tedirginlik duyarlar." Louise Michel, bu eğilimin devrimciler arasında da yaygın olduğuna dikkat çekiyor, "Toplantılarda, kadınların hakları söz konusu olduğunda, aydın erkeklerin eşitlik fikrini hararetle alkışladığını gözlemliyorum, ancak bizimle dayanışma içindeymiş gibi görünmelerine rağmen bu yüzeysel bir ilgiden öteye geçmiyor. Bu nedenle, kimseye yakarmadan kendi gücümüze güvenmeliyiz... Yaşlı dünya, kadınların eninde sonunda "Yeter artık!" diyecekleri günden korkmalıdır. Böyle güçlü bir kişiliğe sahip kadınların geri basması söz konusu olamaz Kuvvetlerinin kaynağı dirençleridir."

Paris Komünü'nün ömrü ne yazık ki kısa sürdü, hükümet birlikleri 21 Mayıs'ta Paris'e girmeyi başardı. Askerler şehrin içinde ilerlerken kadm, erkek, çocuk demeden önlerine kim çıktıysa katletti. Bir hafta süren kanlı çatışmaların sonunda 30 bin kişi hayatını kaybetti. 27 Mayıs'ta Paris düştü. Louise Michel, Komün'ün kuruluşunda çalışmış, savunulmasında ise barikatlarda çarpışmıştı. Bu nedenle yargılandığı askeri mahkemede, eylemlerinin tümünün sorumluluğunu üstlendiğini belirterek, savunma yerine, toplumsal devrimin önemini vurgulayan bir konuşma yaptı. Emma Goldman anılarında, "Korkudan mı, efsaneleşen cesaretine duyulan hayranlıktan mı bilinmez, cani Fransız burjuvazisi onu öldürmeyi göze alamadı," diye yazar. Louise Michel, bir yıl hapis yattıktan sonra 1873'te Yeni Kaledonya'ya sürgüne gönderildi.Yeni Kaledonya, Büyük Okyanus'un güneybatısında, Fransızlar'ın ceza kolonisi olarak kullandığı bir dizi adadan oluşuyordu. Adaların yerli halkı Kanaklar'm 1878'deki başkaldırısına destek veren Louise Michel, 1880'de Komüncüler'e af çıkınca Fransa'ya döndü. Bundan kısa bir süre sonra işsizlerin protesto gösterilerine öncülük etti. Gösteriler ekmek fırınlarının yağmalanmasıyla sonuçlanınca halkı kışkırtmakla suçlanarak üç yıl hapse mahkûm oldu. Hapisten çıktıktan sonra mücadeleye kaldığı yerden devam eden Louise'i potansiyel bir tehdit olarak gören hükümet onu bir akıl hastanesine kapatarak susturmak istedi. Ancak toplumsal baskı yüzünden bunu başaramadı. Louise Michel ölünceye kadar insanları sefaletten kurtaracağına ve onurlu bir hayata kavuşturacağına inandığı devrim için mücadele etti.

Beril Eyüboğlu

*Louise Michel hakkında daha kapsamlı bilgi için bkz.: **Sosyalizm Ansiklopedisi**, Cdt 2, s.362-3, "Louise Michel ve Komün" Şirin Tekeli'nin yazısı.*

Anne sütü üzerinde oynanan tehlikeli oyunlar

Ne dolaplar dönüyor?

Son zamanlarda gelişmiş ülkelerde, anne sütü konusunda son derece ilginç bir tartışma, hatta kavga, yürütülüyor. Bu çekişmenin tarafları ise son derece düşündürücü: Bir yanda mama karşıtı gruplar, UNICEF ve kalkınma iktisadı ile uğraşan kurumlar/kişiler, diğer yanda ise mama üreticileri ve bunların en büyüğü olan Nestle. Fark edeceğiniz gibi tamamen kadın bedeni üzerinde dönen bu tartışmada, kadınlar adına söz söyleyen çok ama kadının kendisi ortada yok.

Uluslararası mama karşıtı eylemcilerin varlığı 1997'ye dayanıyor. İddiaları şu: Her yıl milyonlarca bebek anne sütünün yerini tuttuğu iddia edilen birtakım hazır yiyeceklerin kirli sularla karıştırılarak hazırlanması nedeniyle ölmektedir. Bu iddiaya, UNICEF anne sütünün "parasız" ve "her zaman bulunabilir" olduğunu söyleyerek katkıda bulunuyor. (Tuhaf değil mi? Bir kere, kadınlar anne sütünün oluşabilmesi için günde fazladan 500 kalori daha almak zorundalar. İkincisi, anne sütünün sürekli hale gelmesi ve çocukların karınlarının doyabilmesi için bebeklerin en az iki üç saatte bir emzirilmesi gerekiyor. Kadın nüfusun büyük çoğunluğunun yaşamak için çalışmaya muhtaç olduğu günümüzde, anne sütünün parasız ve her zaman bulunabilir olduğunu iddia etmek fazlasıyla tartışma götürür bir nokta.)

Mama karşıtı eylemler asıl olarak mama üreticilerinin fütursuzca, ürünlerini ne pahasına olursa olsun pazarlamasına ve mamaların eksik ya da niteliksiz malzeme içermesine karşı geliştirilmiş bir müdahale. 1977'de 35 gruptan oluşan bir koalisyon 10 ülkede Nestle firmasının bebek maması ürünlerini boykot etmiş ve 1981 de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve UNICEF anne sütü yerine kullanılabilen ürünlerin pazarlanmasında sınırlamalar ve standartlar getiren bir genelge yayımlamış. Nestle firması da dahil pek çok firma ve ülke bu düzenlemenin altına imza attığı halde, kısa bir süre içinde bu ürünlerin reklamlarının yapılmasının ve parasız deneme ürün dağıtılmasının önüne geçilemediği fark edilmiş. 1988'de bir grup sivil toplum kuruluşundan oluşan *Baby Food Action Network*, insanları yanlış bilgilendiren ve yönlendiren pazarlama tekniklerinin, "anne sütünü önemsizleştirerek dünyada her yıl bir milyonun üzerinde bebek ölümüne yolaçtığı" gerekçesiyle yeniden savaş başlatmış. Üçüncü Dünya Ülkeleri, ya da farklı bir deyişle, gelişmekte olan ülkeler konusunda çalışma yürüten yetkililere göre ise, firmalar reklam ve pazarlama teknikleri ile (örneğin, bedava verilen örnek ürünlerle) fakir kadınları meme vermekten vazgeçirmekte ve daha sonra bu mamalar yoksulluk içinde yaşayan kadınların temiz su bulamaması yüzünden kirli sulara karıştırılarak verilmektedir.

Uluslararası kuruluşlarını, insan hayatının en önemli evresi olan ilk altı ayı ilgilendiren bir üretim faaliyeti yürüten firmaların kâr marjlarını düşürmeye yönelik kampanya iyi hoş ama gelişmiş dünyanın sağlık konusundaki bu titiz uzmanları, dünyanın pek çok yerinde kadınların zaten yüzyıllardır bebeklerini kendi sütlerinin yanı sıra, mecbur kaldıklarında, hayvan sütü ile besledikleri gerçeğini gözden kaçırıyor. Ek beslenme olanaklarını mama üreticileri keşfetmedi. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan dünyada mama olsun ya da olmasın kötü beslenme ve kirli sularla ilgili riskler zaten her an mevcut. Yani, fakirliğin kendisi asıl tehditi oluşturuyor. Öyle ki, yoksul ülkelerde (örneğin, Uganda'da) mama alabilmek için ortalama bir aile tüm gelirini harcamak zorunda. Bu ülkelerde gebe kadınların doğum öncesi kontrollerinin yapılmayışı ve gerekli besin, vitamin vb. ile daha ana karnındayken cenine sağlıklı bir ortamın sağlanmayışı gibi sorunlar anne sütü ile ilgili bu tartışmada nedense yer almıyor. Sonuçta, dünyanın yoksul kesimindeki kadınları ilgilendiriyor gibi görünen bu tartışma aslında gelişmiş ülkelerde mama alabilecek güçteki kadınlar için yapılıyor. Bu kadınların özellikle iş koşullarında bir dönüşüm yaşanmadan mama kullanımının azaltılması ise bu ne perhiz bu ne lahana turşusu cinsinden bir durum.

Ozetle, kadınların ihtiyaçlarını ve özgül koşullarını gözardı eden ve sadece bebeğe odaklanan bu tartışma/çekişme ve çözüm önerileri kadınlara seslenmiyor. Anne sütünün hastalıklara karşı bağışıklık sağlayan ve mamaya karşı pek çok yönden üstün bir yiyecek olduğu tartışılmaz... Ancak, küreselleşen bir dünyada kadınlar daha ağır çalışma koşullarına maruz kalıp, daha kötü yaşam standartlarında ve daha çok küresel bir ekonominin ihtiyaçları için çalışmak zorunda kalırken, bütün bunlar yokmuşçasına yapılan tartışmalar nesnel gerçeklikle örtüşmeyen suni bir politikadan başka bir şey değil.

Yelda Yücel

Mısır'da kadınların yaşamı değişiyor ama..

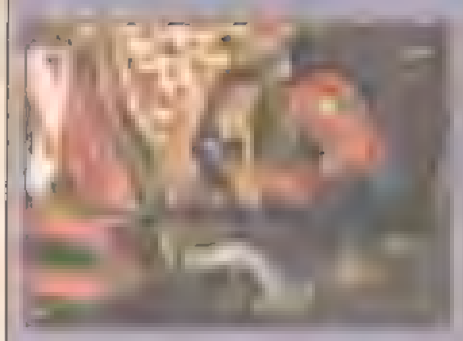

Mısır'da Ulusal Kadınlar konseyi (UKK) son otuz yılda kadınların yaşamındaki değişimi saptamak üzere yaptığı araştırmanın sonucunda "Mısır'da Kadının Konumu" başlıklı bir rapor yayınladı. Bu rapor kadınlara ilişkin yeni toplumsal düzenlemeleri, geleceğe ait planları ve siyasaları da içeriyor. UKK Raporu, kadınların konumunun güçlendirilmesinde büyük önemi taşıyan ev, sağlık, eğitim gibi konularda olduğu kadar toplumsal, kültürel, siyasal ve çevresel alanlarda da kamu farkındalığını artırmayı hedefliyor.

UKK Genel Sekreteri Ferhunde Hasan, raporun Mısır'da kadınların zaman içinde gelişimini yansıttığını belirtiyor. "Bu ülkede tüm halkı ilgilendiren ama daha çok kadınların yaşadığı sorunlardan biri okur-yazarlıktır" diyor Hasan. 1996'da 10 ila 44 yaş arasındaki kadınların okur yazar olmayan kesimi yüzde 51 iken bu oran erkeklerde yüzde 29. Son araştırmalara göre okur yazar olmayan kadınlar daha çok kırsal kesimde yaşıyor. Kırsal kesimde kadınlarda bu oran yüzde 63'e çıkıyor. Kentlerde ise okur yazar olmayanları kadınlarda yüzde 34 ve erkeklerde yüzde 20.

Sağlık alanında kimi iyileşmeler göze çarpsa da anne ve çocuk sağlığı için ve çocuk ölümlerini önlemek üzere yeni önlemlerin gerektiği raporda önemle vurgulanıyor. Hükümetin yürüttüğü sağlık reformu programına karşın, kadın sünneti uygulamalarının çok yaygın olduğu kaydediliyor. 15 ve 45 arasındaki kadınların yüzde 98-100'üne sünnet uygulanıyor. Kahire Üniversitesi Darül Ulum bölümü dekanı ve UKK Hukuk Komitesi Raportörü Seynep Rıdvan, İslamiyetin kadın sünneti gibi şiddet içeren bir uygulamayı yasakladığını belirtiyor. Ayrıca, sağlık ve eğitim bakanlıklarıyla birlikte çalışarak kadın konseyinin bu uygulamanın yasaklanması için mücadele ettiğini açıklıyor.

Kadınların siyasal katılımı üzerine araştırma sonuçlarının yayımlandığı raporda, 1986'da toplam oy verenlerin yüzde 14'ünü kadınların oluşturduğu, 1999-00'de bu oranın yüzde 55.2'ye yükseldiği açıklanıyor. Parlamentodaki kadın oranı 2000 yılında yüzde 2 iken, yarım yüzyıl önce bu oranın yüzde 0.5 olduğunu öğreniyoruz.

Bu sonuçlara bakarak toplumsal cinsiyete dayalı ayrımın Mısır'da büyük ölçüde devam ettiğini öne sürmek mümkün. Rapor son olarak aile ve kişisel statüyü belirleyen yasalarda kadınlar aleyhine büyük bir ayrımcılığın sürdüğünü belgeliyor. Bunun en açık örneğini "zina yasası" oluşturuyor. Kahire Üniversitesi Hukuk Fakültesi profesörü UKK Hukuk Komitesi raportörü Fevziye Abdel-Sattar, "Eğer bir koca eşini zina nedeniyle öldürürse bu yasaya göre suçsuzdur, çünkü onurunu müdafaa etmektedir. Öte yandan aynı nedenle bir kadın eşini öldürmüşse, cinayet suçu işlenmiş sayılıyor ve 10-15 yıl hapsi isteniyor. Bu hakikaten akıldışı bir uygulamadır."

Abdel-Sattar Ulusal Kadınlar Konseyi'nin bu tür yasal ayrımcılığa karşı mücadele edeceğini de belirtiyor.

Reem Teila
(Derleyen : YZ)

İstanbul Film Festivali'nde

kadın temalı üç film

İstanbul Film Festivali tüm dünyanın farklı seslerini bir araya getiriyor... Bizleri ticari sinemanın sınırlayıcı zihniyetinden kurtararak pek çok sorunu ciddi bir biçimde düşünmeye ve anlamaya çalışmaya yönlendiriyor.

Elbette böyle çok yönlü bir seyir ve irdeleme süreci içinde kadınları konu alan filmler ve kadın yönetmenlerin filmleri de önemli bir yere sahip.

İşte festivalden "kadın" temasının öne çıktığı birkaç film...Katalan yönetmen Ventura Pons'un gerçekleştirdiği *Anita Treni Kaçırmadı* hoş bir açılış filmiydi. Filmin kırılgan ve sevgi dolu kahramanı olan elli yaşındaki *Anita*, herkesin, en sinir bozucusu da çevresindeki genç kadınların yaşıyla ilgili yaptıkları tacize, incitmeye rağmen varolmayı, yaşamını değerli bulmayı kararlı bir biçimde sürdürmeye söz vererek ellinci yaş pastasının mumlarını, tek başına söndürüyordu.

Aslında eski hikâye.. Kadınlar belli bir yaşa gelince cazibeleri azalır ya... Bu, modern toplumların da aşamadığı bir sorun olarak varlığını sürdürüyor ne yazık ki...İşte Anita da yaşamını yalnız başına sürdüren, bir yandan bir sinema gişesinde bilet satan, ellisine merdiven dayanmış bir kadın. Bir gün yaşı ilerlediği için işten atılıveriyor... Meydanda bunca çıtır kız varken neden orta yaşlı bir kadın yeni bir sinema kompleksinde çalıştırılsın ki...

Yirmi beş yılını bu işte geçirmiş olan Anita, sıkı bir sinema tutkunudur aynı zamanda... Özellikle gelmiş geçmiş melodramlar onun için vazgeçilmezdir. Diyaloglarına varana kadar ezberlemiştir bu filmleri. Kendisinden genç, kız arkadaşının öngörüsüne göre yaşlı olduğu için iş bulamayacaktır... Bir süre sonra yeni bir sinema kompleksine dönüşecek olan eski iş yerindeki şantiyeyi izlemeyi günlük iş olarak benimser... Bir yandan da orada çalışan kaslı, güçlü kuvvetli genç erkekleri izlemektedir... Artık bu inşaatın müdavimi, maskotu olmuştur. Ama esas sürpriz buldozerciyle aralarında başlayan aşktır...Anita'yı çok mutlu eden bir aşktır bu...Bu ilişkiyi sonuna kadar yaşar Genç adamın evli olmasına, kız arkadaşının Anita'nın durumu ve ilişkisi ile ilgili söylediği moral bozucu, olumsuz uyarılara rağmen .

İnsanlar elli yaşındaki bir kadına fazla yaşam hakkı tanımamaktadır. Bu çok ilginç bir durumdur gerçekten...Ama işin en ilginç yanı kız arkadaşının bakış açısı... Öylesine acımasızdır ki Anita'nın iş ve aşk hayatının akıbeti konusunda....

Kadınlara yöneltilen bu ayrımcılık ve değer yargısı bozukluğunun incelikli bir eleştirisi olan film, beraberinde sinema kulturü ve sevgisini de gündeme getiriyordu....

Amerikalı yönetmen Terence Davies'in yönettiği *Keyif Evi* ise, yüzyıl başında Amerika'da yüksek sosyetenin içinde kendine bir yer açmaya çalışan mülksüz bir genç kızın, önce bu nedenle sonra da kendine özgü değerleri dürüstlüğü ve farklılığı yüzünden bu acımasız sınıf tarafından harcanmasını konu ediyordu. Film, burjuvaların dışladığı bu genç kızın kendi değerlerinden ödün vermemek ve adını temize çıkarmak uğruna ölümüne sürdürdüğü mücadelenin trajedisiyle sona eriyordu.

Amerikalı bir kadın yazar olan Edith Wharton'un romanından uyarlanan *Keyif Evi*, seyredenleri etki altında bırakırken hem yüzyıl başı Amerikan burjuvazisinin ikiyüzlü acımasızlığını hem de bu dünya içinde açık ve dürüst olmanın, hele hele mülksüz olmanın pek mümkün olamayacağını gündeme getiriyordu.

Necla Algan

hatırla ve yüzleş

Toplumsal bilinç dediğimiz şey tepkisel değil de analitik olsaydı, toplumların tarihi nasıl etkilenirdi acaba ya da şöyle söyleyelim, deneyimlerimizi toplumsal olarak üretilebilen ve dönüştürülüp, paylaşılabilinen bilgiler kılabilsek, yaşadıklarımızı hatırlamak bu kadar zor olmasa ve hatırladıklarımızla, geçmişimizle, yüzleşebilsek nasıl olurdu bu dünya? Biz bu coğrafyada hiç bir deneyimle yüzleşemedik, hiç bir acının yasını doğru dürüst tutamadık, hiç hesap soramadık. Sadece öfkelendik ve telaşla geride bıraktık. Frances Reid ve Deborah Hoffmann'ın *Uzun Geceden Gündüze* adlı belgesellerinde, deneyimin toplumsal olarak üretilen bilgisinin paylaşımını sağlıyorlar. İki kadın belgeselci, bir belgesel için bile baş edilmesi ve mesafeli durulması zor ama aynı zamanda tarafsız da kalınmaması gereken bir konuyu çok cesur, insani ve herkes için umut vaat eden bir üslupla sunuyorlar Ele aldıkları çalışmanın kendisi de bir o kadar cesur ve umut dolu: dahası yukarıda sorduğumuz soruya verilebilecek cevaplardan birinin yolunu açtığı için de önemli. Belgesel, Güney Afrika'da oluşturulmuş yeni bir mahkeme ve af yönteminin gidişatıyla ilgili. "Gerçekler ve Uzlaşma Komisyonu" Irk Ayrımcılığının ve bu kanlı tarihin insanlık suçlarını araştırırken, mağdurlar, yani "kurbanlar"ın yakınları ile suç işleyenlerin ortak tarihlerinin sorgulanmasında, kamuya açık dinlemeler diye tarif edilebilecek bir mahkeme ya da muhakeme yapısı oluşturuyor. Niyet gerçeklerin bulunması ve her suçun mağdurlarca sorgulanabilir olması. Yüzleşebilmek en önemli amaç. Her hangi bir savaş suçları ya da insan hakları mahkemesinden farklı olarak, mağdurların ve kamunun önünde, suçluların gerçekleri anlatmaları ve af talep etmeleri. Mağdur tarafların ikna olması ve suçlunun mağdur tarafından af edilmesi önemli bir boyut kazanıyor. Yönetmenler halen devam eden yığınlarca dinlemenin arasından dört örnek seçiyor ve bunları iki yıl boyunca izliyorlar. Ve biz ayaklanma sırasında siyah gençlerden oluşan küçük bir grubun sadece beyaz bir kadını olduğu için öldürdükleri Amerikalı değişim öğrencisi ve insan hakları savunucusu genç kadın, her iki tarafın ailelerini, on dört yıl sonra af talebiyle başvuran beyaz özel kuvvet polisinin öldürdüğü direniş lideri öğretmenlerin dul eşlerinin ya da ortadan kaybolan genç siyahların anneleri ve karşılarında onların ölümünden sorumlu siyah polisin ve öğrenciyken direniş hareketine katılıp bir bara koyduğu bombanın patlaması sonucunda ölen üç kişinin ailelerinin öykülerini izlerken, bir tarihin bütün cepheleriyle sorgulandığını görüyoruz. Herkesin açıkça yüzleşmek zorunda kaldığı, gerçeklerin kamusal olarak yeniden deneyime dönüştüğü, sağaltım gücü olan bir örnekle karşılaşıyoruz. Ve ben buna ne kadar ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum

Unuttuğumuz,yasını tutamadığımız nedir? Yüzleşemediğimiz ve giderek daha derinlere ittiğimiz bu yakın tarih, festivalde farklı sinemalardan bize hatırlatıldı. Bunlardan biri İtalyan sinemasından geliyordu. Marco Tullio Giordana'nın 2000 tarihli *Yüz Adım* filmi, kitapçıkta her ne kadar 68 kuşağı olarak geçiyorsa da onun gibi romantik olamamış daha yakın bir kuşağı, tabir caiz ise 78 kuşağını anlatıyordu. Bu kaybedenler kuşağının Sicilya'nın küçük bir kasabasındaki verel öyküsünü anlatırken, yeryüzüne dağılmış bu yerelliklerimizin ne kadar birbirine benzediğini, bir coğrafyanın, bir tarihin nasıl da diğerininkiyle aynı olduğunu söylüyordu. Ve bu filmi, Amerika'dan gelen 1958 Şili doğumlu ve muhtemelen bu yüzden başka ülke ve kentleri dolanmış Cecilia Barriga'nın yine 2000 tarihli *Vakit Tamam* filmiyle buluşuyordu. Cecillia Barriga, kendi eşit otekilerinin öykülerini anlatırken, New York'un çehresine derin çizgiler koyuyor, onu boyutlu, derinlikli kılacak bir yöntemle şehre karışıyor ve ona ekonomik, politik, tarihsel bir doku bırakıyor. Hem Şili'nin, hem Arjantin'in o benzer yakın tarihi kahramanımızla devreye giriyor: Tarih peşinizi hiç bırakmayacak ve onunla yüzleşmeden sadece derme çatma hayatlar kuracağız. *Volker Schlöndorff*'ün Rita'sı da (*Rita'nın Günlükleri*, 1999) kısa hayatına pek çok derme çatma hayat sığdırmak zorundayken, bize soruyor: Deneyim kaybedilebilir bir şey midir? Bir eşya gibi Yaşanan onca şey onu yaşayanlarca ölmeye yatırılabilir mi? Deneyimden bu kadar kolay vazgeçilebilir mi?

Tül Akbal

Kadın Olduğum Gün

İran'da yaşayan kadınların maruz kaldıkları toplumsal baskıları gözler önüne seren "Kadın Olduğum Gün" adlı film, birbirini izleyen üç öykü içeriyor ve her öykü kadın yaşamının çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerini ustalıkla anlatıyor.

İran sinemasında kadın yönetmenler tarafından çevrilen kadın temalı filmlere son yıllarda oldukça sık rastlıyoruz. Daha önceki festivallerde gösterilen, yönetmenliğini Rakshan Bani-Etemad'ın yaptığı, kırk yaş civarındaki bir belgesel yönetmen kadının kişisel sorunlarını anlatan *Mayıs Kadını*, Marziyeh Meshkini'nin üvey kızı, 1980 doğumlu Samira Makhmalbaf'ın filmi olan *Elma* -aileleri tarafından değerli bir mal olarak görülduklerinden ve namuslarının lekelenmesini önlemek gerekçesiyle sokağa çıkmalarına izin verilmeyen, evlenınceye kadar aileleri tarafından kilitli tutulacak olan on bir yaşındaki ikiz kızlar üzerinedir -ve Tahmineh Milani'nin *İki Kadın* isimli filmi ilk akla gelenler.

Bu seneki 20. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin "Dünya Sinemasının Genç Yıldızları" bölümünde yer alan filmlerden biri de 2000 Chicago En İyi İlk Film ve 2000 Oslo Film Eleştirmenleri *(FIPRESCI)* ödülünü alan, yönetmenliğini İranlı kadın yönetmen Marziyeh Meshkini'nın yapmış olduğu *Kadın Olduğum Gün* isimli filmi-

İran'da yaşayan kadınların maruz kaldıkları toplumsal baskıları gözler önüne seren film, birbirini izleyen üç öykü içeriyor ve her biri yaşamın bir dönemini aktarıyor. Yönetmen, kadınların çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık dönemleriyle ilgili yaşadıklarını mercek altına alıyor ve her dönemde karşılaştıkları farklı baskı şekillerini çarpıcı bir şekilde dile getiriyor. Filmdeki ilk öykü için *Elma* filmiyle paralellik kurulabilir. Bu öyküde, bir kız çocuğu olan Havva dokuzuncu yaş günü sabahında uyandığında, yaşamında her şey değişmiştir. Artık o bir kadın olmuştur ve erkek çocukları gibi sokakta oynayamaz, o günden itibaren Havva da çarşaf giyecektir; neler olduğunu kavrayamaz ve kendisini dondurma almak ve oynamak için çağıran Hasan'la gitmek için ısrar eder. Havva'ya annesi tarafından doğduğu saat olan öğlen on ikiye kadar izin verilir. Öğlen on ikiden sonra eğer sokakta kalmaya ve oyun oynamaya devam ederse Allah onu cezalandıracaktır. Havva, o gün öğlene kadar, yaşamında son kez erkek çocuklarla eşit bir şekilde sokakta kalır. İkinci öykü ise, evli bir kadın olan Ahu ile ilgilidir. Kadınlar deniz kenarında hep birlikte bisiklete binmektedir; Ahu yu başta kocası olmak üzere akrabalarından bir çok erkek atlarıyla sürekli takip eder; bisikletin şeytan aleti olduğunu, derhal inmesi gerektiğini, eğer binmeye devam ederse evliliğinin sonlanacağını söyleyerek onu tehdit ederler. Ahu direnir, bisikletten inmez. Ancak atlarıyla gelen erkekler, zorla indirirler; bundan sonra Ahu nun aşiret kurallarına ve kocasına karşı gelerek bisiklete bindiğinden dolayı nelere maruz kalabileceğini kestirmek zor değildir. Son öykü, yaşlı ve tekerlekli iskemleye mahkûm Huriye'nin özlemlerini dile getirir. Huriye, yaşamı boyunca sahip olamadığı her türlü şeyi satın almak arzusundadır. Çamaşır makinesinden çaydanlığa kadar evin ihtiyacı olabilecek her şeyi bir çocuğun yardımıyla satın alır ve onları bir sala yükleyerek denizin üzerinde bilinmeyen bir ufka doğru yola çıkar. Huriye, sonunda düşlerini gerçekleştirmiştir.

Yönetmen, filminde "kız" ve "kadın" olma arasındaki keskin çizgiyi, kadın olarak ezilmenin farklı biçimlerini gözler önüne seriyor. Estetik açıdan da tutuşluk gösterilen filmin son derece incelikli bir anlatımı var.

Marziyeh Meshkini ve Samira Makhmalbaf İranlı yönetmen Mohsen Makhmalbaf'ın öğrencisidirler. Diğer kadın yönetmenler de sinema eğitimi almışlar ve arkalarında sağlam bir sinema geleneği bulunduğu kuşkusuz. İran sinemasının bu kadar üretken olmasını Bani-Etemad kendisiyle yapılan söyleşide şöyle dile getiriyor: "Yıllardır toplanan birikimin semeresini alıyoruz. Film yapmak hiçbir yerde kolay değildir. Biz yapma yollarını öğrendik, üretime geçtik. En başlangıçta film konuları sınırsızdı. Şimdi ise toplum içinde görülen olayları değerlendirmeye çalışıyoruz. Sınırlı değiliz. Ama seks ve vahşet yok. Günlük yaşamdaki olayları anlatıyoruz. Parasal yardım yapılıyor. Bunda bir kısıtlama var denemez. Tanınmış, kaliteli iş yapan yönetmen ve yapımcılar belki bu yardımı daha kolay alıyor ama zaten yüzde doksan beşi de alıyor" *(1)*.

İranlı kadın yönetmenlerin hepsinde ortak olan, anlatımlarındaki incelik ve duyarlılık. Filmler, kadınların kamusal ya da özel yaşamda karşılaştıkları baskı ve dayatmalara dikkat çekerken kadın olarak yaşamlarla arasında pek de bir fark olmadığını bizlere hatırlatıyor. Rakshan Bani-Etemad, "Bizim kültürlerimiz, yani İran ve Türkiye nin kültürleri birbirine yakın. Sorunların aynı olmasına şaşırmam. Çünkü bunlar bütün o tur kadınların ortak sorunu. Beni şaşırtan her yerde aynı şeylerle karşılaşmak oldu" *(2)* diyerek benzerliklere dikkat çekiyor.

Türkiye'den bu sene festivale katılan ve kadın sorunlarıyla ilgili film çeken kadın yönetmen ise, yalnızca Zülfiye Dolu Dolu, *Biz Her Zaman Göçmeniz* isimli kısa metrajlı filminden önce yaptığı açıklamada savaşın en çok kadınları etkilediğini düşündüğünü dile getirdi. Film, savaş ve ekonomik nedenlerle topraklarından ayrılmak zorunda kalan Kürt kadınlarıyla ilgili ve sözlü tarih tekniğine dayanan belgesel bir film niteliğinde. Kadınlar, kameraya göçün kendilerini nasıl etkilediğini, büyük şehirde yaşadıkları zorlukları, sıkıntıları, özlemlerini dile getiriyorlar.

Yaşadığımız topraklarda da kadın olarak yüzleşmek ve başa çıkmak zorunda kaldığımız pek çok sorun var, Zülfiye Dolu gibi bu gerçekleri sinemaya aktarmak, yaşadıklarımızı sinema aracılığıyla dile getirmek için İranlı kadın yönetmenlerden öğreneceğimiz çok şey olduğu kanısındayım

Feryal Saygılıgil

(1) Sevin Okyay, "Sinemada Kadın Olmak", Radikal Sinema Eki, 8 Mayıs 1999.

(2) A.g.m.

Ressam Emel Akın:

Kadınlar çocuk sahibi olmayı o kadar da istemezler

Halen Ortaköy *Piartworks* Çağdaş Sanat Merkezi'nde "Anne ve Çocuk 1996-2001" adlı sergisi devam eden ressam Emel Akın'la kadın ressam olmanın zorluklarını konuştuk.

Önce birlikte sergiyi gezdik. Çok etkileyeci bir o kadar yalın buldum resimleri; hatta şaşırtıcı da diyebilirim. Sohbet için galerinin kafesine çıktığımızda serginin kataloğundaki giriş yazısı ilgimi çekti. Emel Akın'ın resme bakışı, dünyaya bakışı, dışavurumu kendi kaleminden dökülüyordu. Şöyle yazıyordu: "Üzerinde konuştuğumuz resimse şayet, dil bence gereksiz ve boşunadır. İnsanların dikkatini üretilen işten daha çok metin üzerine yönlendirerek, yapıtlarını anlamlı kılmaya çalışan sanatçıların, çaresizlik içinde başvurdukları can simidi olmalı bu yol. Ne yazık ki, şimdi ben de aynı şeyi yapıyorum." "İlk duyuşta kulağa kutsal ve dokunulmaz gelen annelik olgusunun, aynı anda ne beklenmedik, istenilmeyebilir, hatta bazılarınca nefretlik, boğucu, nefes alışı zorlaştıran, kaçıp kurtulmanın imkânsızlığıyla, kabul göstermeye zorlandığımız, ama her durumda şefkatli, güvenilir, karşılıksız ve katıksız sevgi gibi son derece birbirine zıt ve karmaşık bir yapı".

Karşılıklı oturup, boğaza karşı çaylarımızı içerken, Emel Akın'dan biraz kendisini anlatmasını istiyorum ve ressam kadın olmanın bir fark yaratıp yaratmadığını...

Kadın olmanın zorluğunu yaşıyorum

Serbest ressam olarak yaşamını sürdürmeye çalışıyorum çok kolay olmuyor. Belki akademik olarak devam etmeye çalışacağını. Bunun yürek ve cesaret işi olduğunu düşünüyorum... Davranış biçimim nedeniyle, bazı arkadaşlar beni feminist ressam olarak görüyor, bir tür itilmişlik. Elbette kadın olmanın zorluğunu yaşıyorum. Ve üstelik bunu kendi ressam ve sanatçı çevremde de yaşıyorum. Çok ciddi farklılıklar, o adil olmayan taraf orda da kendini gösteriyor. Resimlerim beğenildiği zaman hocalarımın "erkek resmi yapıyorsunuz" demesi, iyi olanın böyle tarif edilmesi benim hiç hoşlanmadığım, bana batan, beni rahatsız eden şeyler... Buna tepki verdiğiniz, hakkınızı aradığınız zaman ise feminizme itiliyorsunuz. Birbirinden farklı bir çok insandan değişik zamanlarda duydum bunu. Erkek resmi yapmak övgü olarak söylenir bana.

Bunu biraz açabilir misin?

Yaratı, sanat yaratma erkeklere ait sanki, kadın sadece doğurduğu için yaratıyor ve başka yaratıları yapması garipmiş gibi... Ben kadınların doğurmasını artı güç olarak görmüyorum, erkeklerin bazı şeyleri fazlalık olarak gördükleri gibi... Bu kadınların doğal durumudur . Geçmişte de böyle olacak gelecekte de diyerek kadınları bazı konulara kafası basmayan kişiler olarak düşünüyorlar. Ve ne acıdır, bu sadece toplum içinde böyle değil... Bunları kendi dar çevremizde değer verdiğimiz insanlarda da gördüğümüzde ister istemez tepki vermeye başlıyoruz. Kadın kimliği ile ya da erkekleşerek, ki bu benim hiç sevdiğim bir şey değil. Ben, ne zarafetimden ne davranışımdan ödün vermem, mücadele ederim.

Camille Claudel meselesi gibi... Böyle çok fazla kimlik var arka planda kalmaya mahkûm belki beni de vuracak biyoloji ya da sistem. Sanat çevresinde çok baskın erkek egemen bir söylem olduğunu düşünüyorum.

Serginin konusunun öne çıkmasından çok haz etmediğini anladım ama sormak istiyorum, nasıl başladı bu anne çocuk resimleri?

Ben bu konuyu bilinçle seçmedim. Kalkıp da ben anne çocuk resimleri yapacağım demedim. Beş duyu ile ilgili bir konu vardı; beş altı sene önce bunu çok ideal bir olgu olarak ele almıştım. Picasso'nun plastik dışavurum fikrinden yola çıkarak yapmıştım sonra kopamadım. Beş sene önce, iki adet tablo yaptığımda, plastik olarak bu resimler kendilerini gösterdiler, öne çıktılar.

Belki senin aktarmak istediklerin senin dışavurumun, imgelerle yarattığın geleneksel anne kimliğinin bir reddiyesi değil mi?

Bu da canımı sıktı, kişiliğim didiklendi. Çok tepki aldım çevremden, ama devamı etti bu resimler. Bundan sonra ne olacak bilmiyorum, anne ve çocuğu ele alış çok çeşitlenmişti. Anne tarafından şefkatle kucaklanmıştı çocuk, ama kurtulmak istiyordu resmin birinde. Tek çocuktum. Anneme bağlılığımı bilen arkadaşlarım, bu anneyle sensin dediklerinde çarpılmıştım.

Gerçekten sevgiden mayışmış ama yine de o kucaktan kurtulmaya çalışan bir çocuk vardı, ancak bu kasıtlı değildi. Bir anne bütün çocuklarına eşit sevgiyi verir mi? Sevgi ölçülebilir değildir ama, annenin bir çocukla mizacı daha çok uyabilir, öbür çocukla daha çok kavgayı, yarışmayı yaşar, bir nevi kimlik çatışması... İtilmiş kakılmış, mücadele eden çocuklar... Çocuklarından kaçan anne, ensest, pek çok konu var ve bunların bir çoğu gözlemlerim. Birçok kadının cinsellikten uzaklaşmasının ya da soğukluğunun sebebi değil midir çocuk sahibi olma korkusu? Kadınlar çocuk sahibi olmayı o kadar da çok istemezler aslında; yaşamlarının her döneminde istemezler ve bu acı bir şeydir. Çocuk olana kadar ki dönemde olsun sonrasında olsun, kadın bir de cinsellikten çekinmesi nedeniyle suçlanır.

Bir de dikkatimi çeken annelerin hep şişman ve pek de estetik olmamaları, ne dersin ?

Benim bütün çalışmalarımda, figürlerimde bu var şişman iri yarı... Geri gidersek ben *Michelangelo*'yu çok severdim. Büyük canlıları çok seviyorum gergedanları, su aygırlarını belki ufak tefek oluşumdan hacimli canlıları seviyorum. Annem çok şişman bir kadın. Resimlerimde hepsi oturuyor , çocuklarından kaçan anne dışında, hacimleri hareketlerini engelliyor sanki, bunu da bilerek yapmadım. Ama bir arkadaşım gördü ve annemin bacaklarının hasta olduğunu biliyordu, belki bilinçaltı etkisi..

Nur Cönül

Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali

Yol aldıkça büyüyor...

Uçan Süpürge, dört yıl önce Kadın Filmleri Festivali'yle bir ilki başlattığında, hiç birimiz festivalin sürekliliğini ve niteliğinin nasıl olacağını kestiremiyorduk.

Ama aradan geçen sürede dev adımlar attı Uçan Süpürge. Bu sayede onlarca kadın yönetmeni tanıyıp, bir çok belgeseli, filmi, sergiyi görme fırsatı yakaladık, panellere katılıp sorunlarımızı konuştuk. En önemlisi de hangi ülkeden olursak olalım, her izlediğimiz film karesinde sorunlarımızın, sevinçlerimizin, kazançlarımızın ortaklığını hissettik...

Peki büyük bir emek gerektiren bu çalışmanın alt yapısı ve hazırlık aşaması nasıl gerçekleşiyor? Festival neyi amaçlıyor? İşte tüm bunları öğrenmek için Uçan Süpürge'den üç kadınla, Halime Güner, Sevna Akpınar ve Sündüz Haşar'la görüştük.

Sevna: Festivalin yapılma amaçlarından bir tanesi de kadınların bu alanda da var olduğunu göstermek. Hani hep şöyle deriz, "Tarihi biz yazmıyoruz, sinema tarihini de biz yazmıyoruz. Akımları da erkekler yaratıyor." Ama aslında öyle değil, kadınlar sinema sektöründe var. Biz festivalde bütün bunları daha görünür kılmak, bunu herkesin aklına daha kolay getirmek için sinema tarihi bölümüne girdik. Ayrıca kendi sinemamız için de aynı şeyi yaptık. Yeşilçam da hiç kimse tutup da kadınların yaptıkları işleri not etmemiş. Kadınların kendileri not etmiş ama hiç bir yere ulaştıramamışlar, saklamışlar. Biz araştırmaya başlayınca elimize küflü, sararmış şeyler getirdiler. İşte bunların yeniden yazılması gerektiğine inandığımız için, onların var olduğunu açığa çıkarmak için yapıyoruz bu çalışmaları.

Sündüz: Festivalin amacına ilişkin en ciddi başarılarından biri de senaryo yarışması. Çünkü bu festival aracılığıyla o kadınların filmlerini gösterdiğiniz zaman, bu aynı zamanda kadınları film yapmaya yöneltmek anlamına gelir. Ve genç kadınlara gelecekte yönetmen olabilme ufku açar. Bunlar festivalin hedeflenmiş ama şimdi görülemeyen sonuçları.

Sevna: Kadınlar denilince yalnızca acılar ve hayal kırıklıkları aklımıza gelmemeli diye düşünerek "biz gülmesini de biliriz" şiarıyla, senaryo yarışmasını komedi türünde belirledik bu yıl. Bir de ortaya şu çıktı; geçen senelerden kalan çok sayıda senaryo duruyor elimizde. Bu senaryolarla ilgili bir amacımız vardı, film yapılacaktı hatta bu denendi de. Ama yarışmanın amacına ve işlevine uygun bir sonuç yok ortada. Bu nedenle, senaryo yarışmasına katılanların bu işi doğru dürüst öğrenmeleri için, ön elemeyi geçenleri bir atölye çalışmasına çağırdık. Mesela yaptığımız çalışmalar bize şunu gösterdi: tarihte kadınlar kamera arkasında daha çok senarist olarak varolmuşlar ama yönetmenin karısı, yönetmenin kardeşi oldukları için varolabilmişler.

Sündüz: Oysa kadınlar bir meslek olarak doğrudan senaryo yazabilirler ve bunu benimseyebilirler. Böyle bir şans var, bu çok önemli. Ayrıca şöyle bir şey ümit ediyoruz; festivalde yapılacak atölye çalışması sonunda, kadınlar gerçekten bunu ciddiye alıp yazmaya başlarlarsa, bu ülkede belki de ilk defa taammüden kadın bakış açısına sahip senaristlerimiz olacak.

Halime: Mesela bu seneki festivalde yeralan, Sevna'nın dünyanın en büyük yönetmeni dediği Dorothy Atzner'in Türkiye'de hiç filmi oynamamış, bunda bir tuhaflık yok mu? Bu tuhaflık belki de o yönetmenin sadece kadın olmasıyla ilgili.

Sevna: Yurt dışında da durum böyle. Çok azlar gibi bir cevabı kabul etmiyorum ben. Çok az değiller ama kaydedilmemişler. Dorothy Atzner ilk feminist yönetmen olarak geçmiş sinema tarihine. Üstüne üstlük o Hollywood sistemi içinde ayakta kalmayı başarmış tek kadın yönetmen.

Sündüz: Dorothy Atzner ayrıca, pek çok teknik aparatı çekimlerde ilk kullanan yönetmen. Bu yönüne rağmen de parlamıyor. İşte bu nedenle de festival çok önemli.

Festivalin geleceğiyle ilgili ise şunları söylüyor ekip.

Sevna: Biz artık bundan sonraki yıllarda da programımızda neler olacağını şimdiden biliyoruz. Artık devamlı projeler de girdi festivalin içine, mesela film çözümlemesi bölümü bundan sonra hep olacak. Ve bu duyanları da bizi de çok heyecanlandıran bölümlerden biri.

Halime: İlk festival, filmlerle beraber mesajların çok ağırlıkta olduğu bir festivaldi. Fakat şimdi festivalde hangi başlıklar olmalı, kadınlara neler ulaşacak, nasıl yapılacak, bu festivalin beş altı sene sonraki geri bildirimi ne kadar ve nasıl olacak diye düşünüyorum...

Nevin Cerav

kadınlara mahsus tanıtım
PAZARTESİ

her türlü kartvizit, broşür, davetiye, afiş, katalog, tanıtım kampanyası benzeri baskı işlerinizi yapıyoruz. uygun fiyat, rahat çalışma koşulları, kaliteli iş, üstelik Pazartesi'yle dayanışmış olacaksınız.

Müracaat:
0212 - 249 59 59

Feminist ansiklopedi

D

Dalga motor: Argo. İlişkide bulunulan kimse, sevgili, flört. Dalgametre de denir.

Damat: Anne ve babaya göre kızlarının kocası. / Osmanlı hanedanına mensup bir kadınla evlenen erkekler damat sıfatıyla anılırlardı. Saraya seçilen damatlarla ilgili kararları padişah verirdi. Kuruluş döneminde Anadolu beyleri ailelerinden, daha sonra sancak beylerinden damatlar tercih edildi. Damatlar arasından çıkmış devlet adamlarına iki örnek Ferit Paşa ve Enver Paşa'dır.

Dantel: İpliğin bir ağ fonu üzerinde yer yer süs motifleri oluşturacak biçimde örülmesiyle oluşan ajurlu kumaş. Ülkemizde kadınlar tarafından, evlerde çeyizlik, kullanım veya satış amacıyla mekik danteli, iğne oyası, ara dantel, tığ danteli yapılmaktadır.

Dayağa karşı kampanya: Feministlerin Türkiye'de giriştikleri ilk örgütlü politik eylem dizisinin adı. 17- Mayıs-1987'de Kadıköy Yoğurtçu Parkından hareketle yapılan yürüyüşle başladı. Kampanya'ya vesile olan olay, Çankırı'da üç çocuklu bir bir kadının şiddet gördüğü için kocasından boşanma isteğini, hakimin "kadının sırtından sopası, karnından sıpası eksik olmamalı" atasözünü kullanarak reddetmesiydi.

Delikanlı: Genç erkek. Sıfat olarak güçlü, kuvvetli, yiğit, atılgan, dürüst kimse olarak kullanılır. Varolan dilde genç erkeklere yakıştırılan bu olumlu sıfatın zıddı "karı" gibi olmaktır.

Deliği kanlı: Argo. Erkek pasif eşcinsel.

Dem: Birçok anlamı olan bu sözcüğün bir karşılığı kandır. Arapça 'demm' sözcüğünden dilimize geçmiştir. Yine arapça 'dem' ise gözyaşı demektir.

Dem dökmek: Kadının adet döneminde çok kan yitirmesi.

Davul: Argo. Kalçalar. Yerli bir 'seks' filminin adı şöyledir: Vur Davula Tokmağı.

Dır dır etmek: Başkalarını tedirgin edecek biçimde gereksiz yere söylenmek. Kadınların gerekli ve yerinde talepleri özellikle kocaları olan erkekler tarafından, kolaylıkla dır dır diye nitelenir, böylece bu istekler aşağılanır veya görmezden gelinir.

Dış evlilik: Evlenecek kimsenin eşini kendi boy veya soyunun dışından seçmesi kuralına dayanan evlilik biçimi. Egzogami. ➢

Hazırlayan: Handan Koç

Feminist ansiklopedi

Diş çekmek: Argo. Birisinin dudaklarını ateşli bir biçimde öpmek.

Dişi: Biyolojik olarak kadın. Bu kelime bir şekilde erkek tarafından döllenmeyi bekleyen, erkekleri kendine cinsel olarak çağıran anlamında bir sıfat olarak da kullanılır. Bu terim, erkek egemen düşünce açısından ahlaksız yani dişiliğini saklamayan onu sergileyen anlamı taşıdığından eş veya ailenin kadınları için kullanılmaz. "Dişi köpek kuyruk sallamazsa erkek köpek ona yanaşmaz" erkeklerin cinsel saldırganlıklarını örtmekte çokça kullandıkları bir sözdür.

Dimorfi: 1970lerin ortalarında Amerika'da düzenlenen bir konferansta yepyeni bir toplumsal cinsiyet bilimi icat edilmeye kalkışılarak, bu dala bu isim verilmişti. Ne bu isim ne de bu yaklaşım rağbet bulmamıştır.

Diz altı: Kadınların giydikleri eteğin boyu, diz kapağı civarında veya altındaysa toplum tarafından daha namuslu görülürler.

Değnekçi: Argo. Genelev fedaisi; genelev kapısındaki kalabalığın düzenini sağlayan kimse.

Defterli: Argo. Resmi kayıtlara geçmiş fahişe.

Delmek: Argo. Bir kadının ırzına geçmek, kızlık zarını delmek. " Birisiyle nişanlanmış, o da bunu delmiş bırakmış galiba...."(İrfan Yalçın, Pansiyon Huzur)

Doğum odası: İçinde doğum yapılan hastahane odası.

Doğum sancısı: Doğum yaparken duyulan ağır sancılar.

Doğum kontrolü: İstenmeyen gebeliklerin önlenmesi için uygulanan yöntemlerin bütünü. Doğum kontrolü yirminci yüzyılın başlarından itibaren kadınların giriştiği mücadelelerle elde edilmiş bir kazanım olarak kısa bir tarihi geçmişe sahiptir. Doğurganlık devletin girişim alanlarından biri olduğu için, bu konudaki düzenlemeler kadınların ihtiyaçlarından daha çok ülkenin nüfus politikasına ve konuyla ilgili kazanç sağlayan sektörlerin çıkarlarına göre yapılır. Bir kadının istemediği bir gebelikten kurtulmasına karşı savaşan önemli bir güçle varolan dinsel ideolojilerdir. 1950'li yılların sonunda doğum kontrol hapının icat edilmesi Papa tarafından genel bir ahlaki çöküşe yönelik dev bir adım olarak eleştirilmiştir. Müslümanlık kürtaj dışındaki yöntemleri onaylar. Patriyarkal düzen kontrole yönelik yöntemleri ağırlıklı olarak kadınlar için üretir. Bu yöntemler erkekleri sorumsuz ve risksiz bırakmaktadır.

Duvak: Gelinin veya yeni doğmuş çocuğun başına takılıp yüzünü örten tülden ve telli süslü örtü. Tel ve duvak genç kadınların evlilik ideallerinin sembolleridir. Evlenmeden ölen veya yeni gelin iken ölen genç kadınların tabutlarını duvak ve gelin teli ile süsleme adeti bugün de sürmektedir.

Boşanma yarışması için çağrı!

Ocak 2001 tarihinde dergide duvurduğumuz En İlginç Boşanma Yarışması için sizlerden gelen mektuplar için çok teşekkür ederiz. Jüride yer alan kadınlar olarak bu mektuplardan çok etkilendiğimizi ve yaşadıklarımızın ne kadar çok ortaklık içerdiğini bir kez daha gördük. Ve düşündük ki boşanma kadınlar için yoğun acılar, zorluklar ve mücadeleler içeren bir süreç... Sonuçta her mektupta yaşananların çok özel ve büyük bedeller ödenerek kazanılan kavgalar olduğunu gördük. Bu nedenle de seçim yaparken pek çok farklı acıyı ve mücadeleyi barındırma özelliği taşıyan hikâyeyi seçmeye karar verdik. Fakat mektupların bazılarında telefon numarası yer almadığı için hepinize ulaşamıyoruz. Bu nedenle sizden istediğimiz en kısa zamanda bizimle temasa geçmeniz. Çünkü Mayıs ayında dergi binamızda bulunan lokalimizde bir kokteyl düzenleyerek hepinizle bir araya gelmeyi istiyoruz.

Elga Wimmer'in küratörlüğünü yaptığı Arzulananlar sergisine İnci Eviner yukarıdaki Plastik Aşk adlı işiyle katıldı. İstanbul'da, Borusan Sanat Galerisi'ndeki sergi 31 Mayıs'a kadar açık.

Tekziptir...

Pazartesi Metninin Mart 2001 tarihli, 72. sayısında 9. sayfada yer alan ÖDP İl Başkanı Tacizci mi? başlığı altında Ayşe Düzkan imzalı, hakkında hayal ürünü iftiralarda bulunan, kişilik haklarına saldıran, onur kırıcı bir haber yayınlanmıştır.

Haberi yazan Ayşe Düzkan'ın bu uydurma haberi yapmaktaki amacını ben ve ÖDP kamuoyu bilmektedir. Bana iftira eden sayın Ayşe Düzkan'ın asıl amacı benim şahsımda ÖDP'ye saldırmaktır. Çünkü ÖDP'nin Diyarbakır'da kurulmasında benim 1. derecede çalışmam ve sorumluluğum olmuştur. Anlaşılan o ki Ayşe Düzkan ÖDP'nin Diyarbakır'da örgütlenmesini hazmedememiş, ve işi uydurma haber yaparak kişiliğime saldırmaya kadar vardırmış. Burada yıpratılmak istenenin aslında ÖDP olduğunu biliyorum. Söz konusu haber sürekli iddialardan bahsetmektedir. Kim iddia ediyor belli değil. "Çamur at izi kalsın" misali.

Gazetecilik etiği açısından da kabul edilir bir haber değildir bu. Kim iddia ediyor? Ayşe Düzkan'ın görüştüğü demokratlar, örneğin beni il başkanlığına seçen ÖDP kurucuları Ayşe Düzkan'a göre demokrat mıdır? Ayşe Düzkan bu saldırıyı yapmadan önce kafadarları ile görüşme yerine, Diyarbakır'daki halkın dostu olan halkla bütünleşmiş devrimciler ve gerçek sosyalistlere sormuş olsaydı, bugün bu iftirayı atmaya cesaret edemezdi. Ayşe Düzkan Diyarbakır'daki ÖDP'lilerle görüşmüş müdür? Şehirdeki demokratlar dediği insanlar kimlerdir belli değil. Ayşe Düzkan'ın böyle bir sorunu da yok zaten. Onun derdi ÖDP'nin Diyarbakır'da örgütlenmesi ile ilgilidir. Sayın Ayşe Düzkan gazetecilik ciddi bir iştir. Uydurma yalan haberlerle insanları tacizci gibi kişiliğini ciddi bir şekilde yaralayacak, kişilik haklarını ihlal edecek saldırılara alet edilmemesi gerekir. Özellikle de Pazartesi gibi bir gazetenin bu işe alet edilmesinin Pazartesi çalışanları ve okurlarınca kabul edilir olduğunu sanmıyorum. Ben yıllardır Diyarbakır'da yaşayan, devrimcilik yapan bir insanım. Diyarbakır'daki, solcular, demokratlar beni çok iyi tanır. Yıllardır bu mücadelenin içindeyim. Bunun içindir ki Diyarbakır'da ODP'yi kuran arkadaşlar beni il başkanlığı gibi bir göreve seçtiler. Sayın Ayşe Düzkan, senin karalamaya çalıştığın bu insan, 1981-1983 yılları arasında yaklaşık 2 yıl işkencenin en yoğun olduğu dönemde Diyarbakır'da E Tipi Cezaevinde her türlü işkenceye maruz kalmış, mahkemeye sedye ile getirilmiş ve bu korkunç haksızlık karşısında önce annesini, bir ay sonra da babasını, haksızlıklara tahammül edemedikleri için kaybetmiştir. Bu insan Diyarbakır'da ilk defa Kapıcılar Sendikası'nı (Emek-İş) örgütlemiştir. Bu insan Diyarbakır'da atarabacılarının yürüyüşünü gerçekleştirmiştir. Bu insan Midyat E Tipi Cezaevi'nde iki kez tutuklu ve hükümlülerin kabul ettiği heyetin başkanı olarak açlık grevi ve ölüm oruçların mahkumların lehine sonuçlandırmıştır. Bu insan Diyarbakır'daki bir çok sendikanın kongrelerinde yaptığı (Kürt sorunu ile ilgili) konuşmalarda 8 ayrı davada, DGM Savcısının karşısına çıkmıştır. Kendisine yapılan sayısız polis saldırısında iki kez ağır yaralanmıştır. Akyıl Tekstil Fabrikası'ndaki işçileri örgütleyerek tüm işçilerin sigortalarının yapılmasını sağlamış, sendikal çalışma konusunda da işçileri direnişe götürerek bir haftalık direnişi yönetmiştir. Kendi iş yerinde üyesi olduğu sendika adına 4 yıl işyeri baştemsilciliği yapmıştır. Saymakla bitmeyecek kadar emekçilerle birlikte mücadele vermiştir.

Şükrü Abay
ODP Diyarbakır İl Başkanı

şükrü abay, kendisiyle ilgili yazdığım haberle ilgili mahkeme yoluyla bir tekzip göndermiş. önce boşa masraf etmiş olduğunu söylemek istiyorum. bir mektup yazsaydı onu da yayınlardık. devletin mahkemesine falan başvurmasına gerek yoktu.

bu konuyla ilgili benim de halen üyesi bulunduğum özgürlük ve dayanışma partililerin arasında konuşulanları, maalesef parti kurulları değil fakat dedikodular aracılığıyla duyuyorum. şükrü abay'ın tekzibindekilere benzer iddialar.

birincisi, ben bu haberi ödp'lilerin sandığı gibi parti faaliyetlerimin bir parçası olarak değil, bir feminist gazetecilik faaliyeti olarak yazdım.

haberi yazarken, ödp yetkilileriyle görüştüm. beni aydınlatmayıp geçiştirme yolunu tercih ettiler. ne söylediklerini, ne yazdığım haberi ilıbar kabul etmediler. gerçi ödp nin tüzüğündeki özel alanda şiddete ilişkin madde haklı olarak, geçmişi değil, parti üyeliği sırasında işlenmiş suçları kapsamaktadır. dolayısıyla şükrü abay'ın durumu, tüzüksel değil siyasi bir meseledir.

bu bilgileri aldığım insanların adlarını, ödp'nın resmi bir başvurusu halinde, yine resmi bir kurulda seve seve açıklamaya hazırım.

ama bu arkadaşların isimlerinin şu andaki dedikodu ortamında telaffuz edilmesini tercih etmiyorum.

son olarak, şükrü abay bir devrimci demokrat olduğunu söylemiş. öyledir muhtemelen de. ama ben ona devrimci demokrat olamazsın demedim...

ayşe düzkan

Polis ve Ses Bandının Tuzağında Direniş

Kaybolanlar için...

Polis tarafından gözaltına alındıktan sonra kaybolan eşini bulmak için direnen bir kadın Maria Elena. Arjantin'li yazar Jeorge Goldenberg'in *Bay Knepp* adlı oyununun kahramanı. Goldenberg Latin Amerika'daki ve ABD'nin cirit attığı - Türkiye gibi - pek çok ülkede iktidar karşıtlarının gözaltında kaybolmasını konu alıyor oyununa - kayıp yakınlarının direnişine Türkiye, her hafta tekrarlanan Cumartesi eylemleriyle tanıktır - Goldenberg'in Maria Elena tiplemesi oyunun odak noktasını oluşturuyor. Bir yıl boyunca eşi Raul'ü bulmak için verdiği dilekçeleri, müracaatları, tüm çabaları karşılıksız kalan Maria Elena, eşiyle her hafta Cuma günü 2 dakika telefonda konuşması karşılığında istedikleri bilgileri vermek ve arama müracaatlarından vazgeçmek üzere polis teşkilatıyla anlaşma yapmak zorunda kalır. Kendini 'bilim adamı' olarak tanıtan bir sorgucu dedektif Bay Knepp'in her Cuma odasında onu "ziyaret etmesi" eşi Raul le konuşmalarının dinlenmesi de bu "pazarlığa" dahildir. Ve tuzak akıllıca kurulur. Maria Elena her Cuma 2 dakika Raul'le konuşmasını onun yaşadığına verir. çevresinde onu uyaran annesine. sevgilisine kulaklarını tıkar, bu kadarıyla da mutludur: "Hiç değilse Raul yaşıyor"

Yedi haftanın sonunda odasına kapanmış yatağından çıkmayan, eşine destek olmak için tüm enerjisini cumaları o iki dakikaya ayıran Maria Elena ağır bunalımın eşiğine gelir. Dedektif verdiği sözleri bozmuş, odasına istediği zaman girip çıktığı Maria Elena'ya 'tutulmuş' ve cinsel taleplerde bulunmaya başlamıştır. Sevgilisi Louis artık dayanamayacağını, annesi eşini aramaktan vazgeçmesini ısrarla söylemekte, kapısında bekleyen polis memuru, Maria Elena'nın durumu değiştirecek herhangi bir girişimine engel olmaktadır. Çember daraldıkça Maria Elena tüm yaşamını iki dakika telefonda duyduğu Raul'e adar. Raul'ün öldüğünü kabul etmemeye ve duyduğu ses, band kaydı olsa dahi 'aşağılık heriflerin' elindeki Raul'e güç vermek üzere direnişinden vazgeçmez.

Kayıp yakınlarının çok iyi tanıdığı o duygu, 'ölmemiştir' inancı. 'her an gelebilir' umudu. o hüzünlü bekleyiş oyunun temasını oluşturur. Ve her şeye rağmen direnen bir kadın. Maria Elena 'kayıp yakınlarını' ve direnenleri simgeler.

Bu güçlü oyun, güçlü bir ekiple sahneleniyor. Tilbe Saran, Maria Elena rolünde her zamanki yüksek performansı ile göz dolduruyor. Oyunda itiraz edeceğim tek nokta, kadınların nevrotik olduğu yolundaki Freudien bağlantıyı doğrularcasına yönetmen Işıl Kasapoğlu'nun 'asabiyet' ölçüsü kaçan Maria Elena yorumu olabilir. Koksal Engür, Cüneyt Türel, Güler Ökten ve Yavuz Pekman sahne performanslarıyla oyunu ileriye taşıyorlar. Aksanat Prodüksiyon Tiyatrosu, çevirisi. müziği ve sahne düzeniyle üst düzey bir oyunu sergiliyor.

Yaprak Zihnioğlu

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Sahibi: Kadın Kültür ve İletişim Vakfı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Düzkan

Ücretli - Tam zamanlı çalışanlar
Ayşe Düzkan, Beyhan Demir, Nevin Cerav

Grafik Uygulama - Hazırlık
Ömer Suvari

Görsel Tasarım
Deniz Göktürk

Bu sayıya katkıda bulunanlar
Ayşegül, Başak, Beril, Çiğdem, Ebru Soytemel, Evrim, Feryal, Handan, Haziran, Nermin, Necla Akgökçe, Necla Algan, Nur, Selen, Sevhan, Tül, Yaprak, Yelda Yücel

Almanya Temsilcisi:
Hülya Eralp

Çizer:
Gülay Batur

Kapak Fotoğrafı:
Aslanyürek

Adres: Abdullah Sokak, No:9, Beyoğlu, İstanbul
Tel / faks: (0212) 292 07 39, 249 59 59, 292 07 47, 244 23 94
e-posta: pazartesidergi@superonline.com
Renk ayrımı: Arda Grafik
Baskı: Mart Matbaacılık Sanatları Tic. ve San. Ltd. Şti.
Dağıtım: Bir-Yay

Açıkdeniz'de Edebiyat Yolculuğu Devam Ediyor!

İki Gerçek Hayat Öyküsü

Yaşamın Kıyısında
Georg S.J. Anderson

Erkek bir hemşire olan Anderson hayatı boyunca kanserli hastalarla çalışmıştır. Ancak bir gün kendi eşi de meme kanserine yakalanır. Bu kitap sevginin, mücadelenin ve dayanışmanın destanıdır.

Maskerado
Tivador Soros

"İnsanlar arasındaki dayanışma gelecekte buna benzer katliamları önleyebilecek mi? Bilmiyorum. Sadece önlemesini umabiliriz, elimizden başka birşey gelmez..."

Aşkın Çeşitli Yüzleri

Bir Annenin Anıları

Kızıl Saçlı Kadın

Evrenin Melekleri

Tel:0 216 349 47 46 - Fax: 0216 349 33 79
E-Mail: acikdeniz@acikdeniz.com.tr Genel Dağıtım: ARTI - 0216 349 51 56

pano

- Ankara daki Pazartesi okuru kadınlar sizinle tanışmak istiyorum. Kimbilir belki de konuşacak çok şeyimiz vardır. Fikrime katılıyorsanız. sizi 12 Mayıs 2001 tarihinde, saat 16.00 da. Kızılay Sakarya caddesindeki ABC Kitabevi'nin kahvesinde bekliyorum. Görüşebilmek dileğiyle.
- Çağlayan Abidei Hürriyet'te semtinde oturuyorum. kadın ev arkadaşı arıyorum. Tel: 0542 247 30 00 / 0212 219 34 06.
- Umut Çocukları Derneği'nin. otuz kişilik barınma merkezi için acilen çeşitli eşyalara ihtiyacı var. Bağışlarınız için 0212 245 67 47 -251 25 38 numaralı telefonları arayabilirsiniz.

***Pazartesi*'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. *Pazartesi* yi en az bir kadına daha satın ya da hediye edin. Daha iyisi abone olun. abone bulun. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz.**

Abone olmak istiyorum.

İsim. Soyadı	:	
Adres	:	
Semt	:	İlçe:
Şehir		Posta Kodu:
Telefon (Ev)	:	(İş):
Abone süresi	: 1 yıl ( )	6 ay ( )
Başlangıç tarihi	:	

Yıllık 7.500.000 TL.. altı aylık 4.000.000 TL
Öğrencilere ve sendikalılara % 10 indirimli
Aboneler için posta çek numarası: 662 965
Bağışlarınız için Türkiye İş Bankası Küçükpazarnakkapı Şb. Hesap No. 1042 / 578076. Beyhan Demir
Yıllık 75 DM. altı aylık 40 DM.
Döviz hesabı: Ilandan Koç. Ayşe Düzkan
T. İş Bankası Taksim Şubesi. İstanbul
Hesap No: 1052 / 301000 326575

Abdullah Sok. No:9 80060 Beyoğlu - İst.
Fax: (0212) 292 07 39
e-posta:pazartesidergi@superonline.com

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunuzu (öğrenciyseniz öğrenci belgenizle birlikte) bize gönderin. Biz de size her ay Pazartesi nizi postalayalım.
Dergimize Almanya'da bulunan Heinrich Böll Vakfı destek vermektedir.

"Bana evililik teklif eden erkekleri kardeş olarak görmem mümkün ama koca olarak düşünmem olanaksızdı. Çünkü bütün kadınlar gibi benim de aşkla ilgili büyük düşlerim vardı ve sosyal mücadelenin kızıştığı bir dönemde özgür kalma gereğinin yanı sıra, aşksız evliliği hep fuhuş olarak görmüşümdür."

Louise Michel

Sosyalizm Ansiklopedisi
Cilt: 2